

ISTRAŽIVANJE ISTRAGA

Monitoring tužilaca u Crnoj Gori

ISTRAŽIVANJE ISTRAGA

Monitoring tužilaca u Crnoj Gori

Uvod	7
Finansijske istrage, oduzimanje i upravljanje imovinom	9
SDT ZA ŠEST GODINA USPJELO DA TRAJNO ODUZME SAMO DVA STANA I OKO 3.000 KVADRATA ZEMLJE: KRAH FINANSIJSKIH ISTRAGA JAČA KRIMINAL I KORUPCIJU	10
TAKO TO RADI ITALIJA – KAŽNJAVA KRIMINALCE I BEZ KRIVIČNIH POSTUPAKA: IMOVINU ODUZIMAJU I PREVENTIVNO	14
KAKO SE IMOVINA ODUZETA ZBOG KRIMINALNIH DJELATNOSTI TRETIRA U CRNOJ GORI: GRAĐANI PLAĆAJU ODRŽAVANJE, NEKRETNINE KUPE PRAŠINU	20
Sporazumno priznanje krivice	26
SPORAZUMI O PRIZNANJU KRIVICE SDT-A I VIŠEG TUŽILAŠTVA U PODGORICI: ŠTO JE KRIMINAL VEĆI, TO JE KAZNA MANJA	27
SPORAZUMNO PRIZNANJE KRIVICE – PRAKSA SDT-A I VIŠEG SUDA U PODGORICI OD 2016.: UZ KATNIČA I SAVIČA CVJETALE I NAGODBE I KRIMINAL	31
Rad sudskih vještaka i procjenitelja	37
MINISTARSTVO PRAVDE ZA ŠEST GODINA RAZRIJEŠILO SAMO JEDNOG SUDSKOG VJEŠTAKA: BEZ KAZNI ZA KRŠENJA PRAVILA	38
PROCJENE IMOVINE U PREDMETIMA PROTIV KRIMINALNE GRUPE SVETOZARA MAROVIĆA TUŽILAŠTVO PRIHVATALO BEZ PROVJERE: ZEMLJA KOJU NIKO NEĆE PROCIJENJENA NA PREKO DVA I PO MILIONA EURA	44
(Ne)odgovornost za rad	50
DIO PRITUŽBI NA RAD TUŽILACA OSNOVAN, ALI NEMA DISCIPLINSKIH POSTUPAKA: PROPUSTI I DALJE BEZ KAZNI	51
EK ZAHTIJEVA DIJALOG O IMENOVANJIMA U PRAVOSUĐU, POLITIČARI I DALJE SAMO O FOTELJAMA: TUŽIOCI ODLIKAŠI, A PRAVOSUĐE NA APARATIMA	58
GDJE SU TUŽIOCI KOJI SU NAPRAVILI PROPUSTE U SLUČAJEVIMA NAPADA NA NOVINARE: GREŠKAMA STIGLI DO VISOKIH POZICIJA	63
Zaključci i preporuke	66

ISTRAŽIVANJE ISTRAGA: Monitoring tužilaca u Crnoj Gori

Izdavač:
Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG)

Urednica izdanja:
Milka Tadić Mijović

Autori/ke:
Maja Boričić
Marija Popović Kalezić
Tijana Lekić
Andrea Jelić
Predrag Nikolić
Miloš Rudović

Lektorka:
Andrea Jelić

Prevod:
Stefan Bulatović, Nikola Đukić, Tamara Đukić

Dizajn i prelom:
Dragan Lučić

Štampa:
Studio Mouse

Tiraž: 200

Podgorica, avgust 2023.

Investigating the investigations Monitoring the conduct of Montenegrin Prosecutors through investigative journalism and research

CIN
Centar za istraživačko
novinarstvo
Crne Gore

CEGAS

MONITOR

Kingdom of the Netherlands

The project: Investigating the investigations –
Monitoring the conduct of Montenegrin Prosecutors
through investigative journalism and research is
supported by the Dutch Ministry of Foreign Affairs

Ova publikacija je dio projekta: „Istraživanje istraga – Monitoring rada tužilaca u Crnoj Gori kroz istraživačko novinarstvo i pravne analize“ koji realizuju Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG), Centar za građanske slobode (CEGAS) i nedjeljnik Monitor, uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu, kroz holandski Fond za regionalno partnerstvo MATRA. Sadržaj ove publikacije predstavlja isključivu odgovornost CIN-CG i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenja donatora.

Ova publikacija dio je dvogodišnjeg projekta: „Istraživanje istraga – Monitoring rada tužilaca u Crnoj Gori kroz istraživačko novinarstvo i pravne analize“ koji su realizovali Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG), Centar za građanske slobode (CEGAS) i nedjeljnik Monitor, uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu.

Tužilačka organizacija već petu godinu nema Vrhovnog državnog tužioca (VDT) u punom mandatu, čiji izbor zavisi od dvotrećinske, odnosno tročetinske većine u Skupštini Crne Gore. Izvještaj Evropske komisije (EK) za Crnu Goru za 2022. godinu ukazuje na taj problem, a ističe i potrebu da se preispita disciplinski i etički okvir za sudije i tužioce.

Posljednji izvještaj o radu tužilaštva ukazuje da je pitanje odgovornosti i dalje veliki problem. Sistem disciplinske i etičke odgovornosti tužilaca i dalje ne funkcioniše. Problematičan je i način ocjenjivanja, iako su pravila promijenjena. Transparentnost je i dalje nedovoljna. Još se nije ni blizu rješenja brojnih tehničkih problema – od adekvatnog prostora, do pristupa statističkim podacima i bazama.

Međutim, uz sve te nedostatke, kako se navodi i u posljednjem izvještaju EK, Crna Gora od izbora Tužilačkog savjeta (TS) krajem 2021. i kadrovskih izmjena u vrhu tužilačke organizacije, bilježi napredak u borbi protiv kriminala i korupcije na najvišem nivou.

Povjerenje javnosti značajno je poraslo u prethodne dvije godine, posebno nakon personalnih promjena u vrhu Specijalnog državnog tužilaštva (SDT) i prvih velikih akcija.

Brojni pripadnici narko klanova našli su se iza rešetaka, a zaplijenjene su i tone švercovane robe. Pokrenuti su veliki slučajevi i podignute optužnice i protiv nekad nedodirljivih – bivše vrhovne državne tužiteljke i predsjednice Vrhovnog suda Vesne Medenice, predsjednika Privrednog suda Blaža Jovanića, tužioca SDT-a Saše Čadenovića, službenika Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB) Petra Lazovića, Ljuba Milovića, uprave Plantaža... Ostaje da se vidi koliki je kvalitet prikupljenih dokaza u tim postupcima i njihov krajnji epilog.

Ma kako da se završe ovi slučajevi, ukazuju na ozbiljne probleme. U zemlji su u decenijama za nama srasli kriminal, djelovi pravosuđa, politike i biznisa. Upravo ta sprega zarobila je Crnu Goru i od nje napravila jedno od najjačih evropskih čvorišta narko mafije i sistem ogrezao u korupciji na najvišem nivou. Ta sprega je ključna prepreka ka Evropskoj uniji i jedan od glavnih razloga izostanka temeljnih političkih, pravosudnih i ekonomskih reformi.

Publikacija obuhvata 11 od 18 objavljenih istraživačkih tekstova, u kojima smo se bavili različitim oblastima – od finansijskih istraga, oduzimanja imovine, sporazumnog priznanja krivice, do rada vještaka i procjenitelja, te pitanja odgovornosti.

Uspjeli smo da dođemo do značajnih dokumenata, posebno onih koja se tiču instituta o sporazumnom priznanju krivice, koji je uveden u Crnu Goru prije nekoliko godina, kao i do drugih važnih podataka o brojnim zastarama, prituzbama na rad tužilaca, načinu ocjenjivanja unutar tužilačke organizacije. Dokumenta do kojih smo došli ukazuju na to da je naše tužilaštvo u nekoliko posljednjih decenija u kontinuitetu urušavano, da su brojne istrage okončane na sumnjiv način, a da su se neke otegle u nedogled, posebno one koje su se odnosile na nosioce najviših funkcija, ali i na predstavnike organizovanog kriminala.

Uočene su brojne nepravilnosti koje izazivaju sumnju u zakonitost korišćenja instituta o sporazumnom priznanju krivice u Crnoj Gori, koji je korišćen u skoro svim slučajevima organizovanog kriminala i korupcije, uz obično veoma blagu kaznenu politiku. Zabrinjava i to što je skoro polovina sporazuma sklopljena sa povratnicima u vršenju krivičnih djela.

Utvrdili smo i da je vrlo malo optužnica Specijalnog državnog tužilaštva, dok je njim rukovodio bivši vrh, završavalo pravosnažnom osuđujućom presudom. Nevolja je što su optužbe često padale u kontradiktornom postupku pred sudom. Tako su neki od najvećih slučajeva organizovanog kriminala i ratnih zločina neslavno okončani pred sudom. Problem je i to što tužiocu u ovim slučajevima nijesu odgovarali za propuste, a neki od njih su čak i unaprijeđeni.

Prema podacima do kojih smo došli, nije funkcionisala ni unutrašnja ni eksterna kontrola rada tužilaštva. Specijalno državno tužilaštvo i većinu drugih tužilaštava u Crnoj Gori godinama niko nije kontrolisao, iako je to zakonom predviđeno.

Duga je lista tema kojima smo se bavili, od kojih su neke uključene i u ovu publikaciju. Ali, opšti zaključak je da je Crnoj Gori neophodna temeljna reforma tužilaštva, ne samo kada je u pitanju zakonski okvir, već i reforma kadrova, dolazak ljudi koji posjeduju sva neophodna znanja, ali i odlučnost da se uhvate u koštac sa teškim nasljeđem - kriminalnim i korumpiranim

sistemom koji je zarobio ključne institucije.

Zahvaljujemo se našim partnerima na projektu, CEGAS-u i nedjeljniku Monitor čija podrška je bila od iznimne važnosti. Značajna je bila i uloga dnevnika Vijesti, koji je prenio sva naša istraživanja, ali i drugih medija koji su objavljivali naše analize i saopštenja i time ih činili dostupnim stotinama hiljada građana i građanki.

Posebnu zahvalnost dugujemo Vladi Kraljevine Holandije, koja je kroz MATRA program finansirala naš rad i Ambasadi Holandije u Beogradu, čiji su predstavnici dali poseban doprinos u realizaciji naših aktivnosti.

**Finansijske
istrage,
oduzimanje
i upravljanje
imovinom**

SDT ZA ŠEST GODINA USPIO DA TRAJNO ODUZME SAMO DVA STANA I OKO 3.000 KVADRATA ZEMLJE: KRAH FINANSIJSKIH ISTRAGA JAČA KRIMINAL I KORUPCIJU

“SUŠTINA BORBE PROTIV KRIMINALA VEĆ DUGO NIJE STAVLJANJE LJUDI IZA REŠETAKA, VEĆ ODUZIMANJE IMOVINE I NOVCA, TO NJIH NAJVIŠE BOLI”, ISTIČE POZNATI REGIONALNI STRUČNJAK ZA BORBUTIV KORUPCIJE DRAGO KOS

10

/// Maja BORIČIĆ //////////////////////////////////////

Specijalno državno tužilaštvo (SDT) je za šest godina uspjelo da trajno oduzme samo dva stana i 3.063 mtara kvadratna zemlje, za koje je dokazalo da su stečeni kriminalom. U istom periodu, pokrenuto je 79 finansijskih istraga, a uspješno su okončane – dvije.

To je bilans finansijskih istraga SDT-a, prema izvještajima tužilaštava od 2016. do 2021. godine.

Vođenje uspješnih finansijskih istraga, pored neefikasnosti SDT-a, ali i cjelokupnog pravosudnog sistema, sprečavaju i druge karike u lancu. Problem je bila i spremnost Uprave policije da se uhvati u koštac sa ovim problemima, ali i drugih institucija važnih za sprovođenje finansijskih istraga. Tako, Crna Gora nema Centralizovani registar bankovnih računa, ni Registar stvarnih vlasnika još nije dostupan, a podaci Državnog katastra često su zastareli.

Bila je otežana i međunarodna saradnja. Crna Gora, tokom 2019. i 2020. godine, nije imala pristup ključnim međunarodnim podacima o sumnjivim transakcijama. Do toga je došlo kada je Uprava za

sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma postala dio Uprave policije, pa je Crna Gora godinu dana bila isključena iz Egmont Grupe – međunarodne asocijacije finansijsko-obavještajnih službi, koja je obezbjeđivala svjetsku razmjenu obavještajnih podataka o pranju novca.

Poznati regionalni stručnjak za borbu protiv korupcije, Slovenac Drago Kos, za Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) kaže da su finansijske istrage osnovno sredstvo za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, te da su te istrage mnogo važnije od samog dokazivanja krivičnog djela i odlaska u zatvor.

“Suština borbe protiv kriminala već dugo nije stavljanje ljudi iza rešetaka, već oduzimanje imovine i novca, to njih najviše boli”, ističe Kos.

Kos ističe da bi policija i tužilaštvo treba

Drago Kos
Foto: Delo/Arhiva Vijesti

da promijene način djelovanja. Trebalo bi odmah da pokrenu istrage o tokovima novca i dokazivanju protivpravno stečene imovinske koristi, umjesto što se obično bave samo onim elementima krivičnih djela koji dokazuju krivicu pred sudom.

SDT i Viši sud u Podgorici su odbili zahtjeve CIN-CG za slobodnim pristupom informacijama o finansijskim istragama vodenim od 2016. godine. Nijesmo dobili ni rješenja kojima se usvajaju ili odbijaju zahtjevi za trajno oduzimanje imovine, ali ni one o obustavljenim istragama.

Prema javno dostupnim izvještajima SDT-a, 2016. godine donijeta su gotovo sva rješenja o trajno oduzetoj imovini i to u takozvanom predmetu “zelena milja” zbog šverca narkotika. U ovom predmetu oduzet je stan od 53 metra kvadratna od osuđenog člana grupe Dejana Rovčanina. U tom predmetu oduzeto je i zemljište od 3,063 metra kvadratna.

Prema dostupnim podacima SDT-a, 2019. godine trajno je oduzet i stan od 193 metra kvadratna od Miloša Marovića, sina Svetozara Marovića, odbjeglog šefa budvanske kriminalne grupe koja je osuđena zbog milionskih malverzacija. Oko ovog stana, međutim, sada se vodi spor, jer Milošev bivši poslovni partner Petar Miloš tvrdi da je mlađem Maroviću pozajmljivao novac, na osnovu kog je upisana hipoteka upravo na nekretninu koja je oduzeta.

Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore tužio je njih dvojicu, tražeći da

se poništi ugovor o navodnom zajmu od 236.000 eura, na osnovu koga sada Petar Miloš pokušava da proda oduzeti stan.

Iako su iz SDT-a u medijima ranije tvrdili da su u tkz. “budvanskim predmetima” trajno oduzeli i vilu u Bečićima, u izvještajima tužilaštava se nigdje ne pominje da je ova nekretnina supruge Svetozara Marovića trajno oduzeta. CIN-CG je tražio pojašnjenja oko vile, međutim, SDT nije odgovorio ni na taj upit.

Privremeno oduzimaju milione, pa ih vraćaju uz odštete

SDT godinama dok je na čelu bio Milivoje Katnić nije propuštao da se pohvali milionskom imovinom koju oduzima, ali samo privremeno dok traje sudski postupak. U svim velikim slučajevima, kao što su oni vođeni protiv Kalića ili Šarića, zaplijenjena imovina je vraćena. I ne samo to, građani su iz budžeta platili i milionske odštete zbog nepravilnog održavanja, ili izgubljene dobiti ove privremeno oduzete imovine.

Nakon 2016. godine, u kojoj su pokrenute dvije finansijske istrage i trajno

oduzeta imovina u slučaju “zelena milja”, prema izvještajima tužilaštva, u 2017. godini pokrenuto je 19 finansijskih istraga. Nije bilo trajnog oduzimanja imovine, a SDT je tražio privremenu zapljenu u osam predmeta.

U 2018. godini pokrenute su finansijske istrage u sedam predmeta. Iz ranijeg perioda aktivno je bilo 20 finansijskih istraga. Tražili su privremeno oduzimanje imovine

U BIJELOM POLJU ODUZETO 15 EURA

Viši sud u Bijelom Polju je od 2016. godine do danas trajno oduzeo – 15 eura. To piše u odgovoru predsjednika Suda Milana Smolovića, na zahtjev CIN-CG o slobodnom pristupu informacijama.

“U traženom periodu protiv okrivljenog M.LJ., koji je oglašen krivim zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga i osuđen na godinu dana zatvora, izrečena je mjera bezbjednosti oduzimanja novčanica u apoenima od 10 i pet eura”.

Više državno tužilaštvo u Podgorici je u posljednjih nekoliko godina pokrenulo 14 finansijskih istraga. Od Višeg suda u Podgorici tražili su samo trajno oduzimanje jednog stana u Svetom Stefanu od 36 metara kvadratnih.

U izvještaju TS-a se ističe da u podgoričkom Višem tužilaštvu ne postoje posebna odjeljenja specijalizovana za efikasno vođenje finansijskih istraga i finansijskog kriminala.

u sedam predmeta. Ni ove godine nije bilo trajno oduzete imovine.

U 2019. godini pokrenute su finansijske istrage u 15 predmeta, a u radu je, prema podacima SDT-a, bilo i 29 finansijskih istraga iz ranijih godina. Te godine tražili su privremeno oduzimanje imovine u šest predmeta, a trajno je oduzet samo stan Miloša Marovića, koji je bio procijenjen na 300.000 eura, što je mnogo manje od štete koju je ova grupa nanijela društvu.

Tokom 2020. pokrenute su finansijske istrage u 11 predmeta i jedno proširenje postojeće finansijske istrage. U radu je bilo i 32 finansijske istrage iz ranijih godina, dvije su obustavljene, a privremeno je oduzeta imovina u 11 predmeta. Nije bilo trajnog oduzimanja imovine.

U 2021. u 25 predmeta pokrenuta je finansijska istraga i u jednom predmetu je proširena postojeća, a u radu je bilo i 44 istrage iz ranijih godina. Jedna finansijska istraga je obustavljena, a u četiri predmeta je privremeno oduzeta imovina. Ni ove godine, prema izvještajima, nije bilo trajnog oduzimanja imovine.

U izvještaju Tužilačkog savjeta (TS) za 2021. godinu se prvi put pominje i koliko su trajale finansijske istrage. "Finansijske istrage su minimalno trajale 15 dana, a maksimalno šest godina, tako da su u prosjeku istrage po licima trajale 85 dana".

EU traži rezultate u oduzimanju imovine

Da je situacija u sprovođenju finansijskih istraga loša upozorava već godinama i Evropska komisija (EK). U izvještaju za 2021. ističe se da su u Crnoj Gori veoma skromni rezultati vezani za oduzimanje imovine stečene krivičnim djelima i korupcijom na visokom nivou.

"Treba poboljšati bilans ostvarenih rezultata u privremenom i trajnom oduzimanju imovine i pravosnažnim sudskim odlukama u predmetima korupcije", piše u izvještaju.

EK traži da se revidiraju zakoni vezani za finansijske istrage i povratak imovine, te da se usklade sa međunarodnim standardima i praksama Evropske unije. Zahtijeva se i integrisani pristup svih organa, kako bi se obezbijedili uslovi za uspostavljanje

održivog bilansa rezultata u ovoj oblasti.

Pregovaračka poglavlja 23 i 24, koja se odnose na reformu pravosuđa, vladavinu prava, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, Crna Gora je otvorila prije gotovo devet godina.

U prethodnim izvještajima EK se ističe i da stanje katastra u Crnoj Gori, čiji su podaci nedovoljni i dijelom zastareli, predstavlja prepreku za efikasne finansijske istrage. Napominje se i da mimo SDT-a, osnovni i viši tužioci gotovo uopšte ne pokreću finansijske istrage. "Praksa finansijske istrage i dalje se razlikuje od prakse EU i standarda Radne grupe za finansijsko djelovanje (FATF), jer se koristi samo kao način za realizaciju takozvane 'proširene konfiskacije', a ne kao podrška sprovođenju same kriminalističke istrage".

Ističe se i da se međunarodna policijska saradnja, ključna u finansijskim istragama, nedovoljno koristi, te da Crna Gora nema centralizovani registar bankovnih računa, niti registar stvarnih vlasnika, što predstavlja zahtjev iz pete Direktive EU protiv pranja novca.

"U njihovom odsustvu, identifikacija stvarnih vlasnika privatnih kompanija i praćenje finansijskih transakcija i dalje traju dugo i predstavljaju izazov", dodaje se u dokumentu.

Zoran Miljanić
Foto: Luka Zeković

Miljanić: Rak rana crnogorskih institucija

"Finansijske istrage su rak rana crnogorskih institucija", kaže za CIN-CG ministar bez portfelja zadužen za

borbu protiv korupcije Zoran Miljanić. On ocjenjuje da se do sada traljavo radilo, te da je to jedan od glavnih razloga što imamo malo slučajeva trajno oduzete imovine.

Neophodna je, smatra Miljanić, puna koordinacija svih institucija sistema da bi se uspješno vodile finansijske istrage.

"Suština borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije je da se nelegalni finansijski tokovi prekinu i oduzme imo-

vina”, naglašava i ministar.

Kos dodaje i da bi finansijske istrage bile uspješne, registri moraju da funkcionišu, da je sve ažurirano i u elektronskoj formi.

Nije dovoljno da postoji zakon, mora postojati neko ko hoće i umije da upotrijebi taj zakon, kaže Kos.

Trebalo bi, dodaje, pojačati i brojčano i znanjem i tužilaštvu i policiju, jer imaju veoma značajna ovlašćenja, koja iziskuju mnogo rada.

”Moraju postojati ljudi specijalizovani za to u policiji i tužilaštvu koji će praktično samo time da se bave, treba ih osloboditi drugih obaveza”, ocjenjuje Kos.

Miljanić dodaje da je međunarodna zajednica itekako raspoložena da pruži maksimalnu podršku i u angažovanju eksperata, jer mi nemamo dovoljno kadra koji može iznijeti ovu borbu. On objašnjava da, između ostalog, imamo i jako malo finansijskih stručnjaka koji hoće da rade taj posao, jer su plate male.

”Ako neko u banci ima mnogo veću platu, zašto bi radio taj težak i rizičan posao”, pojašnjava ministar.

Nacionalni savjet za borbu protiv korupcije, koji bi ubrzo trebalo da se osnuje, uvezaće sve institucije, što bi trebalo da olakša i vođenje finansijskih istraga, tvrdi ministar Miljanić.

”Savjet će izraditi i Nacionalnu strategiju za borbu protiv korupcije. Mi smo jedna od rijetkih zemalja u Evropi koja nikad nije imala tu strategiju”, naglašava on.

Drago Kos prenosi slovenačka iskustva. Tamo je Ustavni sud poništio zakon, jer je predviđao i retroaktivno oduzimanje imovine, pa rezultati, ni u toj državi, nijesu zadovoljavajući.

Naš region bi trebao da slijedi primjere skandinavskih zemalja, koje su dosta uspješne po tom pitanju, zaključuje Kos. ”Na počiniocu je da dokaže odakle mu imovina”, ističe on.

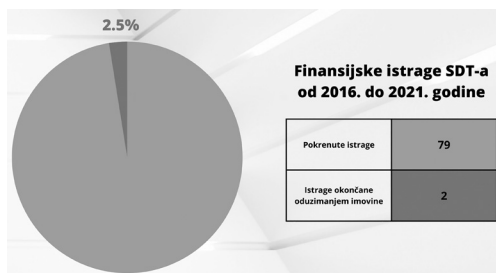
Mijenjaju zakon da bi oduzimali imovinu bez presude

Naš Zakon o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću iz 2015. godine predviđa oduzimanje cjelokupne imovine i novca koji su pribavljeni krivičnim djelom. Pored toga oduzima se i sva imovina za koju se sumnja da je

pribavljena krivičnim djelima, osim ako počinitelj “ne učini vjerovatnim” da je stekao legalno. Imovina se može oduzeti i od članova porodice i povezanih lica.

Ministarstvo pravde radi na izmjenama ovog zakona, kako bi se imovina ubuduće mogla oduzimati i bez presude suda, što sugerišu i iz EK. Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću je u završnoj fazi i uskoro se očekuje njegovo usvajanje.

Iz Ministarstva pravde za CIN-CG nijesu precizirali kada će Predlog biti završen, navodeći da rade na njemu u skladu sa preporukama eksperata EU, kako bi dobili kvalitetan zakon.

GODINA	Pokrenute istrage	Istrage okončane oduzimanjem imovine
2016	2	1
2017	19	0
2018	7	0
2019	15	1
2020	11	0
2021	25	0

TAKO TO RADI ITALIJA – KAŽNJAVA KRIMINALCE I BEZ KRIVIČNIH POSTUPAKA: IMOVINU ODUZIMAJU I PREVENTIVNO

**DOK ITALIJANI KONFISKUJU IMOVINU I KAD SUMNJAJU
DA BI ONA MOGLA BITI KORIŠĆENA U KRIMINALNE SVRHE
I KAD NEKOG SMATRAJU OPASNIM, U CRNOJ GORI ZAKON
O ODUZIMANJU IMOVINE NIJE BIO EFIKASAN,
A IZMJENE PRATI PUNO KONTROVERZI**

14

/// Maja BORIČIĆ/Tijana LEKIĆ //////////////////////////////////////

Kasacioni sud (Vrhovni) Italije u septembru 2021. odlučio je da ne dozvoli da se dio oduzete imovine vrati **Leoluuki Bagareli**, zetu pokojnog **Salvatorea Toto Rine**, najpoznatijeg mafijaškog šefa italijanske Koza nostre.

Ta imovina vrijedna milion i po eura oduzeta je 2017. a bila je fiktivno registrovana na treća lica, među kojima su i članovi porodice koji su postali njegovi nasljednici. Između ostalih to je i Rinov zet, za koga se takođe sumnjalo da je bio bliski saradnik Rina u mafijaškim poslovima.

On je u žalbi naveo da više ne postoji opasnost od vršenja krivičnih djela te da je oduzeta imovina kupljena više od 20 godina prije Rinovog odlaska u zatvor.

Kasacioni sud je, međutim, odlučio da država zadrži imovinu i da Rinov zet plati oko 3.000 eura sudskih troškova.

Rino je umro 2017. u zatvoru služeći 26 doživotnih robija. Među njegovim najpoznatijim zločinima je i ubistvo sudija **Đovanija Falkonea** i **Paola Borselinija** 1992. godine. Ta dvojica sudija 1987. godine pred lice pravde izveli su više od 300 članova

Koza nostre. Rinovu vilu, između ostalog, Italija je oduzela 1997. i pretvorila u školu.

Ovo je samo jedan od mnogih primjera kako se Italija borila sa kriminalcima, davno shvativši da je jedino oduzimanje imovine ono što njih zaista može da "zaboli".

Osim oduzimanja imovine u krivičnom postupku, glavno sredstvo koje ta država koristi u borbi sa kriminalom je i preventivna konfiskacija.

Preventivna konfiskacija omogućava oduzimanje nečije imovine bez vođenja krivičnog postupka i bez sudske presude kojom se utvrđuje da je izvršeno neko krivično djelo. Potrebna je jedino pretpostavka da je lice opasno za društvo i da postoji disproporcija u imovini.

Salvatore Toto RineFoto: Reuters

Iz “Libera”, italijanske asocijacije koja se bori protiv mafije, za Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) objašnjavaju da je u pitanju poseban postupak za oduzimanje imovine “misure di prevenzione patrimoniale”, koji je potpuno nezavisan i različit od krivičnog postupka.

Tatiana Djanone
Foto: Privatna arhiva

“Uzima se u obzir samo imovina (nekretnina ili biznis) koja bi mogla biti potencijalno oruđe za kriminal i za koju ne postoji dokaz da je zakonito stečena”, pojašnjava nacionalna koordinatorka “Libera” **Tatijana Đanone**.

Na međunarodnom nivou ova posebna vrsta konfiskacije poznata je i pod imenom “konfiskacija bez osude”.

Đanone navodi da je moguće oduzeti nekretnine, namještaj i kompanije koje uopšte ne moraju biti vezane za organizovani kriminal.

Iako navodi da je italijansko zakonodavstvo svakako najnaprednije po tom pitanju, “Libera” i u toj zemlji predlaže neka poboljšanja. To su unapređivanje kadrovskog i finansijskog kapaciteta Nacionalne agencije za oduzetu imovinu, još bolja valorizacija oduzete imovine, garancija radnicima konfiskovanih preduzeća i kompanija da će biti zaštićeni, te povećanje transparentnosti u upravljanju oduzetom imovinom i njenoj namjeni.

U dokumentima te organizacije napominje se da danas ne postoji italijanski region u kome nema imovine oduzete od mafije.

Nešto manje od 900 organizacija u martu 2021, kada je rađen izvještaj “Libera”, upravljalo je oduzetom imovinom u Italiji. Bile su to 353 kuće, 207 vila, 81 poslovni prostor, 25 vozničkih parkova, 176 placova i 73 drugih nekretnina.

U borbi protiv organizovanog kriminala u Italiji važnu ulogu ima i Direkcija za borbu protiv mafije (DIA). To je specijalna služba u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova koja vodi preventivne, kriminalističke istrage i međunarodnu saradnju. Njen

rad ne zavisi od prijave krivičnog djela.

Prema podacima DIA, u Italiji je u posljednje dvije decenije trajno oduzeto imovine u vrijednosti od oko 12,5 milijardi eura, a privremeno oko 26 milijardi, samo od mafijaških organizacija – Koza nostre, Kamore, Ndragete, Pulje i ostalih.

Iz italijanske Agencije za upravljanje oduzetom imovinom za CIN-CG su odgovorili da je u posljednjih šest godina, samo na osnovu preventivne konfiskacije, u toj zemlji oduzete 22.622 nekretnine, 2.544 kompanije i 3.559 vozila.

Nema zastare za preventivnu konfiskaciju

Italijanski kodeks protiv mafije (Antimafia kodeks), odnosno preventivna konfiskacija, ne kažnjava zločin već sprečava njegovo izvršenje, ističe profesorica Pravnog fakulteta u Rimu **Elvira Nadia La Roka**.

Ona je za CIN-CG takođe potvrdila da preventivna konfiskacija ne podrazumijeva krivični postupak, te da Antimafijski kodeks podrazumijeva oduzimanje imovine bez obzira na izvršenje krivičnog djela.

“Krivični postupak u stvari pretpostavlja da je počinjen zločin, a ovaj postupak predviđa niz mjera da bi se zaštitili od budućih zločina”, objašnjava ona.

Te mjere su, pojašnjava profesorica antimafijskog zakonodavstva, poznate kao “ante delictum”. To znači da je njihova svrha, između ostalog, sprečavanje lica koja se smatraju opasnim da eventualno počinje neko krivično djelo.

“Znači dovoljno je da nadležne institucije smatraju da je neko opasan ili mafijaš da bi mu se oduzela imovina”, kaže profesorica La Roka.

Na ove mjere, ističe ona, ne utiče ni zastarjelost postupaka predviđena italijanskim Krivičnim zakonikom.

Konkretno, pojašnjava to ovako: “Preventivna konfiskacija se može primijeniti i nakon zastarijevanja krivičnog postupka.

Valentina Pavličić
Foto: Privatna arhiva

Ukoliko se preventivna mjera primijeni, a nakon toga dođe do odustajanja od krivičnog postupka zbog zastare mjera, prevencije se ne može opozvati samo zbog toga.”

Međutim, upozorava da je problematično što ove mjere mogu uticati na ličnu i slobodu u raspolaganju imovinom.

Pored toga, oduzimanje imovine se odnosi i na članove porodice, na nasljednike, ali i povjerioce. Dakle one koji su posredno uključeni u proces.

“Otuda postoji rizik da se nepopravljivo kompromituje položaj nevinih trećih lica”, kaže profesorica La Roka, dodajući da postoji opasnost i od ozbiljne ekonomske štete, posebno za kompanije koje se oduzimaju, što može da rezultira nezaposlenošću mnogih radnika u njoj.

Naglašava da bi u smislu međunarodne saradnje, odnosno sporne imovine u inostranstvu, mogla biti značajna uredba Evropske unije 2018/1805, koja je nedavno stupila na snagu.

“Ona predviđa međusobno priznavanje institucija za zamrzavanje i oduzimanje imovine. To bi mogao da postane validan instrument, jer je uredba direktno primenljiva”, kaže La Roka.

Podsjeća da italijansko zakonodavstvo protiv mafije ima duge korijene.

Još na kraju 19. vijeka preventivne mjere, tada nazvane “policijske mjere”, korišćene su isprva za zaustavljanje razbojništva.

Za vrijeme fašizma su korišćene da se “učutkaju” politički protivnici.

Ova profesorica rimskog Pravnog fakulteta pojašnjava da su te mjere, koje su korišćene za borbu protiv onih koji su smatrani neprijateljima države, devedesetih godina prošlog vijeka postale bedem u borbi protiv mafije i efikasno sredstvo za zaštitu od kriminalaca.

“Jer oduzimajući im imovinu, najbolje ograničavate njihovo djelovanje”, zaključuje ona.

Za preventivno oduzimanje mijenjati propise

Crna Gora ima skromne rezultate u oduzimanju imovine. Za osam godina primjene Zakona o oduzimanju imovine

stečene kriminalnom djelatnošću oduzeto je samo nekoliko nekretnina. Ni imovina koja je bila privremeno oduzimana nije iskorišćena, već uništena, pa su građani platili milionske odštete.

Prema najnovijem izvještaju Tužilačkog savjeta za 2022. vidimo da su i u prošlog godini rezultati oduzimanja imovine bili katastrofalni. Viši sud u Podgorici po zahtjevu tužilaštva trajno je oduzeo 805 eura.

Bolji rezultati mogući su jedino ako oduzimanje imovinske koristi predstavlja cilj državne politike, ocijenila je za CINCG pravna ekspertkinja i zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava **Valentina Pavličić**.

Ona podsjeća da se modeli borbe protiv mafije u Italiji razvijaju još od 60-tih godina prošlog vijeka.

“Najveća prednost ovog modela je postojanje koordinacije i sinergije između različitih organa i institucija na kojoj naši susjedi rade već više od četiri decenije”, objašnjava Pavličić.

Uspostavljanje specijalizovanih tijela kao što su National Anti-Mafia i Anti-Terrorism Directorate (DNAA) svakako su doprinijeli uspješnoj praktičnoj primjeni, ocjenjuje ona, dok se administrativan pristup za oduzimanje imovine nezakonitog porijekla odvija kroz ustanovljavanje finansijske policije kao posebnog organa (Guardia di finanza) koja ima ovlaštenja da može zatražiti dokaz o porijeklu određene robe ili imovine bez nekog prethodnog razloga.

“Dovoljan prethodan uslov za primjenu ovih mjera jeste postojanje razumne sumnje da je određena osoba društveno opasna i da se iz predostrožnosti djeluje ka imovini da bi se spriječilo nezakonito bogaćenje takvih lica”, podsjeća Pavličić.

Ona pojašnjava da tužilački organ, koji u samom početku procjenjuje šta je efektivnije i efikasnije za dobijanje pozitivnog rezultata, odlučuje koju mjeru će preduzeti.

Za uvođenje preventivne konfiskacije u našoj zemlji, ističe Pavličić, bile bi potrebne, kako zakonske tako i ustavne promjene te ozbiljna analiza da li su naše institucije za sada sposobne da to sprovedu.

“Mi bismo voljeli da igramo argentinski

fudbal, ali nemamo Mesija”, slikovita je ona.

Pojašnjava da bi za efikasno uvođenje preventivne konfiskacije kod nas bilo neophodno izmijeniti ne samo zakone, već i Ustav te dati veća ovlaštenja tužiocima.

“Imovina se ni preventivno ne može oduzimati bez odluke suda. Taj postupak pred sudom neko mora da vodi, a jedini ko

Miodrag Iličković
Foto: Vijesti

ima kapaciteta kod nas za tako nešto je tužilaštvo”, ocjenjuje Pavličić.

Crna Gora je izmjenama Ustava iz 2007. godine smanjila nadležnosti tužilaštva. Ono je sada zaduženo samo za gonjenje učinioca krivičnih

djela, dok je do tada mogla da zastupa državu i u drugim predmetima.

Bivši sudija Ustavnog suda **Miodrag Iličković** ističe da Ustav brani pravo na imovinu, ali i napominje da to pravo može biti ograničeno, ako je propisano zakonom i ako postoji adekvatan pravni lijek, odnosno pravo žalbe.

Međutim, ocjenjuje da treba pažljivo pristupiti tome, uzeti naše kapacitete u obzir, te donijeti set pravnih mjera, formirati posebna odjeljenja koja će time da se bave i dati im veća ovlaštenja.

Iličković ističe da bi najprije trebalo sprovesti veting u pravosuđu (provjera imovine pravosudnih funkcionera.)

“Prvo se mora iščistiti policija, tužioci i kompletno pravosuđe, jer su to ljudi koji treba da rade taj posao. Mora se napraviti skladan sistem. Ne možemo uzimati malo od Italijana, malo od Amerikanaca...”, zaključuje bivši sudija Ustavnog suda.

Crna Gora treću godinu pokušava da promijeni zakon

Jedini zakon koji reguliše ovu oblast kod nas je Zakon o oduzimanju imovine stečene kriminalnom djelatnošću. On je u procesu izmjena već treću godinu. Međutim, i pokušaj izmjena neefikasnog Zakona meta je oštrih kritika.

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) već se godinama zalaže za građanski model oduzimanja imovine, a za izmjene koje je predložila Vlada, ističu, između ostalog, da će abolirati sve one koji su stekli imovinu 90-tih. Takođe, naglašavaju da se tim izmjenama ne može ni oduzeti imovina skrivena u inostranstvu. Oni traže upravo da se ugledamo na italijanski model oduzimanja imovine i da to treba da radi specijalni sud s pažljivo biranim sudijama.

Posljednje predložene izmjene Zakona, između ostalog, predviđaju da se jedino u slučaju krivičnih djela iz nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva (SDT) neće čekati pravosnažna osuđujuća presuda, već se proces građanskog oduzimanja imovine može pokrenuti odmah nakon pokretanja istrage. Među predloženim izmjenama je i ona da se može oduzimati imovina koja je stečena 10 godina prije ili poslije izvršenog krivičnog djela, počevši od 2010.

Ovakav predlog Zakona je naišao na osudu javnosti, jer je suština izmjena trebalo da bude da se olakša proces oduzimanja imovine, koji ne bi trebalo da zavisi od krivičnog procesa. Takođe, mnogi su problematizovali i vremenski okvir za oduzimanje, navodeći da to znači da će biti abolirani svi oni koji su devedesetih stekli nezakonitu imovinu. Problematicizuju se i kapaciteti zaštitnika imovinsko pravnih interesa da vodi ove postupke. Nevladin sektor upozorava i da donošenje izmjena nije rađeno transparentno, te da nije bilo suštinske javne rasprave o izmjenama Zakona.

Skupština je već jednom odbila da usvoji izmjene koje je predložila Vlada i formirala je radnu grupu kako bi našla rješenje.

Međutim, nedavno je Vlada ponovo predložila Skupštini da usvoji ove izmjene i sada je Zakon opet u skupštinskoj proceduri. Sada se, osim već iznijetih kritika, postavlja i pitanje legitimnosti raspuštene Vlade i Skupštine da donose ovako važne zakone.

Dok Valentina Pavličić ocjenjuje da predložene izmjene mogu za početak da doprinesu efikasnijim postupcima, poslanica **Branka Bošnjak** iz Pokreta za

promjene (PzP) ocjenjuje da nam je potreban poseban zakon koji će ovu materiju na ozbiljan način tretirati.

Pavličić ističe da su prednosti građanskog oduzimanja imovine koje je predloženo to što ne može da bude spriječeno postojanjem imuniteta, nemogućnošću ekstradicije, nedostupnošću osumnjičenog i nedovoljnim dokazima po krivičnom standardu dokazivanja.

Bošnjak, koja je članica radne grupe Odbora za pravosuđe i upravu, ističe međutim da predložena kombinacija postupka, koji se započinje kao krivični postupak protiv nekog lica a onda se njegova imovina tretira u parničnom postupku, izaziva veliki broj dilema, posebno uzimajući u obzir ambijent u Crnoj Gori.

Zbog toga upozorava: "Tu prije svega mislim na nereformisano sudstvo i tužilaštvo te nejake institucije sistema i mnogo korumpiranih pojedinaca instaliranih u državnom aparatu. Zbog toga mislim da je ovaj model osuđen na neuspjeh ili eventualno selektivni uspjeh jer će se zavisiti od pojedinaca koga hoće, a koga neće procesuirati".

Pavličić, s druge strane, napominje da je prednost i to što se omogućava trajno oduzimanje kada je okrivljeni oslobođen u suđenju pred krivičnim sudom te da se tužbe u građanskopravnom smislu za ovu vrstu postupka tretiraju po nižem, građanskopravnom standardu dokazivanja (gdje tuženi dokazuje da je nešto legalno stekao).

Građanski model oduzimanja imovine nije nepoznanica Evropskom sudu za ljudska prava, naglašava zastupnica Crne Gore pred tim sudom, navodeći da je sud u Strazburu u svojim odlukama potvrdio mogućnost i ispravnost njegove primjene.

Ostaje, međutim, ističe Pavličić, bojazan u vezi uvođenja institucije Zaštitnika imovinsko pravnih interesa koji treba da vodi ove postupke. No, dodaje i da je to jedino moguće rješenje u postojećem ustavnom i zakonodavnom okviru Crne Gore, zbog nemogućnosti zastupanja tužilaštva pred parničnim sudom.

Prema predloženim izmjenama Zakona, zaštitnik iznosi dokaze i činjenice koji

ukazuju na postojanje očigledne nesrazmjere između vrijednosti imovine tuženog i njegovih zakonitih prihoda, a tuženi je dužan da dostavi dokaze da nije tako.

Što se tiče zahtjeva za traženje većeg vremenskog okvira u kom se ti postupci mogu voditi, Pavličić navodi da su oni prihvatljivi, ali da sve to treba dobro sagledati kroz naš ustavni i zakonski okvir i vidjeti do koje je vremenske granice moguće ići, a da ne dođe do eventualnih povreda.

"U suštini važno je naći tu zlatnu nit između onoga što je javni interes i individualnih prava pojedinaca da nam se ne bi dešavalo

da u kasnijim postupcima bude država odgovorna i plaća odštetu", upozorava ona.

Bošnjak problematizuje i vremenski okvir, ističući da predloženim zakonom lako mogu biti amnestirani svi oni koji su se obogatili devedesetih.

"Takvih je najviše, od zavarivača au-spuha do 'prve familije', jer tada je započeo "državni šverc cigara" i iznjedrio većinu crnogorskih tajkuna i sadašnje kvazi elite. Tada su se dešavale sve one pljačkaše privatizacije kojim su pojedinci na račun pljačke državnih firmi stekli ogromni kapital", ocjenjuje poslanica Bošnjak.

Ona podržava ideju da usvojimo rješenja slična italijanskim za borbu protiv mafije, te kaže da je nejasno zašto se Vlada odlučila za model sličan slovenačkom, koji se nije pokazao kao efikasan.

"Ono što moram istaći jeste da nam i predstavnici EU moraju dati podršku da nademo adekvatno i pravično rešenje, da se ne amnestira niko ko je zloupotrebom i pljačkom naroda došao do bogatstva. A moraju biti svjesni da je neophodno uvažiti naš crnogorski kontekst", zaključuje Branka Bošnjak.

I dok Italijani na račun kriminalaca ubiraju milijarde eura, Crna Gora će se očigledno još načekati da bi dobila zaista efikasna sredstva za borbu protiv mafije.

Branka Bošnjak
Foto: Luka Zeković

Odbor bi novi zakon i veting

Bošnjak naglašava da je radna grupa skupštinskog Odbora mišljenja da treba krenuti sa pravljenjem novog zakona koji bi kroz parnični postupak tretirao imovinu čije porijeklo nije stečeno legalno.

“Radna grupa je i mišljenja da se moraju neki propratni zakoni usaglasiti i obavezno predvidjeti poseban sud ili posebno odjeljenje u sudu koje bi se bavilo ovim predmetima, a sudije u tom sudu morale bi se pažljivo birati, uz prethodno sprovedeni veting”.

Upozorava da je radnoj grupi istekao mandat, tako da je neophodno da Odbor ili Kolegijum predsjednice Skupštine donese odluku da se nastavi sa radom i da se preciziraju zadaci i daju rokovi.

KAKO SE IMOVINA ODUZETA ZBOG KRIMINALNIH DJELATNOSTI TRETIRA U CRNOJ GORI: GRAĐANI PLAĆAJU ODRŽAVANJE, NEKRETNINE KUPE PRAŠINU

**DOK SUSJEDI STVARAJU BIZNIS I OSTVARUJU PRIHODE,
KOD NAS NEMA KORISTI, SAMO STIŽU RAČUNI**

20

/// Miloš RUDOVIĆ/Maja BORIČIĆ //////////////////////////////////////

Osim po kolačima, ono što poslastičaru “Ke buono” u Fijeru, južno od Tirane, izdvaja od ostalih je što u njoj rade žene koje su bile žrtve organizovanog kriminala i što je smještena u poslovnom prostoru koji je pripadao jednom tamošnjem kriminalcu.

Uz kafe knjižaru “Kinfolk” u Draču i suvenirnicu “Social crafting garage” u Sarandi, “Ke buono” je jedan od primjera kako su albanske vlasti našle novu namjenu imovini, koju su u sudskim procesima trajno oduzeli od kriminalaca. Time žele da pokažu mještanima da se kriminal ne isplati, ali i da se imovina oduzeta na ovaj način može koristiti na pravi način.

”Kroz društvenu ponovnu upotrebu zaplijenjene imovine, najveća poruka zajednici je da ono što je ukradeno može biti vraćeno zajednici”, istakla je za Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) programska direktorica nevladine organizacije “Partners Albania” Klotilda Kosta.

Kroz ponovnu upotrebu zaplijenjena imovina koja nije prodana ili je ne koriste institucije, biva transformisana u prostore

ili mala preduzeća, kako bi se podržale žrtve zločina ili pogođenih zajednica.

”Imovina koja je nekada pripadala kriminalnim grupama transformisana je u mogućnosti za društveni ili ekonomski razvoj”, pojašnjava Kosta.

Crna Gora se, međutim, ne može pohvaliti ni velikim brojem oduzete imovine, a još manje time da je tim nekretninama našla novu namjenu.

Do sada su, prema podacima Uprave za katastar i državnu imovinu, od 2015. na državu prepisane svega četiri nekretnine i za sada je jedini plan da se pokuša njihova prodaja.

Trajno je oduzet stan od Dejana Rovčanina 2015. godine, u postupku “zelena milja”, osuđenom zbog međunarodnog šverca narkotika.

Četiri godine kasnije, u postupku protiv bivšeg visokog funkcionera Demokratske partije socijalista (DPS) Svetozara Marovića oduzeta je vila od Radojice Krstovića i stan od Dejana Krulanovića, kao i stan od Miloša Marovića. Stariji Marović je priznao da je šef kriminalne grupe koja je ojadila budvansku Opštinu za desetine miliona eura.

Iz Uprave za katastar i državnu imovinu je CIN-CG-u rečeno da je do sada sprovedena samo jedna licitacija za prodaju porodične stambene kuće – vile, na kojoj nije bilo zainteresovanih kupaca.

Vilu od više stotina metara kvadratnih u budvanskom naselju Babin Do pokušali su, prema javnom pozivu Uprave, da prodaju za malo više od 1,4 miliona eura. Za ostalu trajno oduzetu imovinu nije bilo ni pokušaja prodaje.

”Što se tiče ostalih nepokretnosti u toku su procedure predloga za postupanje za istim”, kazali su iz Uprave za CIN-CG.

Ni imovina koja je bila privremeno oduzimana nije iskorišćena već uništena, pa su građani platili milionske odštete. Tako su porodice Kalić i Šarić oslobođene optužbi za pranje novca i trgovinu narkoticima, zaplijenjena imovina vraćena, a iz budžeta su im isplaćene milionske odštete zbog nepravilnog održavanja i izgubljene dobiti privremeno oduzete imovine.

Jedini zakon koji reguliše oblast upravljanja oduzetom imovinom trenutno je Zakon o oduzimanju imovine stečene kriminalnom djelatnošću, koji je u procesu izmjena. Međutim, iako je Zakon meta oštih kritika, gotovo niko ni ne pominje oblast upravljanja oduzetom imovinom, a stručnjaci objašnjavaju da taj propis nije dovoljan za efikasno upravljanje im

Zajednica mora vidjeti benefite oduzimanja imovine

Jedina novina u predloženim izmjenama Zakona u oblasti upravljanja imovinom je da njome raspolaže Vlada – polovinom njene vrijednosti raspolaže Ministarstvo pravde, 30 odsto Ministarstvo finansija, a sa preostalih 20 odsto se popunjava Alimentacioni fond.

Pomoćnica ministra pravde za krivično i građansko zakonodavstvo Ivana Mašanović pojašnjava za CIN-CG da sredstva MP treba da se koriste za operativne potrebe ministarstva, tužilaštva, sudova, nabavku

softvera, alata, ali i da se određeni dio vraća u zajednicu.

Britanci su predložili, ističe, da se na predlog ministarstava troše ta sredstva i kod njih je na taj način efikasnost policije i tužilaštva povećana za 300 odsto.

”Znači da se taj novac ne smije koristiti za plate, naknade i slično, već za auta, gorivo, računare, softvere...”, naglasila je predstavica MP.

Ona takođe ocjenjuje da je upravljanje imovinom segment gdje zajednica treba da vidi benefite svih postupaka trajnog oduzimanja imovine, ali i priznaje da se kod nas tome ne posvećuje dovoljno pažnje.

Ona potvrđuje da gotovo sve zemlje u regionu imaju agenciju koja se bavi upravljanjem imovinom, ali kaže da Crna Gora za sada to ne planira. Pojašnjava da bi se upravljanje imovinom moglo urediti posebnim zakonom u kome bi eventualno moglo biti predviđeno osnivanje agencije ili posebnog tijela koje bi se bavilo samo upravljanjem:

”Dosta stvari je nedorečeno u smislu upravljanja imovinom, neko time treba ozbiljno da se bavi”.

Kao pozitivne primjere navodi Italijane, koji su napravili brend od upravljanja trajno oduzetom imovinom. U Italiji je država nevladinom sektoru prepustila upravljanje tom imovinom.

”U Rimu dođete na kompleks gdje se nalaze tri kuće oduzete od mafije, pretvorene u restoran, muzički studio i u salu za konferencije”, prenosi iskustva pomoćnica ministra pravde.

Bosanci, dodaje ona, imaju agenciju koja se bavi time, ali i Albanci, koji su potpuno

”Kinfolk” u Draču
Foto: NVO Partners Albania

preuzeli italijanski model.

”Bosanci su recimo oduzeli pumpu i nije- su otpustili radnike, već je država preuzela kontrolu nad tim, stavila prinudnu upravu i zaraduje od toga”, pojasnila je Mašanović.

Civilno društvo da koristi oduzetu imovinu

U susjednoj Albaniji postoje tri načina na koji se zaplijenjena imovina može koristiti, među kojima je dodjela institucijama na državnom ili lokalnom nivou, njeno davanje u zakup i davanje na korišćenje drugim institucijama, u koje spada i socijalna upotreba od strane organizacija civilnog društva.

Svaka organizacija civilnog društva u državi može podnijeti zahtjev Agenciji za upravljanje zaplijenjenom imovine (AAPSK) za korišćenje oduzete imovine.

Na osnovu dogovora s Agencijom data su na upotrebu tri zaplijenjena prostora, gdje su sve NVO u državi pozvane da dostave projektne predloge. Pobjednici su sa nevladinom organizacijom “Partners Albania” potpisali ugovore na upravljanje sredstvima za period od 12 do 15 mjeseci, a drugi sa AAPSK na pet godina za primjenu projekta, s mogućnošću produženja ako projekat i ustanovljene firme nastave da isporučuju usluge nakon pet godina.

Programska direktorica “Partners Albania” Klotilda Kosta kazala je za CIN-CG da su bivši vlasnici oduzete imovine bile osobe osuđene za različite vrste zločina, kao što je trgovina ljudima, narkoticima...

U svim slučajevima članovi njihovih porodica su i dalje živjeli u gradovima gdje se nalazila zaplijenjena imovina i, u

pojednim slučajevima, veoma blizu tih nekretnina.

U pojedinim slučajevima, pojašnjava Kosta, oni su prilazili tokom posjeta imovini, prije donošenja odluke, da ih uključe u projekat, ali i nakon što je imovina data NVO:

”Porodice su kontaktirale i ulazile u rasprave sa NVO koje su sprovodile projekat”.

U takvim situacijama, komunikacija i prisustvo Agencije je ključno, dodaje Kosta,

navodeći i da nije zabilježen nijedan veći incident. Dodaje i da to što država ostaje vlasnik imovine i čišćenica da će ona biti korištena za socijalne svrhe doprinijela je da se izbjegne dalja polemika sa bivšim vlasnicima.

Kosta zaključuje da se ponovnom upotrebom šalje i poruka da se zakonskim putem mogu pobijediti nezakonite aktivnosti, ali i da, kada se okupe zajedno svi – institucije, NVO i građani, mogu dati i zaplijenjenoj imovini veliku društvenu, ekonomsku i političku vrijednost.

OSNOVNA TUŽILAŠTVA MORALA BI POKRETATI FINANSIJSKE ISTRAGE

Osnovna državna tužilaštva u Crnoj Gori nijesu pokrenula nijednu finansijsku istragu do novembra prošle godine.

Mašanović ocjenjuje da bi osnovna tužilaštva trebalo konačno da počnu da se bave finansijskim istragama.

”U suštini najviše krivičnih djela od kojih se može oduzimati imovina je u nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava”, ističe predstavnica MP.

Albanija: U oduzetim lokalima rade žrtve krivičnih djela

Tako u poslastičari “Ke buono” u Fijeru 75 odsto zaposlenih čine mladi, djevojke i žene koje su žrtve organizovanog kriminala ili su bile potencijalne žrtve. U njoj se održavaju i obuke usmjerene na mlade koji su bivši osuđenici ili su članovi porodice robijaša koji se suočavaju sa teškim životnim uslovima.

”Social crafting garage” u Sarandi je suvenirnica u kojoj se može naći 1.000 proizvoda izrađenih od kamenčića sa tamošnjih plaža. Tamo rade djevojke i žene koje su žrtve ili u riziku da budu žrtve

organizovanog kriminala i porodičnog nasilja. Ovaj prostor nudi i dva programa za izgradnju kapaciteta, od kojih se jedan odnosi na kulturnu baštinu, a drugi na ljudska prava.

U Draču se nalazi kafe-knjižara "Kinfolk", koji je zamišljen kao multifunkcionalni centar koji je namijenjen mladima, prije svega onima koji su pod rizikom od maloljetničke delinkvencije. Osim što je u njemu zapošljeno više osoba iz ranjivih grupa, u "Kinfolku" se, na primjer, organizuje sajam zapošljavanja, ali i 27 različitih kurseva, uglavnom stranih jezika.

"To su društveno orijentisane kompanije koje imaju misiju podrške marginalizovanim grupama koji su meta ili na meti organizovanog kriminala, kako bi im se pružilo obrazovanje, zapošljenje i mogućnost integracije", kazala je Kosta za CIN-CG.

Državne institucije kao što su Agencija i policija trebalo bi, po mišljenju sagovornice CIN-CG, da ih podržavaju u slučaju poteškoća ili problema koje bi mogli imati sa imovinom ili miješanja bivšeg vlasnika, lokalne vlasti bi trebalo da ih podrže koristeći njihove usluge, donatorske zajednice bi trebalo da ih podrže finansijskim šemama da ostaju održive, a društvo koristeći njihove usluge i proizvode.

Upravnik odgovara vlastitom imovinom

Izvršna direktorica Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) Vanja Čalović Marković za CIN-CG ističe da su više puta ukazivali da je potrebno mijenjati odredbe zakona koje se odnose na upravljanje oduzetom imovinom, kao i način na koji se ona može dati trećim licima u zakup.

Čalović Marković dodaje da ponovo pozivaju nadležne da razmotre italijansko iskustvo gdje, kako objašnjava, oduzetom imovinom upravljaju upravnici, koji za svoj rad dobijaju značajnu nadoknadu, ali kompletnom svojom imovinom odgovaraju za bilo kakve probleme ukoliko do njih dođe.

"Kada upravnik svojom imovinom garantuje za to, ne može da se desi da se nešto uništi, ukrade se ili otuđi na bilo koji način", pojašnjava ona.

Posebno je značajno, dodaje direktorica

MANS-a, kada ne postoji nijedno zainteresovano lice ili kompanija koja želi da se javi na tender da preuzme upravljanje imovinom i sve pada na državu. I u takvim situacijama, napominje ona, Italija ima vrlo dobro iskustvo koje podrazumijeva da se ta imovina daje u humanitarne svrhe – udruženjima roditelja djece sa posebnim potrebama, bolnicama, školama...

"I na taj način se postiže dvostruki cilj, sprečava se da kriminalci kroz povezana lica dođu do te oduzete imovine, a javnosti se šalje poruka da se imovina oduzima u javnom interesu", ističe Čalović Marković.

Ona dodaje i da je korišćenje oduzete imovine u humanitarne i socijalne svrhe dobro ne samo da bi se pomoglo zajednici, već zato što onda nema ni osvete kriminalaca.

"Zamislite sada da uzmete imovinu od kavčana i škaljaraca, niko neće doći i uzeti te poslovne prostore. U takvim situacijama napravite policijsku stanicu, vrtić, nešto što ni na koji način ne provocira njihovu osvetu", ističe Čalović Marković.

Ona naglašava da je u periodu privremenog oduzimanja imovine posebno važno održati njenu vrijednost, ali i riješiti pitanje odgovornosti države u tim slučajevima. Ona pojašnjava da u situaciji kada su kriminalne strukture vlasnici firmi, koje imaju dio legalnih aktivnosti, vrlo je teško obezbijediti da one, nakon oduzimanja, funkcionišu onako kako su funkcionisale ranije.

"Tako recimo u slučaju Kalića, kada su prestali nelegalni novčani tokovi da se ulivaju u njihove firme, njihova vrijednost je pala i samim tim mi smo morali svi da snosimo odgovornost", ističe izvršna direktorica MANS-a.

U italijanskom zakonu i to se prevenira – da ako situacija na tržištu na to utiče, onda nema odgovornosti za državu.

"Ima vrlo konkretnih rješenja koja su nastala na praksi i nema potrebe da izmi-

Katilda Kosta
Foto: privatna arhiva

šljamo toplu vodu, treba da naučimo od njih i da to prilagodimo našem sistemu”, zaključila je Čalović Marković.

Crna Gora već četiri godine nije oduzela ništa

Ni vođenje finansijskih istraga u Crnoj Gori do sada nije dalo gotovo nikakve rezultate, pa je, kako je CIN-CG ranije pisao, za posljednjih sedam godina, prema izvještajima tužilaštava, Specijalno državno tužilaštvo (SDT) uspjelo da trajno oduzme samo dva stana i 3.063 metra kvadratnih zemlje, za koje je dokazalo da su stečeni kriminalom. Više državno tužilaštvo u Podgorici je, za isti period, oduzelo samo jedan stan, a bjelopoljsko Više tužilaštvo 15 eura!

U Crnoj Gori ima 17 tužilaštava, uključujući i Vrhovno državno tužilaštvo.

I iz Evropske unije (EU) je više puta upozoreno da se finansijske istrage ne pokreću dovoljno i paralelno sa krivičnim istragama, te da rezultati u toj oblasti moraju biti bolji. I u ovogodišnjem nalazu Evropske komisije o Crnoj Gori ponavlja se da se rezultati finansijskih istraga i zapljena imovine za krivična djela na polju visoke korupcije moraju značajano unaprijediti.

Dodaje se da je problem nepotpunog katastra sprečava efikasnost finansijskih istraga i zapljena imovine i da taj problem još nije riješen.

Izveštaj Tužilačkog savjeta za prošlu godinu pokazao je da su finansijske istrage trajale i do šest godina.

SDT je od 2015. godine stalno proširivao

tim Odjeljenja za finansijske istrage, ali je posljednjim izmjenama smanjio jedan od kriterijuma – sa pet na tri su smanjene potrebne godine iskustva da bi se radio taj posao.

U Višem državnom tužilaštvu u Podgorici ne postoje posebna odjeljenja specijalizovana za efikasno vođenje finansijskih istraga.

Zaštitnik će podnositi tužbe za oduzimanje imovine

Vlada je nedavno usvojila predlog izmjena Zakona o oduzimanju imovine stečene kriminalnim djelatnošću, uprkos tome što javnost do tada nije imala prilike da vidi tekst nacрта. To je naišlo na žestoke kritike ne samo civilnog sektora, nego i Evropske komisije, koja je dala negativno mišljenje i poručila da se očekuje učešće javnosti u procesu mijenjanja teksta.

Predlog izmjena Zakona, između ostalog, predviđa i da se jedino u slučaju krivičnih djela iz nadležnosti SDT neće čekati pravosnažna osuđujuća presuda, već se proces građanskog oduzimanja imovine može pokrenuti odmah nakon potvrđivanja optužnice. Ovako izmijenjen Zakon je naišao na osudu javnosti, jer je suština izmjena trebalo da bude da se olakša proces oduzimanja imovine, upravo kroz građanski postupak za koji ne bi trebalo čekati potvrđivanje optužnice.

Mašanović za CIN-CG navodi da su ocijenili da treba sačekati potvrđivanje optužnice kako bi zaštitili prava osobe čija se imovina oduzima, ali i poštovati standarde Evropske unije. Međutim, zemlje sa mnogo jačom tradicijom vladavine prava – Velika Britanija, Holandija i Italija ne traže potvrđivanje optužnice da bi mogli da vode ovaj postupak.

Imovina koja se oduzima nakon potvrđivanja optužnice mora da bude preko 50.000 eura, a može se oduzeti 10 godina prije ili poslije izvršenja krivičnog djela, počevši od 2010. godine.

”Bitno nam je da smo obuhvatili djela organizovanog kriminala, koji su kod nas uvedena 2010. godine, teško bi bilo sada dokazivati nešto što je bilo prije 30 godina”, objašnjava Mašanović.

Kada se potvrdi optužnica, nezavisno od okončanja krivičnog postupka, zaštitnik imovinsko pravnih interesa pokreće tužbu, a na optuženom je teret dokazivanja osnova sticanja imovine.

”To je bukvalno tužba za utvrđivanje prava svojine, samo što ovdje država tvrdi da je njeno, a vi dokažite da nije. U parničnom postupku je lakše da se donese odluka u korist države, a kod krivičnog postupka ako postoji i najmanja sumnja da je neko kriv on se oslobađa”, pojašnjava Mašanović.

Vanja Čalović Marković
Foto: Luka Zeković

Ovim izmjenama predviđeno je građansko, prošireno i direktno oduzimanje imovine, ali i mogućnost da se neprijavljena imovina i prihodi oporezuju 80 odsto.

”Ako tužilac u finansijskoj istrazi nema čvrste dokaze, postoji mogućnost da proslijedi poreskoj upravi spise predmeta i da se ta imovina oporezuje”, istakla je Mašanović.

Svi postupci oduzimanja imovine mogu se voditi za krivična djela u kojima je zapriječena kazna zatvora od četiri godine i više.

Ukoliko se ne radi o krivičnim djelima iz nadležnosti SDT-a, mora biti potvrđena osuđujuća presuda, da bi se vodio postupak oduzimanja imovine. Novina je da je prepolovljen rok za završetak postupka oduzimanja imovine – sa dvije na godinu dana.

Finansijski istražni tim je proširen, dodaje ona, pa je sada u timu i Agencija za sprečavanje korupcije(ASK).

Iz ASK-a su za CIN-CG kazali da će preventivni rad Agencije na prikupljanju podataka o imovini javnih funkcionera i državnih službenika sa obavezom podnošenja izvještaja o приходima i imovini svakako biti od koristi tužilaštvu kada počne sa finansijskim istragama.

”Nadamo se da će se uraditi detaljna analiza usaglašenosti zakonskih rješenja

novog zakona sa Zakonom o sprečavanju korupcije, Zakonom o krivičnom postupku i Krivičnim zakonikom”, poručeno je iz institucije na čijem je čelu Jelena Perović.

Proces izmjena zakona traje već gotovo dvije godine, a iz MP za to dijelom krive i evropske partnere, navodeći da proces sa Evropskom komisijom (EK) traje već godinu: “Do sad se nije dešavalo da se EK čekala duže od 6 mjeseci”.

I dok u Fijeru, Draču i Sarandi država oduzetom imovinom pomaže žrtvama nasilja ili drugim ugroženim kategorijama, u Crnoj Gori ona zvriji prazna, kupi prašinu i košta državu zbog skupog održavanja.

Sporazumno priznanje krivice

SPORAZUMI O PRIZNANJU KRIVICE SDT-A I VIŠEG TUŽILAŠTVA U PODGORICI: ŠTO JE KRIMINAL VEĆI, TO JE KAZNA MANJA

**POLA GODINE ROBIJE ZA DŽOINT,
TRI MJESECA ZA MEĐUNARODNI ŠVERC DROGE**

/// Maja BORIČIĆ/Marija POPOVIĆ KALEZIĆ //////////////////////////////////////

Šest mjeseci zatvora dobio je po sporazumu o priznanju krivice optuženi za prodaju 1,7 grama marihuane. Tužiteljka Tatjana Begović sa njim se nagodila i da plati 10 eura. A dva pripadnika kriminalne organizacije optuženi za međunarodni šverc heroina i marihuane osuđeni su na po tri mjeseca robjije.

Sa njima se nagodila bivša specijalna tužiteljka Mira Samardžić, koja je bila mnogo tolerantnija od tužiteljke Begović, imajući u vidu da se radilo ne samo o članovima internacionalne kriminalne grupe, već i o povratnicima.

Oni su se teretili da su najmanje osam puta krijumčarili drogu iz Albanije u Crnu Goru i to 805 kilograma marihuane i nešto manje od kilograma heroina. Nagodbu koju je potpisala Samardžić usvojio je sudija podgoričkog Višeg suda Dragoje Jović.

U drugom postupku, jedan ranije osuđivani pripadnik kriminalne organizacije, optužen za krijumčarenje 80 kilograma marihuane i 3,2 kilograma heroina takođe se nagodio da robija svega tri mjeseca. Ovaj sporazum sklopila je specijalna tužiteljka

Tatjana Žižić, a usvojila sutkinja Biljana Uskoković.

U obrazloženjima ovih presuda se navodi da im se to što su već osuđivani za prodaju droge ne uzima kao otežavajuća okolnost, jer su to činili u okviru iste grupe!

I dva pripadnika druge kriminalne organizacije, koja je krijumčarila stotine kilograma marihuane po regionu, dobili su, nakon nagodbe, po tri mjeseca kućnog zatvora. Njih dvojica su takođe ranije osuđivani. Sutkinja Evica Durutović je prihvatila sporazum, a u obrazloženju odluka je navela da to što su povratnici nije uticalo na presudu, pošto je prošlo određeno vrijeme od prethodnih osuda, a u pitanju nijesu bila ista krivična djela.

Ovo su samo neke od kontroverznih odluka po sporazumu o priznanju krivice, koje je prihvatio Viši sud u Podgorici.

Iz analize više stotina presuda u koje su imali uvid Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) i Centar za građanske slobode (CEGAS), uočljive su brojne nelogičnosti. Tako se dešavalo da u istom postupku za isto djelo iste ili veće kazne dobiju neosuđivana lica, nego

povratnici u vršenju krivičnih djela.

Organizatori kriminalnih grupa u gotovo svim slučajevima dobijali su kazne ispod zakonskog minimuma – oko dvije godine zatvora, a zapriječena je kazna zatvora od tri do 15 godina. Dešavalo se da, po sporazumima, u istim postupcima veća kazna bude određena za pripadnika, nego za organizatora kriminalne grupe.

Tako je organizator kriminalne grupe koja je više puta krijumčarila veće količinu marihuane iz Albanije u Crnu Goru i zemlje regiona dobio dvije godine robije, dok su dva pripadnika iste organizacije dobili mjesec, odnosno dva mjeseca zatvora više.

Tužiteljka Mira Samardžić nagodila se u tom predmetu, a sporazume su usvojile troje različitih sudija: Dragoje Jović, Dragica Vuković i Biljana Uskoković.

Pored toga, u brojnim sporazumima zbog šverca velike količine droge nje su izricane novčane kazne. Iako jesu, uglavnom su bile simbolične – par hiljada eura.

Prema informacijama iz analiziranih presuda, nabavna cijena kilograma marihuane na tržištu košta oko 1.500 eura, dok su kokain i heroin višestruko skuplji. Preprodajom, kako piše u presudama, može da se zaradi i po pet puta više novca. Ali, ni to nije razlog mnogim tužiocima da počinioce ovih krivičnih djela kazne adekvatnim novčanim iznosima, kako bi djelovali preventivno.

Prema Krivičnom zakoniku (KZ) za neovlašćenu proizvodnju i promet opojnih droga predviđena je kazna od dvije do 10 godina, a može se ublažiti najviše šest

mjeseci. U presudama koje smo imali na uvid, za krivična djela u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva (SDT) ističe se da se može izreći kazna od četiri ili više godina zatvora.

Od 639 presuda po sporazumu o priznanju krivice, koje su dostavljene CIN-CG i CEGAS, samo je u jednom slučaju izrečena kazna od šest godina zatvora za šverc kokaina. Sve ostale kazne

bile su ispod četiri godine, uglavnom simbolične.

Nevladina organizacija "Human Rights Watch" je 2012. godine objavila da su optuženi za krivična djela u vezi sa opojnim sredstvima, prema nagodbama u Americi, u prosjeku dobijali kazne zatvora od pet i po godina.

Sud odbio svega nekoliko nagodbi VDT-a

Prema izvještajima tužilaštva, Viši sud u Podgorici je odbio samo nekoliko nagodbi koje je, u posljednjih šest godina, sklopilo Više državno tužilaštvo glavnog grada. Odbijeni su uglavnom sporazumi zbog odustanka optuženih. Samo je u jednom slučaju, i

to 2016, sud odbio sporazum od osam mjeseci zatvora za devet grama heroina. Ocijenio je da "kazna nije srazmjerna težini učinjenog djela".

Od 437 presuda po sporazumima Višeg državnog tužilaštva koje smo imali na uvid, 391 odluka je u vezi sa krivičnim djelom neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. Ostale presude odnose se uglavnom na predmete nasilničkog ponašanja, nasilja u porodici i seksualne delikte. U jednom

SPORAZUMI KAO TRGOVINA PRAVDOM

Upravnim sistemima u tranziciji sporazum se često doživljava kao "još jedan dalji vid korupcije" ili "institucionalizovani vid mita", ističe njemački advokat, dr Štefan Pirner, u Časopisu za održiv i skladan razvoj prava "KoPra".

"Takav pravni institut, koji je možda u svojoj domovini i bio uspješan, u drugom okruženju neće biti pretjerano plodotvoran, kao što drvo banane, na primjer, neće opstati na Antarktiku", slikovit je advokat.

On ističe da se i nepostojanjem nikakvih smjernica za odmjeravanje kazni jača pozicija tužilaštva u pregovorima, te da građani to mogu doživjeti kao svojevrsnu trgovinu pravdom.

Pirner dodaje da ni Evropska konvencija o ljudskim pravima ne zahtijeva ubrzano okončanje postupka po svaku cijenu, odnosno po cijenu pravde, već da zahtijeva pošten postupak.

od tih sporazuma, čovjeku koji je više puta osuđivan za nasilje u porodici kao naročito olakšavajuću okolnost računali su to što je "porodičan čovjek".

Institut sporazuma o priznanju krivice u našem pravosuđu, iako je uveden ranije, masovno počinje da se koristi od 2016. godine. Zanimljivo je da kako je vrijeme odmicalo, tužitelji su predlagali, a sudije usvajale, sve blaže kazne. Tako u 2016. i 2017. godini po nagodbama podgoričkog Višeg tužilaštva, nije dosuđen ni u jednom slučaju kućni zatvor. Međutim, u posljednje četiri godine, u čak četvrtini svih sporazuma ovog tužilaštva osuđeni su kažnjeni nanogicima.

Povratnici su i nagodbama Višeg tužilaštva u Podgorici dobijali često mnogo niže zatvorske kazne, od onih koji su prvi put počinili isto krivično djelo.

Tako se lice koje je ranije osuđeno dva puta, zbog krađe i teške tjelesne povrede, sporazumjelo da za prodaju narkotika bude osuđeno samo na pola godine kućnog zatvora. Sporazum je sklopila sadašnja v. d. vrhovnog državnog tužioca Maja Jovanović, a aminovao sudija Predrag Taboš.

CIN-CG je od tužiteljke Jovanović pokušao da dobije komentar o temi širokog korišćenja sporazuma u crnogorskom pravosuđu, ali do objavljivanja teksta nijesmo dobili odgovor.

U drugom slučaju, licu koje je ranije osuđivano pet puta, dobilo je po sporazumu godinu zatvora zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga. O nagodbi se dogovorila, takođe, sadašnja v. d. VDT-a Maja Jovanović, a potvrdila sutkinja Vesna Moštrokol.

U jednoj od presuda, petostruki povratnik se nagodio da ide u zatvor 11 mjeseci zbog ubistva u pokušaju i nedozvoljenog držanja oružja. Isto lice prethodno je osuđivano za teške slučajeve razbojništva, krađu oružja, krivično djelo protiv bezbjednosti u saobraćaju, nedozvoljene trgovine, prevare u produženom trajanju i teške krađe u pokušaju. Sporazum je sklopila tužiteljka Tanja Begović, a usvojila ga sutkinja Višeg suda u Podgorici Vesna Moštrokol.

Na dvije i po godine robije nakon spo-

razuma osuđen je trostruki povratnik za pokušaj ubistva i nedozvoljeno držanje oružja. Prije toga je osuđivan zbog nasilničkog ponašanja, napada na službeno lice, te nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih materijala. Sadašnja disciplinska tužiteljka Danka Ivanović Đerić se dogovorila, a sudija Predrag Taboš je prihvatio tu nagodbu.

Sud usvaja sporazum i ako utvrdi da njime nijesu povrijeđena prava oštećenog. Od Višeg suda nijesmo dobili odgovor na pitanje u koliko predmeta se oštećeni žalio na rješenje o sporazumnom priznanju krivice, od 2016. do danas, i šta je epilog tih postupaka.

Vrhovni sud: Blaga kaznena politika za organizovani kriminal

I u dokumentima Vrhovnog suda se priznaje da su kazne po osnovu sporazuma o priznanju krivice za organizovani kriminal blage.

"Primjena instituta ublažavanja kazne, uz utvrđivanje naročito olakšavajućih okolnosti, koje su najčešće izražene u presudama na osnovu sporazuma o priznanju krivice, dovela je do pojave trenda blage kaznene politike za krivična djela iz oblasti organizovanog kriminala, koju karakteriše izricanje kazni ispod propisanog zakonskog minimuma", zaključuje se u Analizi kaznene politike za najteža krivična djela za 2017. i 2018. godinu.

U Analizi upozoravaju da zakonska mogućnost primjene sporazuma o priznanju krivice za krivična djela iz oblasti organizovanog kriminala može stvoriti privid kod učinilaca ovih krivičnih djela i utisak kod opšte javnosti da su to lakši oblici kriminaliteta, "zbog čega se može postaviti pitanje ostvarivanja generalne i specijalne prevencije organizovanog kriminala".

U dokumentu se ukazuje i da bi sudovi, prilikom ocjene da li treba usvojiti sporazum, trebalo sa više pažnje da cijene da li su ispunjeni svi uslovi Zakonika o krivičnom postupku (ZKP), a naročito da li je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti, i da li kazna odgovara svrsi izricanja krivične sankcije.

Pojašnjava se da je sud u 90 odsto slučajeva izricao kazne ispod granice propisane zakonom, te da je primjena sporazuma o priznanju krivice zastupljena u većini slučajeva organizovanog kriminala.

”Otvara se pitanje da li je ranija osuđivost za druga krivična djela potcijenjena prilikom odmjeravanja kazne učiniocu krivičnog djela”, piše u analizi.

Naglašava se da prilikom zaključivanja sporazuma o priznanju krivice treba posvetiti posebnu pažnju zaštiti prava oštećenog.

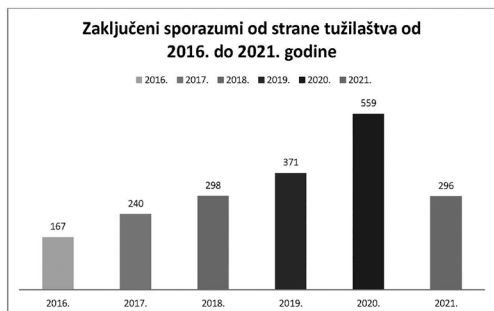
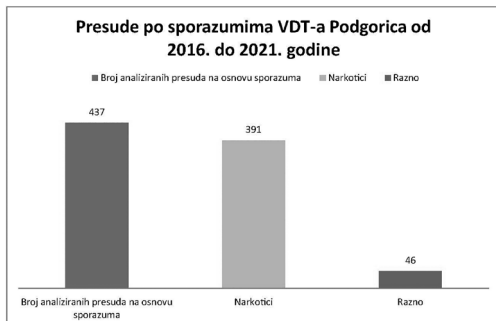
Njemački pravni stručnjak dr Štefan Pirner upozorava da u zemljama u tranziciji, kakva je i Crna Gora, neadekvatna primjena sporazuma o priznanju krivice može imati pogubne posljedice po vladavinu prava.

I angloamerička literatura navodi da institut sporazuma u zemljama u tranziciji može imati “katastrofalne posljedice”. Ističe se da nagodbe mogu dodatno potkopati ugled pravosuđa kod stanovništva, koje pregovore doživljava kao “cjenkanje na pijaci”.

Sva ova upozorenja, očigledno nijesu imala uticaja, jer se praksa blage kaznene politike za najteža djela organizovanog kriminala, prema istraživanju CIN-CG-a, nastavila i praktično obesmyslila institut sporazumnog priznanja krivice u Crnoj Gori.

Ukupno: 510

Ukupno: 1931

SPORAZUMNO PRIZNANJE KRIVICE – PRAKSA SDT-A I VIŠEG SUDA U PODGORICI OD 2016.:

UZ KATNIĆA I SAVIĆA CVJETALE I NAGODBE I KRIMINAL

**SEDMAN NANOGICA DOBILI SU OPTUŽENI FUNKCIONERI
ZA ZLOUPOTREBU SLUŽBENOG POLOŽAJA I PRANJE NOVCA,
ZA KOJA DJELA SU PREDVIĐENE KAZNE ZATVORA OD JEDNE
DO 12 GODINA, KOJE SU SE MOGLE UBLAŽITI NAJVIŠE TRI,
ODNOSNO ŠEST MJESECI**

/// Maja BORIČIĆ/Marija POPOVIĆ KALEZIĆ //////////////////////////////////////

U 40 sporazuma Specijalnog državnog tužilaštva (SDT) u slučajevima milionskih prevara, zloupotreba položaja, pranja novca i utaje poreza okrivljenima su izrečene simbolične kazne – 28 uslovnih, sedam nanogica i pet zatvorskih osuda po šest mjeseci robije.

U najvećem broju ovih nagodbi, preciznije u 31 predmetu, odlučivao je predsjednik Višeg suda u Podgorici Boris Savić.

Kako je moguće da se za ovako teška djela za koje bi trebalo ići na višegodišnju robiju, izriču tako blage kazne, pa iako se radi o sporazumima o priznanju krivice?

Predsjednik Višeg suda Boris Savić za Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) odgovara da je neprimjereno da komentariše odluke koje je sam donio, navodeći da su zakonite, te da je u obrazloženjima naveo razloge presuda.

”Elektronski sistem dodjele predmeta je takav da je nemoguće uticati koji će predmet dobiti koji sudija, a moje postupanje je posljedica toga što kao predsjednik kriv-

ičnog vanraspravnog vijeća učestvujem u rasporedu predmeta u kojima se sporazum dostavlja istovremeno sa optužnicom, a ne nakon nje”, naveo je Savić.

Kod sporazuma o priznanju krivice, kaznu ne odmjerava sud, već se o njoj dogovaraju tužilac i okrivljeni. Međutim, upravo bi sud trebalo da ima ključnu ulogu, jer može da odbije sporazum ukoliko je, između ostalog, dogovorena kazna neprimjerena.

Nakon smjene vlasti od 30. avgusta 2020. godine, više puta je saopšteno da će u fokusu Ministarstva pravde biti i brojni sporazumi potpisani sa počiniocima krivičnih djela.

Svi sporazumi SDT-a, a bilo ih je više stotina u posljednjih šest godina, odnose se na krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, trgovine drogom, oružjem i ljudima.

Prema nezvaničnim informacijama CIN-CG-a iz vrha pravosuđa, najveći broj predmeta organizovanog kriminala i korupcije riješen je sporazumom, a ne kroz dokazivanje u sudskim postupcima, što

bi, prema mišljenju pravnika, moglo biti problematično, jer govori o nedovoljnoj sposobnosti sistema da dokaže optužnice u sudskom procesu i rješava ih u razumnom roku.

U velikom broju slučajeva se kroz nagodbe optuženima za stvaranje kriminalne organizacije, prevare, pranja novca i zlo-upotrebe službenog položaja, gdje je motiv za kriminalne radnje novac, čak ne izriču novčane kazne. Tako mnogi od osuđenih, iako su učestvovali u milionskim finansijskim prevarama, ne vraćaju novac koji su nelegalno stekli.

U 40 sporazuma, u slučajevima milionskih prevara, zlo-upotreba položaja, pranja novca i utaje poreza, koje je CINCG analizirao, tužiocu su u većini slučajeva optuženima stavljali na teret blaži stav od onog koji je predviđen za ta krivična djela.

Specijalna tužiteljka Lidija Mitrović, nagodila se u osam slučajeva.

Po jednu nagodbu sklopili su tužiocu SDT-a Saša

Čadenović, Sanja Jovičević, Stojanka Radović, Lidija Vukčević, Nataša Bošković i Zorica Milanović.

U 26 odluka, koje smo dobili po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, ne navodi se ime tužioca koji je sklopio sporazum.

Tako je 27 optuženih pripadnika kriminalnih grupa koje su utajile milione eura, među kojima su i lica iz medijski eksponiranih slučajeva "Klap" i "Vardar", sporazumno osuđeno samo na uslovne kazne i da plate po par hiljada eura. Sve ove sporazume odobrio je sudija Savić, a većinu dogovora sklopila je tužiteljka Mitrović.

Okrivljeni u tih 27 nagodbi odgovarali su za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije za koje je predviđena kazna zatvora od jedne do osam godina, i utaja poreza i doprinosa, za koju se ide u zatvor od jedne do šest godina uz novčanu kaznu.

Prema Krivičnom zakoniku (KZ) ove kazne se mogu ublažiti maksimum tri mjeseca, dok se za produžena krivična djela može izreći i teža kazna od propisane.

Sedam nanogica dobili su optuženi funkcioneri za zlo-upotrebu službenog položaja i pranje novca, za koja djela su predviđene kazne zatvora od jedne do 12 godina, koje su se mogle ublažiti najviše tri, odnosno šest mjeseci.

Tako je kućni zatvor od 75 dana dobio potpredsjednik budvanske opštine Milenko Medigović za zlo-upotrebu službenog položaja prilikom izgradnje petrovačkog šetališta. On je bio neposredno zadužen za praćenje investicije, a na teret mu je stavljeno da je od izvođača radova zahtijevao da

izvodi radove koji nijesu predviđeni i tako oštetio opštinu za 232.543 eura. Pri tom, šetalište nikada nije završeno, a koštalo je oko osam miliona eura. Medigović nagodbom nije trebalo da plati ništa, osim par stotina eura sudskih troškova. Pored toga, na teret mu je stavljen najblaži stav za ovo krivično djelo. Prema šteti koja je napravljena, trebalo je da bude optužen za najteži stav sa predviđenom kaznom zatvora od dvije do 12 godina robije.

Ovu nagodbu je potvrdila sutkinja Višeg suda Suzana Mugoša, a u presudi ne piše koji je tužilac sklopio sporazum.

Kazne od po šest mjeseci zatvora dobili su Branislav Gugi Savić, Stjepan Skočajić i

ULOGA SUDA MARGINALIZOVANA

Zastupnica Pavličić naglašava da je postupak pregovaranja netransparentan, a uloga suda marginalizovana, s obzirom na to da se pojavljuje samo u ulozi nekog ko potvrđuje dogovoreno.

"Sudska praksa i pitanje odmjerenosti pravde kroz ovaj institut je svedena na samo tkz. administriranje suda", ocjenjuje Pavličić.

Predlaganje izricanja blaže kazne ispod zakonskog minimuma je moguće, dodaje ona, ali je državni tužilac u obavezi da poštuje opšta pravila za odmjerenost i ublažavanje kazne.

"Sud je taj koji je ovlašten da potvrdi da je to u skladu sa zakonom", naglašava bivša sutkinja Višeg suda u Podgorici.

Dragoljub Milovanović, osuđeni u poznatim budvanskim korupcionaškim aferama. I to za djelo zloupotrebe službenog položaja, za koja su predviđene kazne zatvora od dvije do 12 godina. Nikome od njih nije izrečena novčana kazna, iako su štete po državu bile milionske. Nagodbama su čak njihove firme dobile samo uslovne osude, odnosno da ne moraju da plate novčane kazne, ukoliko ne počine nova krivična djela u roku od godinu.

Branislav Savić se dogovorio o dvije nagodbe zbog milionskih malverzacija u Budvi, jednu sa Sašom Čadenovićem i drugu sa Lidijom Vukčević. Oba puta je osuđen na po šest mjeseci zatvora.

Za druga dva sporazuma koja su sklopili Skočajić i Milovanović nema imena tužilaca. Oni su se teretili za malverzacije prilikom izgradnje platoa na Jazu i postrojenja otpadnih voda u Budvi. Sve nagodbe je prihvatio sudija Boris Savić.

Iako su CIN-CG i Centar za građanske slobode (CEGAS) od Višeg suda tražili sve presude po sporazumu o priznanju krivice od 2016, kada je novoformirani SDT preuzeo Milivoje Katnić, među 202 dostavljene odluke, nema nagodbi sa Svetozarem Marovićem i njegovim sinom Milošem i još nekoliko sporazuma u vezi sa aferom u Budvi.

Javnosti je poznato da se nekadašnji visoki funkcioner Demokratske partije socijalista (DPS) Svetozar Marović nagodio da, kao organizator kriminalne grupe koja

je oštetila Budvu za preko 45 miliona eura, robija ukupno tri godine i devet mjeseci i da plati 100.000 eura. Takođe, trebalo je da u budžet vrati nešto preko milion eura. Međutim, on je do danas nedostupan Crnoj Gori, a kazna zastarijeva u oktobru 2026. godine. Država je do sada od njegove imovine uspjela da naplati samo trećinu novca koji potražuje. Njegov sin Miloš, takođe u bjekstvu, nagodio se da robija godinu i plati 385.000 eura. On je novac vratio,

ali je zatvorska kazna zastarjela u septembru 2020. I ove sporazume aminovao je predsjednik Višeg suda Boris Savić.

Među 40 analiziranih sporazuma SDT-a, nalaze se i četiri povratnika. Sva četvorica su dobili uslovne kazne ili kućni zatvor. Tri sporazuma usvojio je predsjednik Višeg suda Boris Savić, a jedan sutkinja Dragica Vuković. U presudama koje smo imali na uvid, ne navode se imena tužilaca koji su sklopili dogovore.

U jednom od ova četiri slučaja je optuženi za pranje novca, koji je ranije osuđivan u inostranstvu za šverc kokaina, a novac "prao" u Crnoj Gori, nakon sporazuma sa SDT-om, osuđen na svega tri mjeseca kućnog zatvora i da plati 5.000 eura novčane kazne.

Drugi povratnik kome ne piše za šta je ranije osuđivan, uslovno je kažnjen na godinu i dva mjeseca i da plati 15.000 eura. Sudilo mu se za stvaranje kriminalne organizacije i produženu utaju poreza i doprinosa.

MINISTARSTVO ANALIZIRA SPORAZUME

Državni sekretar u Ministarstvu pravde Bojan Božović je za CIN-CG naveo da je u toku revizija krivičnog zakonodavstva i analiza primjene sporazumnog priznanja krivice, koje će dati jasne preporuke za eventualnu izmjenu zakona, ali i pomoći da se ovaj institut efikasnije primjenjuje. U fokusu će, tvrdi, biti i kaznena politika koja je ustanovljena nagodbama.

"Nerijetko je stručna javnost iznosila kritiku da sporazum o priznanju krivice nije ostvario svrhu, jer su sankcije bile mnogo blaže od 'očekivanih'. Ako je tako zaista, a veliki broj indicija upućuje na to, moramo institucionalno djelovati i taj nedostatak riješiti što prije", istakao je Božović.

Ovaj institut je jednim dijelom, dodaje on, opravdao svrhu i rasterećio sudske postupke, ali ne smije se zanemariti činjenica da je potrebno preispitati i zakonska rješenja u odnosu na žrtve krivičnih djela.

"Ovdje prije svega mislimo na krivična djela nasilje u porodici, trgovini ljudima i krivična djela protiv polnih sloboda", istakao je on.

Treći povratnik osuđen je za utaju poreza i doprinosa uslovno šest mjeseci i novčano 5.000 eura.

Četvrti povratnik dobio je nanogicu šest mjeseci i da plati 2.000 eura za produženu prevaru i pranje novca.

EU traži ograničavanje nagodbi

U Izvještaju Evropske komisije (EK) za Crnu Goru iz 2021. godine ističe se da bi korišćenje sporazuma o priznavanju krivice trebalo ograničiti samo na izuzetne predmete, kako bi se Crna Gora efikasnije suočila sa izazovima korupcije i organizovanog kriminala.

U izvještaju ističu da bi kaznena politika za ova djela trebalo da bude dosljednija, kako bi se obuzdala korupcija i kriminal.

Međutim, upozorenja EU izgleda nijesu značila mnogo bivšem glavnom specijalnom tužiocu Katniću. Iako je on još polovinom 2019. rekao da se više sporazumi neće potpisivati sa okrivljenima za najteža krivična djela, već će se predlagati najstrože kazne, do toga nije došlo.

Vanja Boris Savić
Foto: Boris Pejović

Naprotiv, do kraja njegovog mandata nastavljena je praksa kojom se većina predmeta SDT-a rješavala nagodbom.

SDT je, u posljednjih šest godina, pored ovih 40 sporazuma, prema dokumentaciji dostavljenoj za naše istraživanje, potpisao i 93 nagodbe za organizovanu trgovinu dro-

FRANCUSKA OGRANIČILA NAGODBE, U NJEMAČKOJ KLJUČNA ULOGA SUDA

U sistemima koji koriste institut sporazuma o priznanju krivice postoji ustaljena praksa vođenja tablica kaznene politike – uputstava koji omogućavaju učiniocu krivičnog djela da predvidi kaznu koja mu u konkretnom slučaju može biti izrečena.

U Njemačkoj sud ima ključnu ulogu u postupku sklapanja sporazuma i ima pravo određivanja donjeg minimuma i gornjeg maksimuma, prilikom odmjerenja kazne, prije zaključivanja sporazuma o priznanju krivice.

Francuska je iz nagodbi isključila krivična djela ubistva, napada na život i tijelo, kao i protiv polnih sloboda, smatrajući da će na taj način biti pravednija prema žrtvi.

I u većini ovih nagodbi, za djela u kojima je motiv izvršenja novac, gotovo da nema novčanih kazni ili su one simbolične. Interesantno je i da su žene imale još bolji položaj u postupcima za stvaranje kriminalne organizacije, pa su dobijale nanogice i uslovne kazne.

Tako je optužena pripadnica kriminalne organizacije koja je iznajmljivala stanove za skrivanje kriminalaca koji su spremali likvidacije, vršili nasilje, zastrašivanje, ubistva, šverc droge i prenosila im poruke, osuđena na šest mjeseci kućnog zatvora. Tu nagodbu sklopila je tužiteljka Tatjana Žižić, a usvojila sutkinja Biljana Uskoković.

I povratnicima nanogice ili par mjeseci zatvora

Njen “kolega” iz iste grupe, ranije osuđivan za stvaranje kriminalne organizacije i nedozvoljeno držanje oružja dobio je četiri mjeseca robije. Njemu su oduzete dvije automatske puške, pištolj, lovačka puška, municija... Nagodbu je sklopio Saša Čadenović, a usvojio Boris

gom, 54 za trafikung, 11 kazni za trgovinu oružjem, dvije za šverc cigara i dvije za stvaranje kriminalne organizacije u vezi sa protestima Demokratskog fronta 2016. godine. Sve te nagodbe prihvatio je Viši sud u Podgorici.

U većini sklopljenih sporazuma pripadnici kriminalnih organizacija dobijali su po tri mjeseca zatvora za stvaranje kriminalne organizacije, za što je inače KZ-om zapriječena kazna zatvora od jedne do osam godina. Robije u sporazumima gotovo po pravilu ne prelaze godinu za krivična djela kojima se bavi SDT.

I u većini ovih nagodbi, za djela u kojima je motiv izvršenja novac, gotovo da nema novčanih kazni ili su one simbolične.

Savić. Zanimljivo je da u ovom predmetu isti tužilac i isti sudija strože kažnjavaju za ista djela dvojicu ranije neosuđivanih pripadnika te kriminalne grupe. Oni su dobili za trećinu više od povratnika – po šest mjeseci zatvora.

U većini analiziranih nagodbi ranije osuđivanim licima, to se nije uzimalo kao otežavajuća okolnost uz obrazloženje da se ne radi o istovrsnim krivičnim djelima ili da je proteklo određeno vrijeme od prethodne kazne. A i kada se radilo o istim krivičnim djelima simbolične kazne dogovarane su uz olakšavajuće okolnosti – priznanje, nezaposlenost, djeca, koje su po mišljenju sudova “relativizovale” ranije osude.

I za stvaranje kriminalne organizacije i krijumčarenje ljudi povratnici su robijali kući sa nanogicom, a i ovdje se dešavalo da veću kaznu od povratnika dobiju neosuđivana lica.

Tako su za stvaranje kriminalne organizacije i krijumčarenje ljudi trojica ranije neosuđivanih dobili šest, osam i deset mjeseci zatvora, dok su petorica povratnika osuđeni blažim kaznama – trojica nanogicu, a dvojica po pet mjeseci zatvora koje su već bili odležali u pritvoru. Sve ove nagodbe, osim dvije, aminovala je sutkinja Višeg suda Ana Vuković, a sklopila tužiteljka Mira Samardžić.

Dvije presude od osam i deset mjeseci zatvora za neosuđivane, potvrdili su sudije Biljana Uskoković i Dragoje Jović. Za krijumčarenje ljudi zapriječena je kazna zatvora od jedne do deset godina koja se, prema KZ, može ublažiti tri mjeseca.

Komentarišući sklapanje sporazuma sa povratnicima, zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava i bivša sutkinja Višeg suda Valentina Pavličić za CIN-CG ističe da bi takva vrsta nagodbi vrlo teško mogla zadovoljiti kriterijum pravičnosti, a naročito zahtjev da takva kazna odgovara svrsi izricanja sankcije.

Ona naglašava i da široka primjena uslovne osude i kazni ispod zakonskog minimuma koje se izriču prilikom sklapanja sporazuma, stvara percepciju kaznene politike kao blage i neadekvatne. To je i

Vanja Boris Savić
Foto: Boris Pejović

neka vrsta privilegije okrivljenih. Sporna je široka primjena ovog instituta, upozorava zastupnica Pavličić, posebno kod krivičnih djela organizovanog kriminala i korupcije.

Problematicizuje i to što lica koja su osuđena nagodbom i dobili kaznu koju su sami dogovarali, veoma često koriste i druge povoljnosti koje ih sleduju u postupku izvršenja kazne, poput smanjenja kazne uslovnim otpustom ili pomilovanjem.

“Primjenom ovog instituta i te kako može biti narušen kredibilitet suda, ukoliko se od strane tužilaštva zanemari cilj generalne i opšte

prevencije i isključivo se ima u vidu smanjenje broja predmeta i njihovo brzo okončanje”, ocjenjuje zastupnica Pavličić.

TUŽILAŠTVO NE REAGUJE

Vršiteljka dužnosti Vrhovnog državnog tužioca Maja Jovanović nije odgovorila na pitanja CIN-CG-a da li će učiniti nešto da se ovakva praksa dogovaranja konačno prekine, ali ni na niz drugih pitanja u vezi sa sporazumnim priznanjem krivice.

Pavličićeva, ali i Savić, ističu da bi upravo Vrhovno tužilaštvo trebalo da donese praktične smjernice, gdje bi se na detaljan način uredilo postupanje tužilaca prilikom pregovaranja.

“Takođe, smatram da princip transparentnosti kod ove vrste postupaka mora dobiti veći značaj, a posebno u kontekstu predmeta koji se nalaze u naročitom fokusu javnosti, poput predmeta iz oblasti organizovanog kriminala i korupcije”, zaključuje Pavličićeva.

Sud odbio samo nekoliko sporazuma

Prema podacima iz izvještaja tužilaštava, sudovi su u posljednjih šest godina odbili samo nekoliko sporazuma, o kojima se dogovorio SDT.

Viši sud u Podgorici bi bio blokiran da nije bilo mogućnosti da se predmeti završavaju nagodbom, kaže za CIN-CG predsjednik tog suda Boris Savić.

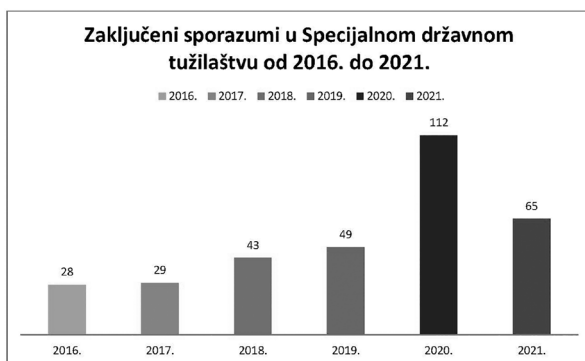
”Da nije bio primjene ovog instituta, Viši sud bio do danas okupiran radom u takozvanim ‘budvanskim predmetima’ i veliko je pitanje koliko bi prostora ostalo i u sudu i u tužilaštvu za sve ostale predmete”, ocijenio je predsjednik Višeg suda.

Javnost ima pravo da izvodi zaključke o tome da li je kazna previsoka ili preniska, kaže Savić, ali ističe i da “rigorozne kazne nisu pokazale dobre rezultate u pogledu generalne i specijalne prevencije”.

Savić naglašava da je jedan od primarnih ciljeva sklapanja sporazuma bio i povraćaj oduzete imovinske koristi. Međutim, u većini presuda u koje je CIN-CG imao uvid, optuženi uglavnom nijesu nadoknadili štetu državi, niti im je oduzeta imovinska korist.

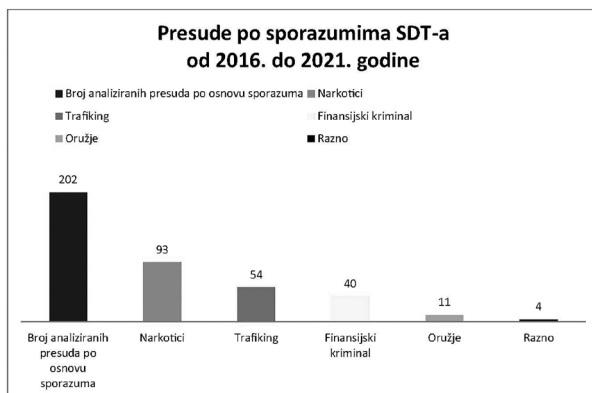
Institut sporazumnog priznanja krivice u Crnoj Gori se počeo koristiti od februara 2010. godine. Tada, prema ZKP-u, sporazum nije mogao biti zaključen za krivična djela za koja se predviđa kazna veća od 10 godina zatvora. Zakon je promijenjen u avgustu 2015. godine. Od tada su nagodbe moguće za sva krivična djela, osim za ratne zločine i terorizam. Tim izmjenama je propisano i da osumnjičeni, odnosno optuženi može inicirati sklapanje sporazuma, što se u praksi najčešće i dešava. Upravo te izmjene zakona su i dovele do širokog korišćenja ovog instituta od strane SDT-a i prakse po kojoj se kriminal isplati.

Zaključeni sporazumi u Specijalnom državnom tužilaštvu od 2016. do 2021.

Ukupno: 326

Presude po sporazumima SDT-a od 2016. do 2021. godine

**Rad
sudskih
vještaka
i procjenitelja**

MINISTARSTVO PRAVDE ZA ŠEST GODINA RAZRIJEŠILO SAMO JEDNOG SUDSKOG VJEŠTAKA: BEZ KAZNI ZA KRŠENJA PRAVILA

**TIJELA KOJA NADZIRU RAD VJEŠTAKA BLAGA
SU PREMA NJIHOVIM GREŠKAMA, IAKO OD NALAZA
I MIŠLJENJA TE KARIKE PRAVOSUĐA ČESTO ZAVISI
ISHOD SUDSKOG POSTUPKA**

38

/// Maja BORIČIĆ //////////////////////////////////////

Ministarstvo pravde (MP) je u posljednjih šest godina razriješilo samo jednog sudskog vještaka, iako je, prema relevantnim međunarodnim izvještajima, upravo neprofesionalan odnos pojedinaca ove značajne karike u pravosudnom sistemu, jedan od razloga prolongiranja sudskih procesa i upitnih presuda.

Vještak mašinske struke Goran Dedić razriješen je u februaru 2022, jer duže od dvije godine nije dostavio nalaz i mišljenje u postupku pred Privrednim sudom. Ignorirao je i zahtjeve Suda da vrati spise predmeta, ali i predujam od 1.400 eura. Nije platio ni novčanu kaznu od 500 eura.

To su podaci do kojih su slobodnim pristupom informacijama došli Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) i Centar za građanske slobode (CEGAS).

Komisija za vještake Ministarstva pravde je Dedića razriješila zato što od decembra 2018, kada je angažovan u predmetu, do maja 2021, kada je pokrenuta inicijativa za njegovo razrješenje, nije dostavio

nalaz i mišljenje, ali ni postupao po drugim nalogima i urgencijama Suda. Zbog toga su se ročišta odlagala svakog mjeseca. Sutkinja tog suda, sadašnja vršiteljka dužnosti predsjednice suda, Dijana Raičković, nije bila u mogućnosti da angažuje drugog vještaka, dok Dedić ne vrati spise predmeta.

Radi se o postupku koji se vodi u Privrednom sudu po tužbi hercegovačke firme "Glečer" protiv firme "Vektra Jakić" Dragana Brkovića. Firma "Vektra Jakić" je bila glavni eksploatator crnogorskih šuma godinama, a protiv nje se vodi više postupaka pod sumnjom da je državu oštetila za milione eura.

Iako je postupak protiv Dedića bio jedini koji se vodio protiv nekog vještaka u posljednjih šest godina, nije usamljen slučaj da vještaci neopravdano odugovlače sudske predmete i ne postupaju po naredbama sudova i tužilaštava.

Analiza Svjetske banke (SB) o ulozi vještaka u sudskim sistemima Zapadnog Balkana, koja je objavljena polovinom 2019. godine, kao ključne nedostatke navodi nejednaku raspodjelu posla među vještacima, odgađanja suđenja zbog nepoštovanja

rokova, često nedovoljno precizna i jasna uputstva koja se daju sudskim vještacima, kao i nedjelotvorne mehanizme nadzora nad radom vještaka.

”Čini se da su tijela koja nadziru i prate rad sudskih vještaka blaga i ne razrješavaju sudske vještake zbog neurednog, nesavjesnog ili nestručnog rada”, ističe se u Analizi.

Tim eksperata Svjetske banke je, između ostalog, pregledao oko 1.100 predmeta u regionu, među kojima su i predmeti tri suda u Crnoj Gori – Osnovnog i Privrednog suda u Podgorici, te Osnovnog suda u Kotoru.

U Analizi se naglašava da u registrima postoji dovoljan broj vještaka, ili čak i veći od neophodnog, dok u praksi fali dobrih i iskusnih vještaka.

Malobrojni iskusni vještaci, dodaje se, stalno su angažovani i preopterećeni poslom. Zbog velikog obima posla, zaključuje se u Analizi, sudski vještaci odbijaju predmete ili kasne sa dostavljanjem nalaza i mišljenja koja je često potrebno mijenjati, dopunjavati ili ispravljati, što dovodi do odugovlačenja sudskog postupka.

Sudije i tužioci, ističe se, ne koriste raspoložive mehanizme za upravljanje radom sudskih vještaka u cilju unapređenja procesne efikasnosti.

”Čini se da u svakoj od zemalja nagrada koja se plaća vještaku zavisi od slobodne

ocjene sudije ili tužioca. To može dovesti do velikih razlika u nagradama koje se plaćaju vještacima za istu vrstu vještačenja, što povećava rizik od korupcije i negativno utiče na nezavisnost sudskih vještaka”, ocjenjuje se u Analizi.

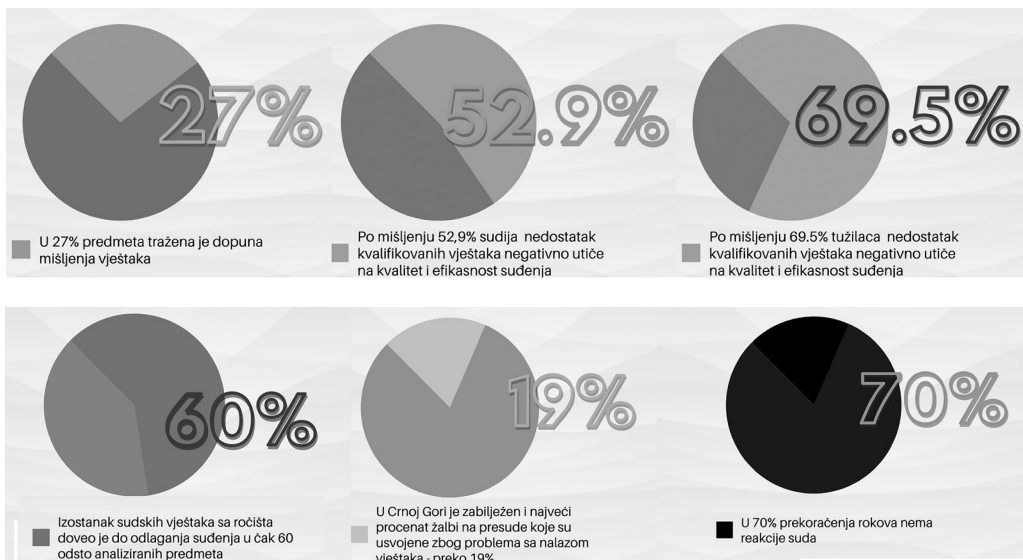
Generalna percepcija je da se sudski vještaci angažuju češće nego što je to potrebno, a ta praksa samo vodi odugovlačenju postupka i povećava troškove suđenja.

U BiH i Crnoj Gori sudski vještaci se ponekad pozivaju da daju mišljenje o činjenicama za koje nije potrebno stručno znanje, tvrdi se takođe.

Vještak angažovan da pročita član iz kolektivnog ugovora o radu

”U Osnovnom sudu u Kotoru angažovan je sudski vještak da utvrdi je li iznos od 980 eura niži od iznosa utvrđenog u kolektivnom ugovoru o radu, iako je to sam sudija mogao lako utvrditi. Angažovanje vještaka za jednostavne zadatke produžava postupak i dovodi do nepotrebnih troškova za stranke”, još je jedna kritika autora Analize.

U Crnoj Gori nema dovoljno vještaka iz nekih oblasti, dok ih u drugim ima previše, dodaje se u Analizi, uz konstataciju da su zbog toga neki preopterećeni što utiče na kvalitet rada.

RAZRIJEŠEN JER JE NEOPRAVDANO ODUGOVLAČIO POSTUPAK

Vještak Dedić je podnio tužbu Upravnom sudu (US), tražeći da se poništi rješenje o razrješenju. On je tvrdio da je vještačenje povjereno privrednom društvu "Anzas", a ne njemu lično, da nema dokaza da su urgencije suda stigle do njega, da nije obaviješten o obavezi vraćanja predmeta, te da je dostavio medicinsku dokumentaciju da mu je bilo narušeno zdravlje.

Međutim, Upravni sud je odbio tužbu navodeći da je upravo Dedić izvršni direktor u privrednom društvu "Anzas", koje se bavi vještačenjem kao i da je komunikaciju sa sudijom imao on, te da je lično primao sve dopise i dokumenta iz suda. Iz US dodaju i da medicinskom dokumentacijom koju je dostavio vještak nije opravdao svoje neodazivanje pozivima suda jer se, između ostalog, većina te dokumentacije odnosi na period kada je postupak za razrješenje već bio u toku.

"Osim toga, tužilac uz zahtjev za odlaganje ročišta nikada nije dostavio medicinsku dokumentaciju kojom bi potvrdio da ima zdravstvene probleme... Sud zaključuje da je tužilac neuredno vršio povjereno vještačenje jer nikada nije dostavio sudu izvještaj o rezultatima izvršenih radnji, nije se odazivao pozivima suda, nije postupao po nalogima suda i dostavio nalaz i mišljenje u roku koji mu je određen...", zaključuje se u obrazloženju odluke Upravnog suda.

U jednom radnom sporu sud je poništio rješenje o angažovanju sudskog vještaka jer je on već bio angažovan u 24 druga sudska predmeta.

"Po mišljenju 52,9 odsto sudija i 69,5 odsto tužilaca nedostatak kvalifikovanih vještaka iz određenih oblasti negativno utiče na kvalitet i efikasnost suđenja", navodi se u Analizi.

Sudovi imaju tendenciju da budu preblagi prema vještacima na koje se najviše oslanjaju, te oklijevaju izreći sankcije za kašnjenja.

Autori Analize to komentarišu ovako: "Nedostatak adekvatne raspodjele predmeta među vještacima može izazvati zabrinutost u pogledu transparentnosti, budući da to ostavlja prostor za favorizovanje i korupciju."

Interesantno je da je od svih analiziranih zemalja najviše u Crnoj Gori tražena dopuna mišljenja vještaka, čak u 27 odsto predmeta.

Sudovi u Crnoj Gori, ali i u Srbiji te BiH, često prihvataju mišljenje vještaka onako kakvo je, bez njegovog kritičkog preispitivanja.

"Taj nedostatak preispitivanja od strane sudova u suprotnosti je sa smjericama Evropske komisije za efikasnost pravosuđa

(CEPEJ), u kojima je navedeno da mišljenje vještaka nije obavezujuće za sud ili za stranke. Sud ga slobodno ocjenjuje. Sud mora provjeriti i utvrditi je li mišljenje vještaka ubjedljivo", upozorava se u Analizi.

U Crnoj Gori je zabilježen i najveći procenat žalbi na presude koje su usvojene zbog problema sa nalazom vještaka – preko 19 odsto.

"Presude u više predmeta u Crnoj Gori bile su poništene isključivo zbog toga što je mišljenje vještaka bilo neadekvatno, a prvostepeni sud nije adekvatno ocenio nalaz i mišljenje i naložio otklanjanje ustanovljenih nedostataka", piše u Analizi.

Izostanak sudskih vještaka sa ročišta doveo je do odlaganja suđenja u čak 60 odsto analiziranih predmeta!

U 70 odsto prekoračenja rokova nema reakcije suda

U Crnoj Gori je uobičajeno da se sudski vještaci ne pojave na ročištu uprkos pozivu suda, a analiza SB je pokazala da sudovi nisu izrekli nijednu novčanu kaznu sudskim vještacima u posmatranom trogodišnjem razdoblju.

Međutim, ističe se da neadekvatno upravljanje sudskim postupkom od strane sudija dovodi do narušavanja procesne

discipline, te brojnih odlaganja i kašnjenja u jednakoj mjeri, ako ne i više nego neefikasnost sudskih vještaka.

”Kršenje roka za dostavljanje nalaza i mišljenja vještaka rezultiralo je odlaganjima u čak 45 odsto pregledanih predmeta u Crnoj Gori”, ističe se u Analizi.

U Crnoj Gori su rješenja o određivanju vještačenja često kratka i sadrže samo ime i prezime sudskog vještaka i opis potrebnog vještačenja. U većini analiziranih predmeta nije bio preciziran rok za dostavljanje nalaza i mišljenja vještaka, već je sudskom vještaku bilo naloženo da izradi izvještaj čim prije (iako crnogorski ZPP predviđa da se rok treba odrediti u svakom predmetu).

Ako vještaci prekorače rokove u 70 odsto slučajeva, u Crnoj Gori nema reakcije suda.

”Opomene i novčane kazne izriču se samo za teška i više puta ponovljena kašnjenja, ali se često ne izvršavaju”, napominje se. Mišljenja i nalazi novih i neiskusnih vještaka ponekad su nekvalitetna i od male ili nikakve vrijednosti za sud.

”U Crnoj Gori je saopšteno da su neka mišljenja vještaka toliko složena i nejasna da ih sudovi i stranke ne mogu ni preispitati”, ističe se u Analizi.

U svim analiziranim državama, čak i ako je propisana, kontinuirana obuka za sudske vještake se organizuje rijetko ili nikad.

Nije neuobičajeno da vještaci daju pravne kvalifikacije, zadirući tako u ingerencije sudije, a ta praksa je u suprotnosti s međunarodno priznatim standardima.

Vještake sudovi “mole” za nalaz i mišljenje

Direktorka CEGAS-a Marija Popović Kalezić za CIN-CG ističe da je nedopustivo da sudovi i tužilaštva vještake angažuju po sopstvenom nahođenju, a onda ih “mole” za nalaz i mišljenje.

”Vještaci se moraju birati na način da svi dobiju mogućnost jednakog upošljenja, kada su vještaci iste struke u pitanju. Ako sudije i tužiocima sumnjaju u stručnost pojedinih vještaka, imaju pravo na pokretanje inicijative za njihovo razrješenje”, naglašava direktorka CEGAS-a.

Ona dodaje i da moraju postojati jasni rokovi u kojima se nalaz i mišljenje mora dostaviti.

”U protivnom, imamo postupke koji mogu trajati prilično dugo, pa se postavlja pitanje ugrožavanja vladavine prava u zemlji”, ocjenjuje Popović Kalezić.

Iz jedine pokrenute inicijative se jasno vidi, ocjenjuje ona, da nemamo razrađen pravni mehanizam za odabir sudskih vještaka i da su sankcije niske (500 eura za neopravdano nedostavljanje nalaza i mišljenja u roku), a sud može ostati bez spisa predmeta i time biti onemogućen da angažuje drugog vještaka.

”Ovim se baca sjenka na ispravnost cjelokupnog pravosudnog sistema i nameće pitanje: Kome odgovara odlaganje ročišta?”, ističe direktorka CEGAS-a.

Popović Kalezić kaže da kad nema kadra, nekad mogu da se angažuju i vještaci iz drugih zemalja, što može da utiče pozitivno i da motiviše struku da se usavršava u svim oblastima.

”Kada bi postojali jasni rokovi, u kojima vještak mora donijeti nalaz i mišljenje, sud bi u kraćem vremenskom periodu imao mogućnost zamjene vještaka, pa se ročišta ne bi odlagala u nedogled”, upozorava ona.

Popović Kalezić smatra da bi vještaci više vodili računa ukoliko bi kazne za neprofesionalan rad bile značajno veće.

”Ako bi se recimo zbog nepoštovanja rokova koja nijesu opravdana pokretale inicijative za razrješenje, imali bismo veći oprez kao i veće povjerenje u stručnost i nepristrasnost sudskih vještaka”, dodaje direktorka CEGAS-a.

Ona zaključuje da bi bilo manje sumnji u eventualnu korupciju onih koji čine ovaj značajan dio pravosudnog sistema ako bi se izbor vještaka zaista vršio na način kako je propisano Zakonom. To znači kad bi se vodilo računa da vještaci iste struke budu ravnomjerno raspoređeni u predmetima, a oni koji nestručno i neodgovorno

Marija Popović Kalezić
Foto: Cegas

obavljaju taj posao bili novčano kažnjeni i razriješeni.

Ministarstvo pravde: Treba pažljivo mijenjati Zakon

Zakon o sudskim vještacima propisuje da će se vještak razriješiti ako neuredno ili nestručno vrši vještačenje, neopravdano odbija da vještači, ne odaziva se na pozive suda, tužilaštva ili drugog organa koji vodi postupak, ne obavi vještačenje u roku koji je određen... Osim toga, po Zakonu je vještak dužan da, ukoliko iz objektivnih razloga ne može da završi vještačenje u roku, osam dana prije obavijesti i da kratak prikaz rezultata dotadašnjeg rada. U složenijim predmetima vještak je dužan da kratak izvještaj o rezultatima svog rada daje jednom mjesečno.

Iz MP za CIN-CG podsjećaju da, prema Zakonu, oni mogu da preispituju samo one inicijative za razrješenje koje podnesu predsjednik suda, rukovodilac tužilaštva, starješina drugog organa koji vodi postupak ili sudija i državni tužilac u čijem predmetu je postupao vještak.

"U svim dosadašnjim postupcima reizbora sudskih vještaka Komisija je utvrdila da su mišljenja dostavljena od strane nadležnih pravosudnih organa bila pozitivna", dodaju iz MP.

Oni ističu i da je Ministarstvo pravde u Strategiji reforme pravosuđa 2019-2022. prepoznalo nedostatke u primjeni propisa koji se odnose na rad sudskih vještaka i definisalo aktivnosti za unapređenje stanja, ne navodeći koje su to aktivnosti.

Iz MP dodaju da srazmjerna zastupljenost vještaka nije obaveza, budući da je angažovanje vještaka uslovljeno brojem vještaka na određenom području, njihovim stručnim kvalifikacijama, složenosti predmeta i drugim okolnostima...

"Ministarstvo pravde smatra da postoji prostor za unapređenje zakonskih odredbi. Međutim, izmjenama treba pristupiti pažljivo, uz prethodno pribavljanje mišljenja vještaka, njihovih strukovnih udruženja i organa pred kojima oni postupaju", poručili su iz MP za CIN CG.

Prema evidenciji MP, u Crnoj Gori je

781 sudski vještak, a prema podacima Udruženja sudskih vještaka tek njih polovina su i članovi te organizacije.

Iz Udruženja sudskih vještaka za CIN-CG kažu da se preko 90 odsto primjedbi na rad vještaka koje dobiju odnosi na vještake koji nijesu članovi Udruženja. Potpredsjednik tog Udruženja Marko Lakić objašnjava da je članstvo u Udruženju dobrovoljno, te da njihovi članovi imaju obaveze prisustva sastancima, edukacijama i dužni su da se pridržavaju Statuta i Etičkog kodeksa Udruženja.

Od ukupnog broja vještaka, njih oko 10

POJAČATI ODGOVORNOST VJEŠTAKA I NADZOR NAD NJIHOVIM RADOM

U Analizi su, između ostalog, date i preporuke za jačanje odgovornosti vještaka za Crnoj Gori, koje se odnose na izmjene Zakona u pravcu uvođenja nadležnosti sudova da vode postupke protiv vještaka i čak da ih razrješavaju. Preporučuje se da se zakonski precizira da stranke mogu prijaviti prestupe sudskih vještaka svim nadležnim tijelima (sudovima, Komisiji, Ministarstvu pravde). Zatim se navode i postupci za podnošenje tužbe za naknadu štete protiv sudskih vještaka. Traži se i da nadzor nad radom vještaka od strane Komisije bude bolji, ali i da se uradi elektronski registar pritužbi i postupaka razrješenja.

Preporučuje se i da državno tužilaštvo usvoji pravila kojima bi se definisao način izbora vještaka u krivičnim predmetima, kao i da usvoji podzakonske akte koji bi propisali obavezu urednog vođenja spisa predmeta u krivičnom predistražnom postupku.

Ističe se i da je potreno da se u planove obuke sudija i tužilaca uključe i tehnike za dobro upravljanje suđenjima.

Vođenje registra novčanih kazni izrečenih vještacima bi, po njihovom mišljenju, takođe bilo korisno, ali dostavljanje elektronskih kopija dokumentacije predmeta. "Sudsko osoblje osposobiti da vrši uvid u spise predmeta izvan ročišta i upozorava sudije na moguća kašnjenja", zaključuje se u Analizi.

odsto su bili članovi Udruženja do prije dvije godine, a kako pojašnjava Lakić, tek od prošle godine se taj broj povećao, pa ih je sada oko 50 odsto.

”Neophodno je izmijeniti Zakon da svaki vještak mora biti član Udruženja i pridržavati se Statuta, Etičkog kodeksa i drugih dokumenata”, naglašava on.

Lakić dodaje da su više puta tražili od Ministarstva pravde pokretanje procedure izmjene Zakona, ali da do sada nijesu dobili podršku i potvrđan odgovor.

On ističe da je osnovni cilj Udruženja unapređenje rada, kvaliteta i statusa sudskih vještaka i vještačenja, te da je neophodno izmijeniti Zakon, za koji cijene da nije dobar.

”Dok god je ovakav Zakon, Udruženje nije obavezujuće i zavisi od dobrovoljnosti i volonterizma njegovih članova, nije realno očekivati unapredjenje odgovornosti vještaka”, zaključuje Lakić.

Reforma u ovoj oblasti jedna je od ključnih za bolje funkcionisanje pravosuđa. Od nalaza vještaka često zavisi ishod postupka i zbog toga bi bilo značajno da vještaci rade po jasnim pravilima i da snose odgovornost za nestručan rad.

PROCJENE IMOVINE U PREDMETIMA PROTIV KRIMINALNE GRUPE SVETUZARA MAROVIĆA TUŽILAŠTVO PRIHVATALO BEZ PROVJERE: **ZEMLJA KOJU NIKO NEĆE PROCIJENJENA NA PREKO DVA I PO MILIONA EURA**

PREDSTAVNICI SEKRETARIJATA ZA ZAŠTITU IMOVINE U OPŠTINI BUDVA SU ZA CIN-CG IZJAVILI DA NIJESU USPJELI DA PRODAJU GOTOVO NIŠTA OD IMOVINE KOJA JE S TAVLJENA POD HIPOTEKU, IAKO ALEKSANDAR RAKOČEVIĆ, VJEŠTAK KOJI JE RADIO PROCJENE, TVRDI DA JE POSAO OBAVIO PROFESIONALNO. TUŽILAŠTVO NE ŽELI DA KOMENTARIŠE PROCJENE

/// Maja BORIČIĆ/Andrea JELIĆ //////////////////////////////////////

Livade, pašnjaci, kamenjari i zarasle parcele na kojima nije bila dozvoljena gradnja, od kojih je većina u zabačenim brdima iznad Budve i Kotora, procijenjeni su, u dva predmeta protiv kriminalne grupe Svetozara Marovića, na 2.637.228 eura. Procjene je, na zahtjev Specijalnog državnog tužilaštva (SDT), radio vještak Aleksandar Rakočević.

To pokazuju podaci do kojih je slobodnim pristupom informacijama došao Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG).

Postupci vođeni protiv kriminalne grupe Marovića najbolji su primjer koliko su spoznamo o priznanju krivice zloupotrebljavani. Tužilaštvo i sud su u tim nagodbama prihvatili nerealne procjene imovine od koje Opština Budva već šestu godinu ne

uspijeva da unovči gotovo ništa. Međutim, ni Opština nije učinila puno da zaštiti svoje interese prilikom potpisivanja tih nagodbi. Jedan dio Opština je sama otkupila, dok je drugi pod zabilježbama u katastru i teško da će ikada moći da od nje izvuku neki novac.

Nekadašnji visoki funkcioner Demokratske partije socijalista (DPS) Svetozar Marović nagodio se sa tužiocem SDT-a Sašom Čadenovićem da, kao organizator kriminalne grupe koja je oštetila Budvu za preko 45 miliona eura, robija tri godine i devet mjeseci i da plati 100.000 eura. Takođe, trebalo je da u budžet vrati nešto preko milion eura. Međutim, on je do danas nedostupan Crnoj Gori, a kazna zastarijeva u oktobru 2026. godine.

Opština je do sada uspjela da naplati oko 300.000 eura od prodaje Marovićeve

imovine, što je manje od četvrtine duga koji je trebalo da vrati. Vještak Rakočević je imovinu koju je založio kao garanciju da će dug biti naplaćen procijenio na 1.120.361 euro.

U okviru iste kriminalne grupe, u slučaju poznatom kao "Kopirajt", Opština Budva je oštećena za 2.191.312 eura. Bivši izvršni direktor firme "Kopirajt" Aleksandar Armenko nagodio se da, kao član Marovićeve kriminalne grupe, robija pola godine, a to preduzeće je uslovno kažnjeno. Firma je Opštini Budva, na račun štete, predala imovinu koja je bila predmet procjene u tom postupku. Od toga nije naplaćeno ništa.

U tri procjene imovine rađene za predmet "Kopirajt", parcele, mahom kamenjarsko područje, koje su založene za dug od preko dva miliona eura, isti vještak procijenio je na preko milion i po eura.

Vještak, predstavnici pravosuđa, ali i Opština Budva skidaju odgovornost za sebe za propuste u tim slučajevima.

Komadić njive procijenjen na preko pola miliona eura

U dvije procjene iz juna 2016. piše da imovina Marovića (Svetozara, njegovog sina Miloša i brata Dragana) u Krimovici i Prijedoru, založena kao garancija za isplatu duga, između ostalog obuhvata i dvije parcele u blizini plaže Jaz, potpuno zarasle i nepristupačne. Jedna od njih je i u suvlasništvu sa državom.

Rakočević je ocijenio da jedna od parcela, za koju navodi da ne zna da li je na njoj dozvoljena gradnja, vrijedi 350 eura po metru kvadratnom, ali ne objašnjava u procjeni kako je došao do tog podatka. Tako je došao do procjene da 589 metara kvadratnih u Prijedoru vrijedi 206.150 eura. Vještak je procijenio da ta parcela vrijedi kao najskuplji kvadrat zemlje na tržištu, iako i sam u procjeni navodi da se ne može izjasniti oko namjene parcela, pa i da su nepristupačne.

Međutim, najveća vrijednost zemljišta u blizini, sa kojim upoređuje tu parcelu, zabilježena je 2013. i to na 253 eura po metru kvadratnom. U naredne tri godine, vrijednost zemljišta u blizini opada za got-

ovo polovinu, kako se i navodi u procjeni.

Na sajtovima za promet nekretnina, zemljište na Jazu se nudi po cijenama koje su veoma različite, a zavise od lokacije, površine i mogućnosti gradnje, piše u procjeni. Kreću se od 70 do 350 eura po metru kvadratnom.

I drugu parcelu od 663 metra kvadratna u Prijedoru, koja je u suvlasništvu s državom a za koju takođe navodi da je zarasla i nepristupačna, vještak Rakočević cijeni na 120 eura po metru kvadratnom, odnosno na gotovo 80.000 eura.

On takođe procjenjuje da su u Krimovici skuplje parcele kojima se ne može prići od parcele koja se nalazi u selu. Tako parcele Marovića od 2.805 metara kvadratnih koje se nalaze na brdu i do kojih nema puta, zarasle i nepristupačne, procjenjuje na 224.400 eura.

Njive, voćnjaci i pašnjaci, koje je založio Marovićev sin, obuhvataju ogromnu površinu i vlasništvo su velikog broja osoba, što im, prema procjeni vještaka, znatno umanjuje vrijednost. Iz izvještaja o procjeni se prostom računicom može zaključiti da mlađi Marović u suštini posjeduje samo 56. dio tih parcela. Ipak, vještak je Marovićev dio procijenio na gotovo 550.000 eura.

Kamenjar "vrijedi" gotovo milion

U slučaju "Kopirajt", kamenjar i močvarno zemljište procijenjeni su na gotovo 900.000 eura, iako Rakočević u procjeni navodi da je "zbog neatraktivnosti, nedostatka detaljnog urbanističkih planova, infrastrukture i ostalog, veoma teško naći zainteresovanog kupca, jer za takva područja skoro i da nema nikakve potražnje".

Parcela u Tudorovićima od 148.538 metara kvadratnih je, kako se navodi u procjeni, na kamenitom, brdovitom terenu, nepodesnom za gradnju, nema infrastrukture, nije dozvoljena gradnja... Rakočević procjenjuje ovu parcelu na pet eura po kvadratu, odnosno na 742.690 eura.

Dvije parcele u Buljarici od 1.729 metara kvadratnih i jednu u Kruševicama od 1.928 metara kvadratnih, za koje se takođe navodi da su na kamenitom, brdovitom terenu na kome nije dozvoljena gradnja

i da nemaju pogled prema moru, vještak procjenjuje na nešto manje od 200.000 eura.

Dva voćnjaka na Svetom Stefanu, u drugoj procjeni u ovom predmetu, Rakočević cijeni na malo manje od 700.000 eura. Do cijene voćnjaka od 820 eura po metru kvadratnom, vještak dolazi upoređujući podatke sa sajtova koji se odnose na prodaju – stanova i kuća. Mada, ovo je jedina lokacija koju je procjenjivao za koju postoji Detaljno-urbanistički plan (DUP) i dozvoljena je gradnja.

I na sajtu Uprave za katastar i državnu imovinu Crne Gore – Geoportalu vidljivo je da je većina spornih parcela zapravo zarasla, močvarna područja i kamenjari.

Aleksandar Rakočević za CIN-CG tvrdi da se uvijek koristio principima profesionalizma i stručnosti, posebno vodeći računa da država i lokalne samouprave budu zaštićene. Ističe da nije on birao nekretnine koje će se procjenjivati, već je od SDT-a dobio nalog da ih procijeni.

Zaista se, priznaje, većinom radilo o manje atraktivnim nekretninama – zemljištu na slabijim lokacijama, dijelom i neurbanizovanim. Ipak, kako kaže, s obzirom na to da se radi o Budvi, zemljište ima potencijal.

”Pregledom procjena i dalje sam mišljenja da, uz dobro osmišljen plan prodaje i marketing, Opština Budva sve nekretnine koje je dobila preko SDT-a može prodati po onim vrijednostima po kojim su procijenjene, a dio nekretnina i za veće vrijednosti”, tvrdi Rakočević.

Činjenica da se prilikom oglašavanja kod javnog izvršitelja

niko nije javio na oglase, dodaje Rakočević, ne znači da nekretnine nemaju vrijednost.

”U Crnoj Gori nijedna nekretnina kod javnih izvršitelja nije prodata po početnoj cijeni. Svi potencijalni kupci čekaju drugu ili treću licitaciju, kako bi nekretnine kupili po mnogostruko manjoj vrijednosti”, navodi on. Ovdje je Opština Budva ispravno postupila, ocjenjuje Rakočević za CIN-CG, time što je sama otkupila dio zemljišta u Krimovici i kako kaže, spriječila da te nekretnine neko uzme za minimalne vrijednosti.

On nije želio detaljnije da govori o procjenama imovine koje je radio u spornim predmetima, navodeći da ga je SDT obavještalo na tajnost u tim postupcima.

Trećina Crne Gore “nestala” u procjenama?

Ni od Specijalnog državnog tužilaštva, niti od tužioca Saše Čađenovića, koji je dogovorio sve sporne sporazume, ni nakon višenedjeljnog dana čekanja CIN-CG nije dobio odgovor zašto su se nagodili na ovaj način. Pitali smo i da li su procjene imovine prošle bilo kakvu kontrolu pravosuđa te da li smatraju da neko treba da odgovara za epilog tih slučajeva. Svi ovi sporazumi sklopljeni su u vrijeme mandata glavnog specijalnog tužioca Milivoja Katnića.

Čađenović je, u međuvremenu, uhapšen po nalogu SDT-a, zbog osnova sumnje da je, obavljajući funkciju specijalnog tužioca, u periodu od sredine 2020. do 2022. godine, učinio krivično djelo stvaranje krim-

FINANSIJSKIM ISTRAGAMA ODUZET STAN POD SPOROM

SDT nije odgovaralo na pitanja CIN-CG – Foto: Boris Pejović

SDT je doživjelo krah i vođenjem finansijskih istraga u postupcima protiv kriminalne grupe Svetozara Marovića.

CIN-CG je nedavno pisao da je SDT, za posljednjih šest godina, uspio da trajno oduzme jedino stan od 193 metra kvadratna od Miloša Marovića. Međutim, i oko ovog stana sada se vodi spor, jer Milošev bivši poslovni partner Petar Miloš tvrdi da je mlađem Maroviću pozajmljivao novac, na osnovu kog je upisana hipoteka upravo na nekretninu koja je oduzeta.

Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore tužio je njih dvojicu, tražeći da se poništi ugovor o navodnom zajmu od 236.000 eura, na osnovu koga sada Petar Miloš pokušava da proda oduzeti stan.

inalne organizacije i više krivičnih djela zloupotreba službenog položaja.

Sve sporne sporazume je "aminovao" predsjednik Višeg suda u Podgorici Boris Savić. On je za CIN-CG istakao da prilikom zaključenja sporazuma ni tužilac, niti okrivljeni nijesu naveli da je procjena vještaka sporna. Sa zaključenjem sporazuma, napominje Savić, saglasila se i budvanska Opština. "Da li je Opština Budva kasnije uspjela da naplati nešto od preuzete imovine svakako nije pitanje za sud", kaže Savić.

U situacijama kada se mišljenje vještaka ocijeni spornim, dodaje on, sud uvijek ima mogućnost angažovanja tzv. super vještačenja, odnosno komisije vještaka.

Rad predsjednika Višeg suda Borisa Savića doveden je u pitanje, kada je pravosudna inspekcija, početkom decembra, problematizovala slučajnu dodjelu predmeta u tom sudu. Utvrđeno je da su moguće zloupotrebe slučajne dodjele predmeta uvođenjem prakse da predsjednik suda odlučuje o sastavu sudskog vijeća. Ministar pravde Marko Kovač je tada najavio da će o tome obavijestiti vršiteljku dužnosti predsjednice Vrhovnog suda Vesnu Vučković radi eventualnog pokretanja postupka za utvrđivanje odgovornosti Savića pred Sudskim savjetom.

U vrijeme sklapanja spornih sporazuma sa Marovićem i pripadnicima njegove kriminalne grupe predsjednik Opštine Budva bio je Srđa Popović iz DPS-a. Oba njegova prethodnika na toj funkciji Lazar Rađenović i Rajko Kuljača, takođe iz DPS-a, osuđeni su za učestvovanje u Marovićevoj kriminalnoj grupi.

Popović je za CIN-CG prvobitno rekao da nije bio na čelu Opštine kada su se potpisivali sporni sporazumi, ali se brzo prisjetio da jeste. Nakon insistiranja da pojasni način na koji je Opština prihvatila sporne nagodbe, Popović je rekao: "Ne sjećam se, to je bilo davno".

Njegova tadašnja saradnica i sadašnja rukovoditeljka Sektora za imovinsko pravne poslove u Opštini Budva Milena Antović je za CIN-CG istakla da su imali povjerenja u rad tužilaštva i da su vjerovali da će novac biti vraćen.

"Ni tada nijesmo imali, a ni danas nema-

mo uvid u procjene imovine koje su rađene u tim predmetima", naglasila je ona.

Izvor iz nekadašnjeg vrha opštinske vlasti u Budvi je za CIN-CG ocijenio da je "trećina Crne Gore nestala u procjenama", te da ta zemlja "ni 2006. kada je bio bum nekretnina nije mogla da vrijedi toliko".

"Posebno imovina založena za 'Kopirajt', ne vrijedi ni 15 centi po kvadratu", istakao je taj izvor.

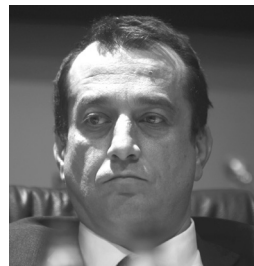
Predstavnici Sekretarijata za zaštitu imovine u Opštini Budva su za CIN-CG rekli su da nijesu uspjeli da prodaju gotovo ništa od imovine koja je stavljena pod hipoteku za Marovićev dug od preko milion eura. Jedan dio je Opština sama otkupila, dok je drugi pod zabilježbama u katastru i, kako kažu, teško da će ikada moći da od nje izvuku neki novac.

"Sporni pravni poslovi nijesu stavljeni van snage, a nijesmo ni blizu da se obeštetimo. Založena imovina samo nam pravi dodatnu štetu, došlo je do aboliciranja optuženih, a mi i dalje trošimo resurse za nešto što ne vrijedi", rekao je za CIN-CG sekretar za zaštitu imovine u budvanskoj Opštini Đorđe Zenović.

Ta imovina Opštini samo pravi dodatne troškove, za održavanje, vođenje postupaka prodaje, advokate i slično, ističe Zenović.

Komentarišući tvrdnju vještaka da založena zemlja ima vrijednost, Zenović je istakao da možda mali dio na Jazu i Krimovici može imati neku vrijednost "na dugom štapu", ali da ta vrijednost nije ni blizu onoga kako je procijenio vještak. "Imovina založena u predmetu 'Kopirajt' ni za sto godina neće imati nikakvu vrijednost", ocijenio je Zenović.

On je Tužilačkom savjetu (TS) u junu ove godine podnio pritužbu na rad državnih tužilaca i rukovodioca tužilaštava koji su postupali u budvanskim predmetima, a u odnosu na primjenu instituta sporazuma o priznanju krivice. "Kao sredstvo

Saša Čadenović
Foto: Boris Pejović

obezbjedenja naknade dosuđene novčane štete, tužilaštvo je prihvatilo nepokretnu imovinu čija vrijednost u najvećem broju slučajeva po našoj ocjeni nije odgovarala visini dosuđenog obeštećenja”, naveo je Zenović u pritužbi.

Iz Tužilačkog savjeta je CIN-CG-u odgovoreno da će, u prvoj polovini decembra, Komisija za pritužbe razmatrati predmet, nakon čega će ići na ocjenu TS-u. Do objavljivanja teksta, TS nije odlučivao o toj pritužbi.

Savić za CIN-CG objašnjava da sud ne može da se izjašnjava o krivičnoj ili profesionalnoj odgovornosti vezano za sklapanje sporazuma, jer bi bilo kojim odgovorom prejudicirao sudsku odluku: "Zbog toga se o ovom pitanju mogu isključivo izjašnjavati stranke koje su sklopile sporazum".

A potpisnicima sporazuma su očito procjene izgledale realne.

Procjene radene ofrlje

Da su razne zloupotrebe bile moguće u ovoj oblasti, govori i podatak da izrada procjene imovina uopšte nije bila zakonski uređena do 2018. godine. Tek sa donošenjem Pravilnika o metodologiji za procjenu vrijednosti imovine te godine su prvi put detaljnije razrađena pravila po kojima se može raditi neka procjena. Tada se prvi put definišu obavezni elementi izvještaja o procjeni imovine ili kapitala, među kojima je i fer vrijednost, odnosno

cijena koja bi bila dobijena za prodaju imovine.

Ta vrijednost se, u procjenama koje su rađene prije izrade Pravilnika, nigdje ne pominje.

"Do tada, a bogami i kasnije, te procjene su se često radile ofrlje i bez ikakve kontrole", rekao je CIN-CG-u izvor iz procjeniteljske struke koji je želio da ostane anonimn.

Međutim, kako objašnjava, to što neko nešto procijeni, posebno u tako važnim sudskim predmetima, moralo bi da bude predmet ozbiljne kontrole pravosuđa.

Iz Ministarstva finansija (MF) za CIN-CG su objasnili da se na Pravilnik čekalo duže vrijeme zbog potrebe za stručnom pomoći inostranih i domaćih eksperata. Oni pojašnjavaju da su procjenjivači, i prije donošenja Pravilnika, morali raditi u skladu sa Međunarodnim i Evropskim standardima za procjenu vrijednosti.

Iz MF-a tvrde da kontrolu nad procjeniteljima vrši udruženje, komora ili asocijacija čiji su oni članovi. Iz Komore procjenitelja i sudskih vještaka Crne Gore su za CIN-CG rekli da "nije su mjerodavni, niti nadležni" za pitanja, između ostalog, koliko u Crnoj Gori ima licenciranih procjenitelja i kakvoj kontroli oni podliježu. Prema Zakonu o računovodstvu, Ministarstvo može da oduzme licencu ovlaštenom procjen-

NEMA ODGOVORNIH, TUŽIOCI NAPREDUJU

CIN-CG je ranije objavio serijal istraživanja, analizirajući oko 700 presuda Višeg suda, usvojenih po sporazumima o priznanju krivice SDT i VDT u Podgorici, notirajući ozbiljne propuste u primjeni, ali i realne sumnje da je došlo do zloupotrebe ovog instituta u našoj zemlji.

Osim toga, nerealne procjene imovine presudile su i u slučaju porodice Safeta Kalića, koja je greškama pravosuđa oslobođena optužbi za pranje novca. Kako je CIN-CG ranije pisao, firma "Geotech" procijenila je njihovu imovinu na gotovo 30 miliona eura, za koju su stručnjaci, koji su učestvovali u sudskom postupku, ocijenili da ne vrijedi ni osam miliona.

Upravo takva procjena, prema nalazima CIN-CG-a, bila je glavni adut Kalićima u dobijanju milionske odštete, kao posljedicu petogodišnjeg upravljanja njihovom imovinom dok su se nalazili u pritvoru.

Ni za ovaj slučaj niko iz pravosuđa, ali ni procjenitelji nijesu ni na koji način odgovarali. Tužilac Hasan Lukač, koji je postupao u ovom predmetu, nije dao nijedan dokaz da oprani novac potiče iz krivičnog djela. On je nakon toga čak i unaprijeđen u člana Tužilačkog savjeta i ocjenjivao je rad drugih tužilaca.

jivaču koji poslove procjene vrijednosti vrši nestručno. Tim Zakonom je predviđena prekršajna odgovornost i novčana kazna do 2.000 eura za procjenitelje koji ne rade u skladu sa propisima.

Krivični zakonik (KZ) Crne Gore oblast procjene imovine tretira jedino u domenu privrednog poslovanja, i to kroz djela zloupotreba ovlašćenja u privredi i zloupotreba procjene. Predviđena je kazna zatvora od tri mjeseca do 10 godina u zavisnosti od pribavljenje imovinske koristi ili prouzrokovane štete.

Zakonik o krivičnom postupku propisuje da se imovinsko pravni zahtjev podnosi najkasnije do završetka suđenja, odnosno u ovom slučaju potpisivanja sporazuma, i da o njemu odlučuje sud. Propisano je i da će sud usvojiti sporazum ako, između ostalog, utvrdi da sporazumom nijesu povrijeđena prava oštećenog i da je sporazum u skladu sa interesima pravičnosti, a sankcija odgovara svrsi izricanja krivičnih sankcija.

Nagodbe zloupotrebijavane

U izvještajima Evropske komisije (EK) se već nekoliko godina upozorava da bi korišćenje sporazuma o priznanju krivice trebalo ograničiti samo na izuzetne predmete, kako bi se Crna Gora efikasnije suočila sa korupcijom i organizovanim kriminalom. U izvještajima se ističe i da bi kaznena politika trebalo da bude dosljednija i odvrćajuća, te da je neophodna revizija upotrebe instituta u slučajevima organizovanog kriminala i korupcije.

Čak i čelnici crnogorskog pravosuđa neformalno priznaju da je ovaj institut zloupotrebijavan.

Ministarstvo pravde (MP) je, polovinom ove godine, najavilo da je u toku revizija krivičnog zakonodavstva i analiza primjene sporazumnog priznanja krivice, koje će dati jasne preporuke za eventualnu izmjenu zakona, ali i pomoći da se ovaj institut efikasnije primjenjuje. Iz MP-a za CIN-CG navode da je analiza o primjeni sporazuma o priznanju krivice završena i da obuhvata period do 2021. godine.

„Analiza će sadržati zapažanja u odnosu na pravni okvir kada su u pitanju spora-

zumi o priznanju krivice. Analizirali smo i zaključene nagodbe kod naročito osjetljivih krivičnih djela, kao i dobre prakse tužilaštva, ali i šta su nedostaci u praksi”, navode iz MP-a, ne precizirajući koja su to zapažanja.

Oni dodaju da Nacrt izmjena Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću još nije predat Skupštini. Nijesu odgovorili na pitanje da li će Zakon tretirati oblast procjene imovine i na koji način.

Vrhovno državno tužilaštvo je nedavno saopštilo da će ubrzo biti formirana radna grupa za izradu smjernica za primjenu sporazuma o priznanju krivice. Vršiteljka dužnosti vrhovne državne tužiteljke Maja Jovanović ranije je izjavila za medije da su prepoznati problemi i nedostaci trenutne primjene nagodbi i da će radna grupa, za veoma kratko vrijeme, moći da izradi nove smjernice. „Jedna od preporuka je da se iz sporazuma o priznanju krivice isključe krivična djela pranja novca i trgovine ljudima”, rekla je tada Jovanović.

Prema nezvaničnim saznanjima CIN-CG-a, smjernice bi trebalo da budu gotove do kraja ove godine.

Savić očekuje da ta uputstva poboljšaju percepciju javnosti, „jer je utisak da se sporazumi donose čak i bez zakonskog osnova, a potpuno se ignoriše činjenica da se oni uvijek zaključuju uz saglasnost okrivljenog, tužioca i oštećenog”.

Nađamo se da će nagodbe u našoj zemlji konačno uticati na prevenciju, ali i zadovoljenje pravde. Tada se valjda neće događati da svi projekti koje je država za 2023. godinu budžetom planirala za Budvu mogli biti plaćeni novcem koji je Opština izgubila zbog toga što nije mogla da se naplati od imovine oduzete od osuđenih članova Marovićeve kriminalne grupe. Prema budžetu za sljedeću godinu, adaptacija budvanskog Doma zdravlja, rekonstrukcija otvorenog bazena Pizana kod Starog grada, rekonstrukcija postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, izgradnja vrtića u naselju Dubovica i izgradnja jedne mini obilaznice koštali bi malo više od dva i po miliona eura. To je gotovo isti iznos koji bi Opština dobila da je oduzetu imovinu uspjela da unovči.

(Ne)odgovornost za rad

DIO PRITUŽBI NA RAD TUŽILACA OSNOVAN, ALI NEMA DISCIPLINSKIH POSTUPAKA: PROPUSTI I DALJE BEZ KAZNI

**NEOPHODNO UNAPRIJEDITI ZAKONSKI OKVIR,
OCIJENIO ČLAN TUŽILAČKOG SAVJETA I
KOMISIJE ZA PRITUŽBE STEVO MUK**

/// Maja BORIČIĆ/Marija POPOVIĆ KALEZIĆ //////////////////////////////////////

Od 46 pritužbi na rad državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava koje je razmatrao aktuelni Tužilački savjet (TS) do kraja septembra ove godine, samo šest je bilo osnovano, ali je izostalo pokretanje disciplinskog postupka protiv tužilaca koji su postupali u spornim predmetima.

TS je odlučio da je 36 pritužbi neosnovano, jedna je tretirana kao krivična prijava, jedna je povučena, a dvije proslijeđene Sudskom savjetu, jer su se odnosile na rad sudija. To su podaci do kojih su Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) i Centar za građanske slobode (CEGAS) došli slobodnim pristupom informacijama.

Član TS i Komisije za pritužbe Stevo Muk za CIN-CG kaže da, iako je bilo osnovanih pritužbi, disciplinski postupci nijesu pokrenuti ni protiv jednog tužioca. Muk pojašnjava da postupak može biti pokrenut ako je u predmetima nastupila zastara, nemogućnost vođenja postupka ili druge posljedice propisane Zakonom o državnom tužilaštvu. Međutim, osnovane

pritužbe bi mogle, ističe Muk, da utiču na ocjenjivanje rada tih tužilaca.

Sve osnovane pritužbe odnosile su se na rad tužilaca osnovnih državnih tužilaštava, osim jedne, koja se odnosila na rad tužiteljke Specijalnog državnog tužilaštva (SDT) Nataše Bošković.

U pritužbi na rad tužiteljke Bošković se navodi da se po krivičnoj prijavi, podnijetoj u junu 2015. godine, zbog teške zloupotrebe službenog položaja u privrednom poslovanju, nije postupalo šest godina! Krivičnu prijavu podnijela je grupa radnika podgoričke podružnice firme "Yumko" protiv direktora Ljubomira Pekovića.

U pritužbi se dodaje da je tužiteljka Bošković od preuzimanja slučaja nije preduzela nijednu istražnu radnju, zbog, kako je rekla radnicima u neposrednim razgovorima "zauzetosti u ostalim predmetima".

"Tužiteljka nije postupala u zakonom propisanim rokovima, uz konstataciju da je odluka u predmetu donijeta 15. septembra 2021, te nije nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja kao posljedica", piše u odluci TS-a.

Druga osnovana pritužba se odnosila na

rad zamjenice Osnovnog državnog tužioca u Podgorici Ivane Petrušić Vukašević.

TS je i u ovom predmetu upozorio da je došlo do propuštanja rokova u kojima je trebalo postupati i tražio od tužiteljke da intenzivira rad i donese odluku u predmetu za krivično djelo lažno prijavljivanje protiv I. D., visokog policijskog funkcionera.

U pritužbi na rad tužiteljke Petrušić Vukašević se navodi da za godinu i tri mjeseca nije preduzela nijednu radnju koje je trebalo po zakonu, da nije ni saslušala oštećenog u postupku, te da on nije za sve to vrijeme dobio nikakav odgovor u kojoj fazi je postupak i šta je urađeno.

”S obzirom na to da se radi o visokom funkcioneru policije, nadam se da ta njegova funkcija koju trenutno obavlja ne utiče na ovaj i ovako spor rad tužilaštva”, piše u pritužbi.

Tri osnovane pritužbe na rad tužioca u Kotoru

Tri osnovane pritužbe odnose se na rad predstavnika Osnovnog državnog tužilaštva u Kotoru – dvije na rad bivšeg tužioca Srđe Jovanovića i jedna na rad tužiteljke Marije Kažić. TS je ocijenio da je osnovan dio pritužbe na rad Jovanovića u predmetu povodom pomorske nesreće, u kojoj je poginula Maja Šljivančanin, a povrijeđen njen vjerenik Vladimir Stanišić.

Viši sud u Podgorici ukinuo je prvostepenu presudu, kojom je maloljetni M. S. osuđen na najduže 120 sati društveno korisnog ili humanitarnog rada. Nesreća se dogodila u julu 2020. godine, u moru između ostrva Sveti Nikola i plaže Jaz, kada je došlo do sudara jahte, kojom je

upravljao maloljetnik i barke, na kojoj su bili Šljivančanin i Stanišić.

”Radnje postupajućeg tužioca koje se odnose na lociranje i izvlačenje potonulog čamca, kao i obavještanje stranaka o datumu i vremenu preduzimanja nijesu praćene službenim aktom – službenom zabilješkom o postupanju tužioca”, navodi se u odluci TS-a.

Za ostali dio pritužbe, koji se odnosi na nezakonito angažovanje više vještaka, te alkotestiranje učesnika nezgode, TS je ocijenio kao neosnovane. Pojašnjava se da je uvidom u spise predmeta utvrđeno da je angažovan samo jedan vještak pomorske struke, te da učesnici nezgode nijesu imali alkohola u krvi.

Jovanović je u aprilu ove godine podnio ostavku, nakon što je, po nalogu SDT-a, uhapšen zbog sumnje u zloupotrebu službenog položaja, jer je navodno u jednom drugom slučaju sklonio zapisnike kako bi omogućio dvojici Tivćana da samo prekršajno, a ne krivično odgovaraju za prebijanje turskog državljanina.

V.d. vrhovne državne tužiteljke Maja Jovanović je tada naložila da se formira komisija koja će ispitati sve predmete kojima je bio zadužen Jovanović. On je, inače, bio jedini tužilac koji je prilikom ocjenjivanja, u posljednjih 10 godina, dobio ocjenu dobar, dok su svi ostali stalno dobijali najviše ocjene.

I druga pritužba koja se odnosila na Jovanovića, prihvaćena je kao osnovana od strane TS-a.

U pritužbi je istaknuto da je tužilac

FORMIRATI KOMISIJU ZA ISPITIVANJE ZASTARJELOSTI

Gorjanc Prelević ističe da je pitanje zastarijevanja krivičnog gonjenja izuzetno važno i da TS treba da uspostavi posebnu komisiju koja bi se bavila ispitivanjem razloga za nastupanje zastarjelosti.

”U cilju utvrđivanja eventualne odgovornosti državnih tužilaca ili policijskih službenika za onemogućavanje ostvarivanje pravde”, navela je ona.

Novi TS se još nije bavio problemom odbacivanja više od 90 odsto krivičnih prijava iz prethodnih godina zbog nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja, a samo jedan državni tužilac je zbog toga disciplinski odgovarao.

HRA preporučuje i da se propiše obaveza objavljivanja potpunih podataka o zastarijevanju krivičnog gonjenja, uključujući i presude kojima se optužba odbija iz ovog razloga.

ignorisao više krivičnih prijava zbog proganjanja, snimanja i nasilničkog ponašanja protiv osobe, koji je višestruki povratnik i liječen u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti.

”Ja i moj sin se osjećamo ugroženo i strahujemo za život i živote naših porodica. Molimo da preispitate odluke ODT-a Kotor i naredite da se pokrene postupak”, piše u pritužbi. Slična odluka TS-a donijeta je i po pritužbi na rad kotorske tužiteljke Marije Kažić. Radi se o predmetu u kome podnositelj pritužbe tvrdi da su njegovi rođaci na sebe nezakonito prepisali zemlju i prodali je, između ostalog, i tivatskoj Opštini, te time oštetili ostale suvlasnike imovine. Umjesto da ovo tretira kao krivičnu prijavu, Kažić je odlučila službenom zabilješkom.

Lukovac i Rmandić u SDT-u

Osnovana pritužba, koja se odnosila i na rad tužiteljke ODT u Nikšiću Sofije Lukovac prosljeđena je Specijalnom državnim tužilaštvu (SDT) na ocjenu da li je ona počinila krivično djelo neprofesionalnim postupanjem tokom uviđaja, nakon što su na putu Nikšić – Plužine, u julu 2018. godine, u saobraćajnoj nesreći poginuli otac i sin – Đordije i Vuk Mašnić.

”Tužiteljka prilikom vršenja uviđaja saobraćajne nesreće, u zapisniku o uviđaju nije vjerodostojno konstatovala utvrđeno činjenično stanje, kao i materijalne dokaze”, piše u odluci TS-a.

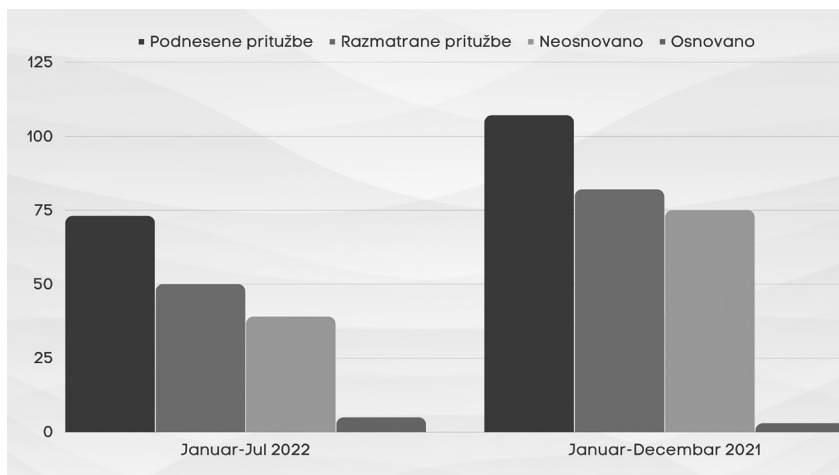
U pritužbi porodice poginulih se, između ostalog, ističe da je Lukovac u zapisniku konstatovala prisustvo znakova, iako su radovi na putu bili potpuno neobezbjede- ni, da nije naložila slikanje tog dijela puta, iz koga bi se vidjelo da nije bilo ni saobraćajne signalizacije, te da je uviđaj vršila bez prisustva vještaka saobraćajne struke.

”Postoje jake indicije da su činjenice i okolnosti koje su ‘utvrđene’ prilikom uviđaja, namjerno pogrešno utvrđivane i interpretirane, kako bi se slučaj zataškao, a stvarni krivac za nesreću u kojoj su smrtno stradala dva lica abolirao”, piše u pritužbi.

Takođe, pritužba na rad tužiteljke Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju Milice Rmandić, u kojoj se navodi da je od podnosioca pritužbe tražila novac i nezakonito saslušavala njegove sinove i da ga je zatvorila, kako navodi, jer joj nije dao novac, TS je tretirao kao krivičnu prijavu i dostavio nadležnom tužilaštvu na postupanje.

Šta piše u propisima

Prema Zakoniku o krivičnom postupku (ZKP) tužilac kome je predmet dodijeljen u rad dužan je da donese odluku najkasnije u roku od tri mjeseca od dana prijema predmeta, osim u složenim predmetima, u kojima se taj rok produžava za još tri mjeseca. Izuzetak su predmeti u kojima se vrše mjere tajnog nadzora, kada odluka mora biti donijeta u roku od tri mjeseca

od završetka tih mjera.

”U predmetima u kojima su pribavljani dokazi po zamolnicama za međunarodnu pravnu pomoć, odluka se mora donijeti u roku od mjesec dana od dana pribavljanja dokaza po zamolnicama”, piše u ZKP-u. U skraćenom postupku, piše u ZKP-u, odluka

Tea Gorjanc Prelević
Foto: Luka Zeković

o krivičnoj prijavi se mora donijeti najkasnije u roku od mjesec dana, a produženje ovih rokova može se tražiti za najviše još toliko.

Tužilac, nakon završene istrage, u roku od 15 dana, po Zakonu, podiže optužnicu ili obustavlja istragu.

”Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci, državni tužilac je dužan da odmah obavijesti neposredno višeg državnog tužioca o razlozima zbog kojih istraga nije okončana. Neposredno viši državni tužilac će preduzeti potrebne mjere da se istraga okonča”, piše u ZKP-u.

Međutim, u praksi, ovi rokovi se često ne poštuju, a tužiocima se pravdaju prevelikim opterećenjem predmetima.

Muk: Nadležnosti Savjeta nedorečene

Tužilački savjet od avgusta prošle godine nije imao potrebnu većinu članova za funkcionisanje, pa je Komisija za pritužbe osnovana tek u martu ove godine, pošto je kompletiran TS. Čine je tužiteljke Tatjana Begović i Sanja Jovičević i član Savjeta koga su predložile nevladine organizacije Stevo Muk.

Muk za CIN-CG ocjenjuje da su nadležnosti Savjeta nedorečene u dijelu razmatranja pritužbi.

”U tom smislu je potrebno unapređenje zakona. Moguće da se zakon može unaprijediti tako da se jedan dio pritužbi, makar u prvom stepenu, riješi na nivou rukovodilaca državnih tužilaštava”, navodi Muk.

Muk je rekao da bi osnovane pritužbe mogle uticati na ocjenjivanje tužilaca, imajući u vidu Pravila za ocjenjivanje. Predlog ocjene rada, podsjeća, daju vijeća

za ocjenjivanje koja čine državni tužiocima, a Komisija za ocjenjivanje TS-a je formalno usvaja, nakon upoznavanja sa predlogom i obrazloženjem.

Pravila za ocjenjivanje tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava propisuju da ako se utvrdi da neko od njih ne poštuje zakonske rokove može biti ocijenjen i ocjenom ne zadovoljava. Pravila takođe propisuju da ako tužilac nema dobru komunikaciju sa strankama može da dobije lošiju ocjenu, pa i najgoru.

Muk dodaje da su, od početka rada Komisije za pritužbe i naročito od usvajanja izmjena Poslovnika TS-a, unaprijeđena obrazloženja odluka o pritužbama i da će ubuduće biti još kvalitetnija.

On podsjeća da TS nema pravo da procjenjuje da li je tužilac u okviru slobodnog uvjerenja donio ispravnu odluku. Zaključuje da se mora raditi na kvalitetnijem informisanju građana u vezi sa njihovim pravima u odnosu na odluke i rad državnog tužilaštva, jer je očigledna nesrazmjera između broja podnijetih pritužbi i onih koje su ocijenjene osnovanim.

”Ogromna većina pritužbi je podnijeta iz razloga koji nisu opravdani. Moguće da su ponekad i navedeni na podnošenje pritužbi od strane svojih pravnih zastupnika, koji im podižu očekivanja ili pogrešno tumače mogućnosti koje nudi ovaj mehanizam”, ocijenio je Muk.

U polugodišnjem izvještaju TS-a piše da su, od januara do jula ove godine, razmatrali 50 pritužbi, od čega je 47 bilo iz prethodne godine. “... 29 pritužbi odnosilo se na rad osnovnih državnih tužilaštava, 11 na rad viših tužilaštava, sedam na rad Specijalnog, a dvije na rad Vrhovnog državnog tužilaštva”, piše u izvještaju. U prvoj polovini ove godine podnijete su 73 pritužbe na rad tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava.

HRA: Pritužbe nijesu djelotvorne

Odluke se uglavnom nedovoljno obrazlažu: Gorjanc Prelević – Foto: Luka Zeković

Kao i prethodnih godina, pritužbe ni u 2022. nijesu bile djelotvorno sredstvo za utvrđivanje disciplinske odgovornosti državnih tužilaca, ističe se i u izvještaju

Akcije za ljudska prava (HRA), koja je analizirala rad TS-a od januara do jula ove godine. U izvještaju HRA se naglašava da nijedna od usvojenih pritužbi nije dovela do pokretanja disciplinskog postupka ili postupka za kršenje Etičkog kodeksa, te da ta praksa dodatno ukazuje na neophodnost izmjena zakonskih opisa disciplinskih prekršaja.

Disciplinske sankcije, prema Zakonu o državnom tužilaštvu, su opomena, novčana kazna, zabrana napredovanja i razrješenje, a predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti mogu podnijeti rukovodioci tužilaštava, ministar pravde i Komisija za praćenje primjene Etičkog kodeksa državnih tužilaca.

Kao pozitivan pomak u izvještaju HRA navodi se to što je Savjet izmijenio Poslovnik i uveo rok od 90 dana za odlučivanje o pritužbama. Preciziran je, dodaje se, i postupak razmatranja pritužbi, što bi sve trebalo da unaprijedi praksu.

”Do izmjena Poslovnika 31. maja 2022. nastavljeno je sa ranijom lošom praksom i savjet nije obrazlagao odluke po pritužbama”, piše u izvještaju HRA.

Međutim, i dalje bilo više slučajeva u kojima je o pritužbi odlučeno bez pružanja osnovnog obrazloženja, navodi se u izvještaju.

Stevo Muk
Foto: Boris Pejović

Savjet je nastao da postupa po pritužbama u vezi s odbacivanjem krivičnih prijavi, iako, kako tvrde iz HRA, to nije u njegovoj nadležnosti.

”Takvu praksu je počelo da prihvata i državno tužilaštvo, čime je narušena pravna sigurnost”, ističe se u izvještaju.

Direktorka HRA Tea Gorjanc Prelević ističe da je, sudeći po dosadašnjoj praksi i starog i novog TS, oko 90 odsto pritužbi nije osnovano, ali, da bi građani stekli utisak o tome da je njihova pritužba temeljno ispitana, morali bi da dobiju obrazloženi zaključak o tome zbog čega nije: “Međutim, te odluke se još uvijek, u većini slučajeva,

nedovoljno obrazlažu”

Ona dodaje da se u slučaju Lukovac, nadležno tužilaštvo još nije izjasnilo da li će pokrenuti krivični postupak ili ne. Direktorka HRA podsjeća da je ovu pritužbu raniji sastav TS odbacio, a novi se ponovo izjašnjavao o njoj i utvrdio da je osnovana. Ona, međutim, naglašava da novi TS nije poboljšao ažurnost u odnosu na prethodni, već je u istom vremenskom periodu odlučio o tri puta manje pritužbi nego raniji sastav: “U nekim slučajevima se na odluku čekalo i više od godinu dana”.

”TS bi trebalo da nađe način da unaprijedi ažurnost i pruži i odgovarajuća obrazloženja svojih odluka”, zaključuje Gorjanc Prelević.

VDT VEĆ PETU GODINU NE VRŠI NADZOR NAD RADOM VEĆINE TUŽILAŠTAVA: **KATNIĆA NIKO NE KONTROLIŠE**

/// Maja BORIČIĆ/Marija POPOVIĆ KALEZIĆ////////////////////////////////////

Već petu godinu Specijalno državno tužilaštvo (SDT) i većinu ostalih tužilaštava u Crnoj Gori niko ne kontroliše, iako je to predviđeno zakonom.

Zašto to nije rađeno u vrijeme dok je na čelu VDT-a bio Ivica Stanković, Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) nije uspio da dobije odgovor. Služba za odnose sa javnošću aktuelnog vršioca dužnosti VDT-a Dražena Burića izostanak kontrole pravda različitim razlozima – od epidemioloških do nedostatka kadra.

Početkom ove godine VDT je doduše donijelo odluku o vršenju nadzora nad tužilaštvima za 2017, 2018, 2019. i 2020. Posao je trebalo da završe 2021, ali kako do početka novembra do toga nije došlo produženi su rokovi. Tako će i 2021. proći bez nadzora najznačajnijih tužilaštava.

Kontrola tužilaštava od krucijalne je važnosti jer bi trebalo, između ostalog, da utvrdi kako se rješavaju predmeti, da li tužioc postupaju u rokovima koji su predviđeni zakonom, zašto zastarijevaju krivične prijave, da li se po proceduri sklapaju sporazumi o priznanju krivice, kako tužilaštva sprovode finansijske istrage, kao i da li rukovodioci rade posao kako predviđa zakon.

Ništa od toga u ovih pet godina u većini tužilaštava nije rađeno.

U Zakonu o državnom tužilaštvu piše da VDT vrši nadzor nad radom SDT-a, viših i osnovnih tužilaštava neposrednim uviđom u njihov rad i drugim mjerama radi

efikasnosti i zakonitosti. Taj nadzor vrši se u skladu sa planom koji donosi vrhovni državni tužilac.

Zakonom je kao teži disciplinski postupak propisano onemogućavanje vršenja nadzora, ali i ako se u postupku nadzora utvrde nepravilnosti i nezakonitosti u radu.

Pravilnikom o unutrašnjem poslovanju Državnog tužilaštva propisano je da Vrhovno državno tužilaštvo vrši analizu svih tužilaštava jednom godišnje.

U dokumentima, koje smo za potrebe ovog teksta dobili slobodnim pristupom informacijama, piše da je nakon više izmjena planova, predviđeno da nadzor nad radom SDT-a i Višeg državnog tužilaštva u Podgorici započne u novembru ove godine, a da se takva kontrola u Višem tužilaštvu u Bijelom Polju i osnovnim državnim tužilaštvima obavi u decembru.

Međutim, ta kontrola neće biti obavljena ni ove godine, makar ne u najznačajnijim tužilaštvima, uprkos brojnim upozorenjima koja na rad tužilaštava dolaze od strane Evropske unije (EU), ali i dijela domaće stručne javnosti.

Iz VDT-a su za CIN-CG potvrdili da je kontrola nad radom SDT-a rađena samo jednom i to 2017. godine, kada su provjeravali 2016. početnu godinu rada Specijalnog tužilaštva. Od tada je rad glavnog specijalnog tužioca Milivoja Katnića i njegove organizacije potpuno bez kontrole, iako je upravo SDT ključna institucija u borbi

protiv organizovanog kriminala i korupcije na najvišem nivou.

Iz VDT-a, međutim, nijesu odgovorili na pitanje šta je utvrđeno provjerom 2017, ali ni zašto već petu godinu ne kontrolišu rad najznačajnijeg tužilaštva u zemlji.

Nadzor je za 2017. i 2018. godinu vršen nad Višim tužilaštvom u Bijelom Polju i osnovnim tužilaštvima u Bijelom Polju, Pljevljima, Kolašinu i Ulcinju, ali ni u tim institucijama nije bilo kontrole u posljednje tri godine.

Međutim iz VDT-a nijesu bili voljni da saopšte ni šta je utvrđeno tim malobrojnim kontrolama, ali ni zašto tek sada najavljuju da će u svim tužilaštvima izvršiti zakonske

obaveze za prethodne četiri godine.

Nadležni su nedostatak nadzora u izjavi

MARIĆ: GRUB PROPUST U RADU

Državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava Boris Marić je za CIN-CG istakao da je neshvatljivo da tako dugo nije vršen nadzor nad radom tužilaštava, ocjenjujući da se radi o grubom propustu u radu i obavezama. On je dodao da Ministarstvo nije nadležno da inicira postupak odgovornosti za eventualne propuste u dijelu internog nadzora nad radom tužilaštava.

Marić podsjeća da je stanje u pravosudnom sistemu zabrinjavajuće, obzirom da nije konstituisan Tužilački savjet, a da je stanje u Sudskom savjetu, Vrhovnom i Ustavnom sudu ili VD ili na ivici kvoruma za rad.

„U tom kontekstu svaki interni propust u radu dodatno dobija na težini“, naveo je Marić, dodajući da bi se što prije moralo krenuti u parlamentarni dijalog, ali i onaj između zakonodavne, sudske i izvršne vlasti.

vršenje zakonskih obaveza u prethodne tri godine.

za CIN-CG pokušali da opravdaju time što su četiri državna tužioca koji su trebali da vrše kontrolu otišla u penziju, te da su dva državna tužioca koja su izabrana u aprilu ove godine upućena na ispomoć u Specijalno državno tužilaštvo na period od tri do šest mjeseci. Međutim, svi ti tužioci bili su na pozicijama u ranijem periodu, a kontrola ipak nije vršena.

„Takođe, jedan od razloga nevršenja nadzora jeste i situacija nastala povodom pandemije virusa Covid-19“, navode iz VDT-a.

Pandemija je počela u martu 2020. i nikako nije mogla biti opavdanje za ne-

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO	Vršenje nadzora od strane Vrhovnog ili Viših državnih tužilaštava u posljednjih 5 godina
SPECIJALNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
VIŠE DRŽAVNO TUŽILAŠTVO PODGORICA	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
VIŠE DRŽAVNO TUŽILAŠTVO BIJELO POLJE	U 2019-OJ ZA 2017. I 2018. GODINU
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO ROŽAJE	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO ULCINJ	U 2019-OJ ZA 2017. I 2018. GODINU
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO KOLAŠIN	U 2019-OJ ZA 2017. I 2018. GODINU
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO HERCEG NOVI	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO BERANE	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO CETINJE	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO KOTOR	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO BIJELO POLJE	U 2019-OJ ZA 2017. I 2018. GODINU
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO PLAV	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO PODGORICA	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO PLJEVLJA	U 2019-OJ ZA 2017. I 2018. GODINU
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO BAR	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO NIKŠIĆ	NIJE VRŠEN NADZOR RADA U POSLJEDNJIH 5 GODINA.

EK ZAHTIJEVA DIJALOG O IMENOVANJIMA U PRAVOSUĐU, POLITIČARI I DALJE SAMO O FOTELJAMA: TUŽIOCI ODLIKAŠI, A PRAVOSUĐE NA APARATIMA

/// Maja BORIČIĆ //////////////////////////////////////

58

U periodu od 2012. do 2021. godine, od 116 tužilaca koji rade u osnovnim, višim i Specijalnom tužilaštvu, njih 115 ocjenjeno je – odlično. Jedino je tužilac Osnovnog tužilaštva u Kotoru Srđa Jovanović dobio ocjenu dobar. I svi rukovodioci tužilaštava ocijenjeni su najboljom ocjenom.

Ovi podaci dugo su bili tajna, ali ih je za potrebe našeg istraživanja nedavno dobio Centar za građanske slobode (CEGAS).

Ocjene daje Komisija koju formira Tužilački savjet (TS), a čine je vrhovni državni tužilac i pet članova TS, od kojih su tri tužioc, a dva su iz redova uglednih pravnik. Samo oni koji imaju ocjenu manju od dobar ne mogu napredovati.

Ako se imaju u vidu izvještaji Evropske komisije (EK) nije jasno na osnovu kojih kriterijuma su ovako dobro prošli predstavnici tužilaštva, kada se iz godine u godinu ponavlja iz Brisela da je vladavina prava jedan od najvećih izazova na putu Crne Gore ka Evropskoj uniji (EU).

Ovo je možda najbolji primjer koliko je potrebna reforma tužilaštva, ali se ni nakon pet mjeseci od izglasavanja izmjena Zakona o državnom tužilaštvu, ne nazire kada bi novi TS mogao biti kompletiran,

niti šta bi trebalo da budu prvi koraci u reformi tužilačke organizacije.

Iako su predstavnici parlamentarne većine obećavali da će novim rješenjima konačno započeti proces promjena, trenutno se čini kao da to nije prioritet.

Zbog nesporazuma u vladajućoj koaliciji oko izbora jednog člana TS iz redova uglednih pravnik, Skupština Crne Gore još nije kompletirala TS, a to se od pojedinih partija uslovljava rekonstrukcijom ili promjenom Vlade.

Kada su tužioc izabrali svoja četiri člana u Savjet, predsjednik parlamenta Aleksa Bečić proglasio je novi TS, sa šest članova, u kome su pored tužioca i vršilac dužnosti vrhovnog državnog tužioca (vd VDT) Dražen Burić, koji po funkciji predsjedava tim Savjetom i predstavnik Ministarstva pravde, državni sekretar Boris Marić.

Međutim, taj krnji Savjet još nije održao ni konstitutivnu sjednicu, a nema naznaka ni da će je održati, dok Skupština Crne Gore ne završi svoj posao oko izbora uglednih pravnik.

Na prvoj sjednici, TS bi trebalo da razriješi sa pozicije vd VDT-a Dražena Burića i izabere novog vršioca dužnosti najviše tužilačke funkcije u zemlji. Kako nezvanično saznajemo, na tom prvom zadatku

moglo bi doći do problema, jer u Zakonu piše da se novi vd VDT-a mora izabrati na prvoj sjednici TS, a nije precizirano na koji se način bira – da li je neophodan konkurs ili je dovoljna većina glasova članova Savjeta.

Novom Savjetu neće biti tako lako ni da razriješe glavnog specijalnog tužioca (GST) Milivoja Katnića, iako ga često navode kao jednu od prepreka

za obračun sa korupcijom i kriminalom na najvišem nivou, zbog navodnih veza sa vrhovima DPS-a i bivše garniture Uprave policije. Katniću je, u junu prošle godine, prethodni saziv TS jednoglasno potvrdio drugi mandat, a tek za dvije godine trebalo bi da ide u penziju. Imajući u vidu rezultate Specijalnog državnog tužilaštva (SDT), sumnja se da će on efikasno moći da se uhvati u koštac sa komplikovanim slučajevima, kao što su recimo „pandora papiri“, u kojima su otkrivene ofšor kompanije predsjednika Mila Đukanovića i njegovog sina. Evropski parlament je zahtijevao da se navodi do kojih je došao Međunarodni konzorcijum istraživačkih novinara (ICIJ) ispituju pred nacionalnim pravosudnim organima.

Prema Zakonu, VDT, tri člana Savjeta ili ministar pravde imaju mogućnost da pokrenu postupak za smjenu Katnića zbog nestručnog ili nesavjesnog obavljanja funkcije, težeg prekršaja kojim je nanijeta značajna šteta po tužilaštvo, ili ako je osuđen.

Kakva će biti efikasnost SDT-a uveliko zavisi i od toga ko će biti izabran za VDT, za koga je potrebna dvotrećinska ili

tropetinska većina u parlamentu. Nema, međutim, naznake da će Skupština brzo izglasati novog člana crnogorskog tužilaštva, jer je za to neophodna i podrška opozicije.

Ako je komplikovano doći do dogovora oko VDT-a, postavlja se pitanje zašto predstavnici parlamentarne većine makar ne izaberu one članove TS oko kojih ne-

maju spora – trojicu uglednih pravnika i jednog predstavnika nevladinog sektora i tako krenu sa mrtve tačke. Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG) nije uspio dobiti odgovor na ovo pitanje. Predsjednik skupštinskog Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu Momo Koprivica u telefonskom razgovoru obećao je odgovore na naša pitanja, ali je kasnije ignorisao brojne pozive.

Ni njegov partijski šef, predsjednik parlamenta Aleksa Bečić nije odgovarao na pitanja da li će inicirati dijalog ne samo oko imenovanja u TS-u, već i oko izbora VDT-a, ali i ostalih pozicija u pravosuđu.

Ni vršilac dužnosti VDT-a Dražen Burić

nije želio da govori za CIN-CG sa obrazloženjem da je obećao intervju drugom mediju.

EK naglašava odgovornost političara

U posljednjem godišnjem Izvještaju EK o Crnoj Gori naglašava se da nema napretka u oblasti pravosuđa, te da sprovođenje ključnih reformi stagnira. Podvlači se odgovornost političke elite koja ne uspijeva da obezbijedi kvalifikovanu većinu za

USTAVNI SUD NEĆE SKORO O PENZIJAMA

Iz Ustavnog suda za CIN-CG nijesu odgovorili kada će odlučivati o nižim starosnim granicama za odlazak u penziju, ali i o ustavnosti izmjena tužilačkog zakona, ali prema nezvaničnim informacijama, zbog komplikovane situacije i u tom sudu, teško da će skoro biti donijeta odluka.

To svakako, kako nam je nezvanično rečeno, ne sprečava odgovorne da sprovode propise koji su donijeti.

Izmjenama Zakona o tužilaštvu je predviđeno da prestaje tužilačka funkcija ostvarivanjem prava na penziju, a isto je već bilo predviđeno Zakonom o sudovima.

Dok je Sudski savjet odlučio da ispoštuje odredbe zakona oko odlaska u penziju, iako je tražio njihovo osporavanje pred Ustavnim sudom, prethodni TS je bio stava da čeka odluku tog suda prije nego odluči da tužioce šalje u penziju.

ključna imenovanja u pravosuđu.

Ističe se da bi trebalo do kraja ispoštovati preporuke Venecijanske komisije (VK) oko izmjena u tužilačkom sistemu – Evropsku komisiju zabrinjava i što je prekinut mandat uglednim pravnicima u ranijem sazivu TS-a nakon izglasavanja izmjena Zakona o državnom tužilaštvu. Navodi se i opasnost od politizacije TS-a. „Širok politički konsenzus o imenovanjima uglednih pravnika biće ključan da spriječi politizaciju Savjeta“, zaključuje se u izvještaju. Napominje se da je neophodno preispitati disciplinsku i etičku odgovornost sudija i tužilaca.

Nije problem samo TS. Parlament ne uspijeva već tri godine da obezbijedi ni većinu za četiri ugledna pravnika u Sudskom savjetu, pa je zbog toga produžen mandat članovima kojima je istekla funkcija još u julu 2018. Sudski savjet radi u nekompletnom sastavu, sa osam članova od predviđenih 10. Fali jedan sudija i jedan ugledni pravnik.

„Oba savjeta moraju poboljšati transparentnost rada, uključujući objavljivanje potpuno obrazloženih odluka o unapređenjima, imenovanju i disciplinskim mjerama“, navodi se u izvještaju EK.

Državni sekretar u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava Bojan Božović je za CIN- CG ocijenio da je izvještaj EK vezan za poglavlje 23 realan i objektivan.

„Ovakav izvještaj daje jasnu poruku da moramo tražiti rješenja u dijalogu, kao i da sve institucije sistema i svi akteri u ovom društvu, u skladu sa svojim ovlašćenjima, snose odgovornost za stagnaciju u pristupnom procesu po ovom pitanju“, istakao je Božović, koji je i šef Radne grupe za pregovaračko poglavlje 23 (pravosuđe i temeljna prava).

P r e d s j e d n i k Upravnog odbora Instituta alternativa (IA) i kandidat nevladinog sektora za člana TS Stevo Muk za CIN-CG navodi da su ocjene iz izvještaja očekivane i da su „opomena i dobra osnova za mnogo više rada u narednom periodu“.

„U izvještaju se konstatuje napredak u broju procesuiranih slučajeva organizovanog kriminala, ali se ukazuje i na brojne slabosti i nedostatke kao i na to da, i dalje postoji zabrinutost zbog institucionalnog učinka Tužilačkog savjeta“. Po ko zna koji put se ukazuje i na nedovoljne učinke u sistemu disciplinske odgovornosti tužila-

BLOKIRAN I SUDSKI SISTEM

I u sudstvu je slična situacija, brojna su vd stanja ili se radi sa manjim brojem sudija od predviđenog broja. Savjet je u avgustu ove godine konstatovao prestanak funkcije 23 sudija koji su ispunjavali uslove za penziju. U Vrhovnom sudu sada ima svega šest sudija od 18 koliko je predviđeno, pošto je čak 12 njih otišlo u penziju. Sudski savjet nije uspio ni da dvotrećinskom većinom izabere novog predsjednika Vrhovnog suda, nakon što je Vesna Medenica krajem prošle godine dala ostavku.

Predsjednike nemaju ni Upravni sud, osnovni sudovi u Kolašinu, Beranama, Baru, Rožajama i Kotoru, ali ni Sud za prekršaje u Budvi.

U toku je postupak ocjenjivanja velikog broja kandidata koji su se prijavili za slobodna mjesta u Vrhovnom, Upravnom, Privrednom i višim sudovima.

„Nadamo se da će se i taj postupak sprovesti u što kraćem roku i da bar u sudstvu nećemo imati vd stanje, a pogotovo u Vrhovnom sudu gdje to stanje traje deset mjeseci“, podsjeća Vesković.

I Ustavni sud trenutno funkcioniše u nepotpunom sastavu i na ivici kvoruma. Nakon odlaska u penziju sudija Hamdije Šarkinovića i sutkinje Mevlide Muratović, taj sud radi sa svega pet sudija, od kojih bi uskoro i Dragoljub Drašković trebalo da ide u penziju. Tako da bi taj sud uskoro mogao ostati sa četiri sudije, što je kvorum za odlučivanje u predmetima, ali to znači da bi svi morali biti jednoglasni da bi donijeli neku odluku.

Skupština više godinu dana ne uspijeva da izabere nove sudije ni za Ustavni sud.

ca“, napominje Muk.

Kako je Skupština Crne Gore mjesto u kojem se imenuju najznačajnije pozicije u pravosuđu, najveća odgovornost za cijeli proces, pripada predsjedniku Skupštine Crne Gore, ocjenjuje Muk. Ističe i da bi trebalo razgovarati „u paketu“ o svim imenovanjima u pravosuđu – sudijama Ustavnog suda, članovima Sudskog savjeta i izboru VDT-a.

Izvršna direktorka Akcije za ljudska prava (HRA) Tea Gorjanc Prelević ističe da partije na vlasti djeluju loše, jer nijesu u stanju da se dogovore oko ključnih imenovanja vezanih za vladavinu prava, koja je prioritet, i u odnosu na koju je Evropska komisija dala najgoru ocjenu do sada.

„To dovodi u pitanje ključna obećanja vladajuće većine. Čak i kada se izađe iz ove blokade, pamtiće se da je normalno funkcionisanje pravosuđa zavisilo od pojedinačnih interesa i prepucavanja političkih partija, iako su sve one obećavale ‘oslobađanje’ tužilaštva i ostvarivanje pravde”, poručila je Gorjanc Prelević. Trgovina oko izbora članova TS, dodaje ona, umanjuje povjerenje građana u političare, tužioce i državu.

Novi TS proglašen, ali ne funkcioniše

Izmjene tužilačkog zakona su izglasane krajem maja i po rokovima u tom zakonu, novi TS mogao je biti kompletan do septembra meseca.

Izmjenama Zakona predviđeno je da Tužilački savjet ima 11 članova, od kojih je pet tužilaca, uključujući i predsjednika Savjeta odnosno VDT-a, i pet uglednih pravnika, od kojih je jedan predstavnik NVO, dok je 11. član predstavnik Ministarstva pravde.

Na konkurs za četiri mjesta iz reda uglednih pravnika, koji je trajao do 1. jula, javilo se 16 kandidata. Većina u Odboru se saglasila da trojica advokata: Miloš

Vuksanović, Siniša Gazivoda i Filip Jovović, ispunjavaju uslove da budu članovi Savjeta. Međutim predstavnicima Demokratske Crne Gore (DCG) je sporan bio četvrti kandidat – advokat Nikola Bulatović, zbog kako su isticali njegove navodne bliskosti sa Demokratskim frontom (DF).

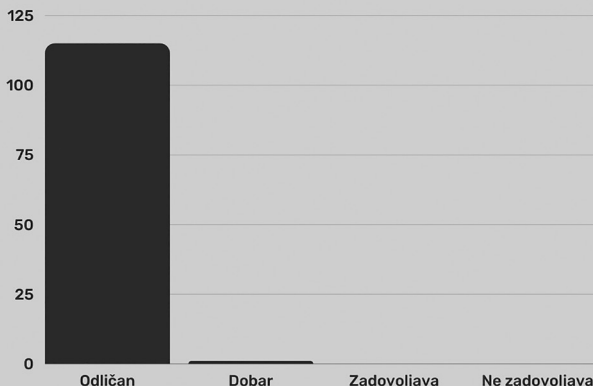
Zbog toga je zaustavljen proces izbora članova TS iz redova uglednih pravnika, pa i predstavnika nevladinog sektora Steva Muka, iako je on dobio podršku članova Odbora.

Konferencija državnih tužilaca je, početkom avgusta, na tajnoj sjednici izabrala četiri tužioce: Sanju Jovičević, Đurđinu Ninu Ivanović, Tatjanu Begović i Nikolu Samardžića za članove TS-a. I taj se izbor dovodio u pitanje, jer je bilo nezvaničnih informacija da je bilo neregularnosti i nedovoljnog broja glasova u prvom krugu za jednog od kandidata. Vrhovno državno tužilaštvo je demantovalo te navode.

Predsjednik parlamenta je nakon toga proglasio novi TS, u krnjem sastavu, kako bi se zaustavila namjera Savjeta u prošlom sazivu da vrši imenovanja i bira rukovodioca Osnovnog državnog tužilaštva (ODT) u Podgorici i tri tužioce VDT-a.

Prethodni saziv TS je predložio i da se za VDT izabere aktuelni vršilac dužnosti Dražen Burić, ali se Skupština Crne Gore

Ocjene rada 116 državnih tužilaca u periodu od 2012. do 2021. godine

99,14%

državnih tužilaca je dobilo ocjenu "odličan" za svoj rad u periodu od 2012. do 2021.

nije izjašnjavala o tom prijedlogu.

Predsjednik Skupštine je proglašavajući novi Savjet naveo da TS može da funkcioniše i odlučuje sa najmanje šest od predviđenih 11 članova. Novi Savjet, međutim, od tada nije zakazao nijednu sjednicu.

Direktorka HRA naglašava da to što TS ne radi, znači da nema uslova za izbor tužilaca, ali ni za utvrđivanje njihove odgovornosti za nezakonit ili neetičan rad.

Pravna savjetnica HRA Marija Vesković ističe da vd stanje u ODT Podgorica traje već više od dvije godine i da se ne može vršiti izbor do uspostavljanja TS. Ona naglašava da, ako do dogovora oko svih kandidata za TS ne može da dođe u vladajućoj većini, glasaju makar o onima oko kojih nema spora.

Međutim, kako dodaje, očigledno je da za tim trenutno nema volje, kao ni za razmatranje predloga za izbor VDT-a, koji je prethodni sastav TS dostavio Skupštini još krajem jula. „Od početka avgusta, nadležni skupštinski odbor je održao tri sjednice i ova dva pitanja nijesu uopšte bila na dnevnom redu, a pitanje izbora uglednih pravnika je postalo predmet političkog ultimatumata za dogovor o rekonstrukciji Vlade”, ističe Vesković.

I državni sekretar Bojan Božović ističe da nekompletan TS u ogromnoj mjeri otežava rad cjelokupnog tužilaštva, kao i njegovu reformu kroz izbor novih tužilaca.

Dodaje da ovakvo stanje ne bi trebalo još dugo da traje i da se u Ministarstvu nadaju da će TS biti kompletiran tokom novembra mjeseca.

Prema podacima Agencije za sprečavanje korupcije (ASK), uglednim pravnicima u prošlom sazivu TS-a Ranki Čarapić, Milanu Filipoviću, Velimiru Rakočeviću i Aneti Spaić je prestao mandat 5. avgusta, kada je proglašen novi TS.

Njima su mandati trebali da traju do januara 2022. Kako sada stvari stoje, veliko je pitanje da li će do tada biti izabrani novi članovi ovog tijela.

V.D. STANJE U PRAVOSUĐU

Zakonom definisano stanje

USTAVNI SUD

7 SUDIJA

VRHOVNI SUD

18 SUDIJA

**+
PREDSJEDNIK SUDA**

SUDSKI SAVJET

9 ČLANOVA

**+
PREDSJEDNIK**

**VRHOVNO DRŽAVNO
TUŽILAŠTVO**

Vrhovnog državnog tužioca, na predlog Tužilačkog savjeta, bira Skupština 2/3 većinom.

TUŽILAČKI SAVJET

10 ČLANOVA

**+
PREDSJEDNIK**

Trenutno stanje

USTAVNI SUD

5 SUDIJA

VRHOVNI SUD

6 SUDIJA

**+
V.D. PREDSJEDNIKA
SUDA**

SUDSKI SAVJET

8 ČLANOVA

**VRHOVNO DRŽAVNO
TUŽILAŠTVO**

V.d. stanje traje od 7. oktobra 2019. godine, kada je istekao mandat vrhovnom državnom tužiocu.

TUŽILAČKI SAVJET

6 ČLANOVA

GDJE SU TUŽIOCI KOJI SU NAPRAVILI PROPUSTE U SLUČAJEVIMA NAPADA NA NOVINARE: GREŠKAMA STIGLI DO VISOKIH POZICIJA

TUŽIOCI KOJI SU NAPRAVILI PROPUSTE U SLUČAJEVIMA NAPADA NA NOVINARE U NAJVEĆEM BROJU SLUČAJEVA SU NAPREDOVALI ILI NASTAVILI DA OBAVLJAJU VISOKO POZICIONIRANE POSLOVE U TUŽILAŠTVU, POKAZUJE ISTRAŽIVANJE MONITORA I CIN CG. ODGOVORNOST ZA NJIHOVE PROPUSTE U TIM ISTRAGAMA, PA I KADA SU UTVRĐENI PRED SUDOVIMA, NIKADA NIJE POKRENUTA

/// Predrag NIKOLIĆ //////////////////////////////////////

Tužiocima koji su napravili propuste u slučajevima napada na novinare napredovali su ili nastavili da obavljaju visoko pozicionirane poslove u tužilaštvu, pokazuje istraživanje Monitora i Centra za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG). Odgovornost za propuste u tim istragama, pa i kada su utvrđeni pred sudovima, nikada nije pokrenuta.

Tužilaštvo godinama ponavlja da su im istrage napada na novinare među prioritetima. Ipak, najveći dio – oko 100 napada na novinare i imovinu medija koji su se dogodili u posljednjih 17 godina – nije dobio odgovarajući epilog.

Na rasvjetljavanje još čekaju i najteži slučajevi kao što je ubistvo suvlasnika, direktora i glavnog urednika dnevnika Dan Duška Jovanovića, pokušaji ubistva Tufika Softića i Olivera Lakić.

Tokom protekle godine zabilježen je napredak u ažurnosti istraga napada na novinare od strane policije i tužilaštva, pa su pojedini napadi u kratkom roku dobili

sudski epilog. Ipak, za mnoge od ranijih slučajeva nema na vidiku razrješenja. Kao ni odgovornosti za tužilačke greške.

SLUČAJ TUFIKA SOFTIĆA: Jedan od najdrastičnijih primjera u kom su tužiocima napravili ozbiljne propuste, a potom napredovali je istraga u slučaju pokušaja ubistva novinara Tufika Softića u novembru 2007. godine.

Softićev advokat Dalibor Tomović za Monitor podsjeća da su „počinjeni brojni propusti od strane Osnovnog državnog tužilaštva u Beranama i Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju, od kojih su mnogi konstatovani i u odluci Ustavnog suda i pravnosnažnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, a koji su doveli do toga da istraga i izviđaj nijesu bili djelotvorni“.

Državni tužiocima koji su vodili istrage u slučaju Softića, od 2007. do 2015. godine, bili su: Jadranka Mićović, zamjenica osnovnog državnog tužioca u Beranama. Ona je bila dežurni tužilac u vrijeme napada na Softića 2007. godine. Sada je rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva (ODT) u Beranama. Vladan Đalović, tadašnji

zamjenik osnovnog državnog tužioca u Beranama (saslušao Draška Vukovića 1. 07. 2014), sada je tužilac Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju. Rifat Hadrović, rukovodilac Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju, sada je član Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije, dok je Gorica Golubović, tadašnji rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva u Beranama, u međuvremenu penzionisana.

Nada Bugarin, zamjenica višeg državnog tužioca u Bijelom Polju preuzela je Softićev predmet 2014. godine. U tom periodu, navodi advokat Tomović, u slučaju nijesu preduzimate gotovo nikakve aktivnosti – od 12. 11. 2014. godine do 28. 10. 2015. godine, kada je istraga obustavljena. Nada Bugarin iste godine izabrana je za članicu Tužilačkog savjeta.

Tomović navodi da, u periodu od čak pet godina i šest mjeseci, nijesu suštinski preduzimate nikakve radnje od strane tužilaštva (i policije) u Beranama u fazi izviđaja (03. 03. 2008 – 09. 08. 2013).

Više je propusta koje su tužioci napravili u slučaju Softića: tadašnji osnovni državni tužilac u Beranama tako nije odmah nakon događaja dao naredbu policiji da izvrši blokadu grada, kako bi se spriječilo bjekstvo izvršilaca i pomagača. Takođe, tužilac u Beranama i istražni sudija nijesu izlazili na lice mjesta, po obavještenju policije, što je bila njihova dužnost. Nije obezbijedeno da odmah budu saslušana lica koja je Softić iste večeri označio policiji kao sumnjiva.

Neka od lica na koje se sumnjalo nikada nijesu ni saslušana, dok su Draško Vuković i Dragan Labudović od strane tužilaštva prvi put saslušani tek nakon sedam godina od napada – u julu i septembru 2014. godine. I samog Softića osnovni državni tužilac u Beranama prvi put saslušava sedam godina nakon napada.

Uz sve to, Softiću nije dozvoljeno da u zakonskom roku dobije spise predmeta iz izviđaja, koji su mu bili neophodni za ostvarivanje uvida u cjelokupni dokazni materijal i potencijal za takav materijal. Umjesto toga, kopiranje oko 150 stranica spisa omogućeno mu je tek na dan kada je isticao zakonski rok za preuzimanje gonjenja (kopiranje je omogućeno 02.12. 2015. godine, a 02. 11. 2015. godine primlje-

na naredba o obustavi istrage).

“I pored činjenice da je istraga pokušaja ubistva označena kao nedjelotvorna i neefikasna od najvećih sudskih instanci u Crnoj Gori, niko od tužilaca nije snosio bilo kakvu odgovornost – disciplinsku, materijalnu, krivičnu, profesionalnu“, konstatuje advokat Tomović.

Ono što zabrinjava, ističe advokat, je da i nakon odluka sudova, ne postoji napredak u istrazi u pogledu otkrivanja izvršilaca i nalogodavaca pokušaja ubistva, iako će u novembru ove godine biti 15 godina od napada.

SLUČAJ OLIVERE LAKIĆ: Više od četiri godine se ne zna ni ko stoji iza napada na novinarku Oliveru Lakić, koja je 8. maja 2018. godine ranjena na ulazu zgrade u kojoj živi u Podgorici. Ne zna se ni zašto Specijalno državno tužilaštvo (SDT) ne podiže optužnicu protiv onih koje sumnjiči da su umiješani u organizaciju pokušaja ubistva novinarkarke.

Istraga napada na Oliveru Lakić je od decembra 2020. godine u radu kod SDT-a, a do tada je bila u radu kod Višeg državnog tužilaštva. Označena je stepenom tajnosti, tako da Dalibor Tomović, koji je pravni zastupnik Olivera Lakić, o njoj, objašnjava, ne može da govori. Ističe samo “činjenicu da je prošlo više od četiri godine od napada na novinarku (08. 05. 2018) i više od dvije godine od otvaranja istrage – pokretanja krivičnog postupka (19. 02. 2019), a da još nije podignuta optužnica, iako je zakonski rok šest mjeseci”.

U svom prošlogodišnjem izvještaju, Komisija za praćenje napada na novinare navodi da Više državno tužilaštvo i Specijalno državno tužilaštvo nijesu Komisiji dostavljali dokumentaciju o tom slučaju, a da SDT od 23.12. 2020. godine nije saslušalo Lakić, niti joj omogućilo da u svojstvu oštećene učestvuje u predmetu.

U zaključcima Komisije piše da, u pe-

Olivera Lakić
Foto: Savo Prelević

riodu od novembra 2019. godine do 23. decembra 2020. godine, Više državno tužilaštvo u Podgorici nije dostavilo Komisiji zapisnike o saslušanju Marija Miloševića i Milovana Žižića. Takođe, navodi se da, od preuzimanja predmeta u nadležnost Specijalnog državnog tužilaštva 23. decembra 2020. godine, i formiranja novog predmeta otvaranjem istrage od 25. decembra 2020. godine, oštećena Olivera Lakić nije saslušana.

„Tokom perioda u kojem Specijalno državno tužilaštvo vodi istragu, nije data mogućnost oštećenoj da aktivno učestvuje u predmetu (postavlja pitanja svjedocima, okrivljenima), što je u konačnom njeno pravo iz Čl. 282 Zakonika o krivičnom postupku. Nastavljena je praksa da se ne dostavljaju spisi predmeta Komisiji u slučaju Olivera Lakić, iako Komisija ima dozvolu za pristup tajnim podacima najvećeg stepena tajnosti...“, navodi se u zaključcima Komisije.

I u ranijim izvještajima Komisije, konstatuje se da je Više državno tužilaštvo napravilo niz propusta.

„Iz dostupne dokumentacije se vidi da je viša državna tužiteljka Suzana Milić napustila lice mjesta i nije prisustvovala uviđaju u trajanju od sat i po 8. maja prošle godine i da nema podataka da je prisustvovala nastavku uviđaja narednog dana od sedam do devet časova“, naveli su iz Komisije.

Komisija je zaključila i da je pregled vozila novinarkе navodno obavljen bez pomjeranja automobila sa lica mjesta, što „stvora sumnju u pogledu temeljnosti preduzimanja ove radnje na otkrivanju potencijalnih tragova ili pronalaženja dokaza“. U izvještaju piše da u zapisniku o uviđaju više državne tužiteljke nema naloga policiji da se pregleda automobil Lakićeve.

„U dokumentaciji dostupnoj Komisiji nema izvještaja o vještačenju baterijske lampe i gumene rukavice, pronađenih na licu mjesta“.

Tužiteljka Suzana Milić, koju pominje Komisija u slučaju Lakić, podnijela je ostavku u junu 2022. godine, skupa sa još desetak tužilaca koji su tada odlučili da napuste tužilačku organizaciju i odu u penziju.

Na slučaju je, dok je bio u nadležnosti Višeg državnog tužilaštva radio tim od pet tužilaca. Pored Suzane Milić, to su: Vesna Jovičević, Maja Jovanović, Tatjana Begović i Miloš Šoškić.

Vesna Jovičević je, kada i koleginica Milić, penzionisana. Maja Jovanović trenutno je na poziciji vršioca dužnosti vrhovne državne tužiteljke. Miloš Šoškić sada je u Specijalnom državnom tužilaštvu, a prošle godine je predao kandidaturu za glavnog specijalnog tužioca. Šoškić, kako je to konstatovano odlukom Komisije za etički kodeks državnih tužilaca, tokom 2020. godine povrijedio je etički kodeks tužilaca, jer se u javnosti nalazio sa Zoranom Čočom Bećirovićem u *Delta* sitiju u vrijeme kada se dogodio incident sa novinarom Dana Vladimirom Otaševićem, početkom decembra 2019. godine. To, ali ni istrage u napadima na novinare, nijesu ga omele u napredovanju.

Tatjana Begović izabrana je u avgustu prošle godine u Tužilački savjet.

Premijer Dritan Abazović kazao je svojevremeno da misli da će „novo tužilaštvo imati priliku da ispravi neke greške prethodnog tužilaštva u slučaju rasvjetljavanja ranjavanja novinarkе Olivera Lakić i doći do nalogodavaca tog napada“. Slučaj za sada tapka u mjestu.

SLUČAJ DAMIRE KALAČ: Komisija je u jednom od ranijih izvještaja koji se odnosi na prijetnje Damiri Kalač preko *Fejsbuka* iz marta 2014. konstatovala grube greške tužilaštva. Naime Osnovno državno tužilaštvo u Rožajama pravi materijalnu grešku i krivičnu prijavu naslovljava na ime Ismara Murića iz Podgorice, lice koje nema nikakve veze sa ovim slučajem, niti se u njemu uopšte pominje.

Ovu nepravilnost uočava zamjenik osnovnog državnog tužioca u Podgorici Ivan Medojević, koji u dopisu od 31.

Dalibor Tomović
Foto: Savo Prelević

07. 2015. upozorava kolege iz Osnovnog državnog tužilaštva u Rožajama: „Ocjenom dostavljenih spisa nalazim da je nesporno da je Ismar Ličina, a ne Murić Ismar, kako ste naveli u vašem aktu, objavio sporni komentar na Facebook stranici Nezavisnog dnevnika *Vijesti*“.

Imajući u vidu da Ismar Ličina ima prebivalište u Rožajama, dodaje tužilac, a ne u Podgorici, što nedvosmisleno proizilazi iz zapisnika o obavještenju prikupljenom od građanina od 27. 04. 2015. godine, to je mjesto izvršenja ovog krivičnog djela na teritoriji suda u Rožajama.

„Pred kojim ste vi stvarno i mjesno nadležni da postupate. Ukoliko ste suprotnog mišljenja, možete izazvati sukob nadležnosti kod Vrhovnog državnog tužilaštva“, navodi tužilac Medojević.

Komisija konstatuje: Osnovno tužilaštvo Rožaje pravi grubu materijalnu grešku podnoseći krivičnu prijavu protiv Ismara Murića iz Podgorice, lica koje se uopšte ne pominje u ovom predmetu, niti ima bilo kakve veze sa navedenim prijetnjama. Rožajsko tužilaštvo i pored očite sopstvene nadležnosti (osumnjičeni Ismar Ličina je iz Rožaja) pokreće sukob nadležnosti pred Vrhovnim državnim tužilaštvom, gubi spor i na taj način nepotrebno prolongira istragu.

Rukovodilac Osnovnog državnog tužilaštva u Rožajama u vrijeme prijetnji novinarki je – Hajran Kalač. On je na proljeće prošle godine izabran za člana bivšeg Tužilačkog savjeta, a u međuvremenu je otišao u penziju.

SLUČAJ SEADA SADIKOVIĆA: Tokom protekle godine, Komisija za istragu napada na novinare je utvrdila da je u jednom slučaju, napadu na Seada Sadikovića u Bijelom Polju, u martu prošle godine, došlo do drastičnog propusta tužilaštva u istrazi.

Predsjednik Komisije Mihailo Jovović je objasnio da osnovni državni tužilac nije ni pokušao da otkrije zašto na snimku sa nadzorne kamere sa Hipotekarne banke nedostaje desetak ključnih sekundi događaja, kada napadači tuku novinara, uprkos inicijativi policije da se utvrdi zašto fali taj dio snimka, da li ga je neko obrisao ili na drugi način njime manipulisao, i ako

jeste, ko je to bio.

Policija u obraćanju tužilaštvu traži da se „utvrde razlozi zbog kojih nedostaje snimak u navedenom vremenu i da se utvrdi da li je neko od lica koja imaju pristup sistemu video nadzora sa eventualnom namjerom brisao ili doradivao djelove video snimka“, navode i da je potrebno vještačenje u Forenzičkom centru u Danilovgradu.

Osnovna državna tužiteljka u Bijelom Polju Danijela Đuković sužava istragu i izdaje naredbu da vještak, a ne Forenzički centar, utvrdi samo da li su kamere bile u funkciji i da li je snimljen napad.

Sadikovićev advokat Dalibor Kavarić ocjenjuje da je istraga bila spora i nedjelotvorna: “Sa predmeta kojim su izvršene inkriminisane radnje nijesu uzeti DNK profili biološkog materijala, niti tragovi papilarnih linija, na osnovu kojih su se mogli nesumljivo identifikovati učinioci, već se tužilaštvo baziralo na svjedoke koji su krivično procesno i tradicionalno najnepouzdaniji dokazni izvori“.

Objašnjava da je glavni pretres u ovom slučaju tek počeo, pa do sada nijesu imali prilike da se žale na neku procesnu radnju.

Kavarić naglašava da “postoji nedovoljna institucionalna svijest, odnosno instucionalna ozbiljnost o važnosti misije i uloge novinara u društvu, a njihov posao često nema potrebno razumijevanje, a samim time ni zaštitu od predstavnika državnih organa gonjenja i suđenja”.

Tužiteljka Đuković pokriva isto visoko mjesto u tužilaštvu u Bijelom Polju.

Zaključci i preporuke

Zaključci:

Reforma tužilaštva

Proces tužilačke reforme ključan je za dalji napredak, a kadrovske promjene su pokazale da mogu donijeti značajne pomake. Nakon izmjena u sastavu Tužilačkog savjeta (TS) i izbora novog Glavnog specijalnog tužioca (GST) postignuti su određeni pomaci u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Za dalje unapređenje, neophodno je popuniti sva mjesta u tužilačkoj organizaciji i policiji kvalitetnim kadrovima i doći do konačnog političkog konsenzusa oko izbora Vrhovnog državnog tužioca u punom mandatu, ali i ostalih imenovanja u pravosuđu. Istovremeno, važno je napraviti otklon od kompromitovanih pojedinaca koji krše zakone i neprofesionalno obavljaju posao. U tom pravcu potrebno je razmotriti i uvođenje "vetinga".

Unapređenje pravnih procesa

Potrebno je pravilno procesuirati slučajeve koji već dugo opterećuju crnogorsko društvo i ispitati djelotvornost istraga u tim procesima - od ratnih zločina, preko napada na novinare, tortura, do kriminalnih i korupcionaških afera. Neophodno je pažljivo koristiti institut sporazumnog priznanja krivice u slučajevima organizovanog kriminala i korupcije, u skladu sa evropskom praksom i preispitati neke od dosadašnjih slučajeva u kojima

su na osnovu sporazuma amnestirani ili simbolično kažnjavani počinioci teških krivičnih djela.

Izmjene zakonodavstva

Za punu funkcionalnost potrebno je napraviti određene zakonske izmjene i dopune. Prevažodno, važno je izmijeniti Zakon o tužilaštvu u skladu sa preporukama Evropske komisije, a takođe i pripremiti izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku.

Dodatno, u cilju veće efikasnosti, potrebno je smanjiti nadležnosti SDT-a i ograničiti ih na gonjenje visokih funkcionera, dok bi se ostala tužilaštva bavila nižim funkcionerima. Takođe je potrebno izdvojiti Specijalno policijsko odjeljenje (SPO) iz Uprave policije (UP) i pripojiti ga SDT-u ili formirati posebni organ. Potrebno je poboljšati kapacitete za vođenje finansijskih istraga, kao i efikasnije koristiti Zakon o oduzimanju imovine stečene kriminalnom djelatnošću, uključujući uvođenje preventivne konfiskacije imovine i upravljanje oduzetom imovinom.

Prilikom izmjene ili donošenja novih zakona, posebno ključnih zakona u oblasti pravosuđa, potrebno je održavati odgovarajuće i kvalitetne javne rasprave. To će osigurati široko učešće i demokratski nadzor, a takođe će pružiti priliku za sticanje važnih uvida i povratnih informacija.

Jačanje institucionalne saradnje

Potrebno je jačanje institucionalne saradnje između tužilaštva, sudova, policijskih organa i drugih relevantnih organa u lancu pravosuđa. Ova saradnja bi trebalo da se očituje kroz redovne međuinstitucionalne sastanke, razmenu informacija, i zajedničke obuke.

Poboljšanje transparentnosti i odgovornosti

Važno je ojačati transparentnost rada TS i pojedinačnih tužilaštava i objavljivati sva relevantna dokumenta na zvaničnim stranicama TS i državnih tužilaštava, u skladu sa smjericama Evropske komisije. Takođe, neophodno je unaprijediti sistem krivične, disciplinske i etičke odgovornosti tužilaca, sistem ocjenjivanja i nadzora nad pravosudnim institucijama. Treba spriječiti zastaru krivične odgovornosti, uraditi analizu slučajeva odbačenih krivičnih prijava zbog nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja, kao i utvrditi razloge zbog kojih je došlo do zastarjelosti i sankcionisati tužioce koji ne postupaju u zakonskim rokovima.

Tužilački savjet bi trebalo da nastavi da unapređuje transparentnost svog rada. To uključuje objavljivanje svih relevantnih dokumenata i informacija na zvaničnom sajtu.

Unapređenje obuka i edukacija

Obuka tužilaca i drugog osoblja treba da bude kontinuirana i da uključuje najnovije trendove u pravosuđu, uključujući upotrebu novih tehnologija, forenziku, taktike istrage, i međunarodne standarde za prava osumnjičenih.

Važno je kontinuirano unapređivati stručnost i kapacitete tužilaca u SDT-u, posebno u pogledu složenih krivičnih predmeta, kao što su korupcija, pranje novca i organizovani kriminal. To može uključivati specijalizovane obuke, studijske posjete drugim zemljama, ali i angažovanje eksternih stručnjaka.

Dodatno, trebalo bi da se preduzmu dodatni koraci na polju prevencije korupcije, uključujući uvođenje i provođenje politika integriteta, sprovođenje redovnih revizija i unapređenje sistema izvještavanja o sumnjivim aktivnostima.

Uloga civilnog društva

Civilno društvo treba da ima veću ulogu u nadzoru rada tužilaštva. To bi moglo uključiti jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za nadzor, kao i unapređenje mehanizama za saradnju sa tužilaštvom.

Preporuke:

70

Reforma tužilaštva

Treba postići politički konsenzus oko izbora ključnih nosilaca pravosudnih funkcija, prevashodno oko izbora Vrhovnog državnog tužica.

Neophodno je što prije popuniti sva mjesta u tužilačkoj organizaciji, ali i policiji kvalitetnim kadrovima.

U cilju unapređenja rezultata u radu, neophodno je razmotriti uvođenje "vetinga", kako bi se otklonili kompromitovani pojedinci koji krše zakone i neprofesionalno obavljaju posao.

Treba obezbijediti osnovne predušlove za rad Tužilaštva, prevashodno adekvatne prostorije za rad. Neophodno je unaprijediti digitalizaciju pravosudnog sistema, uključujući e-sudstvo, e-tužilaštvo, e-zaštitu, e-arhivu, radi efikasnijeg rada i veće transparentnosti, kao i uvezati sisteme koji bi olakšali i ubrzali istrage.

Unapređenje pravnih procesa

Potrebno je pravilno procesuirati dugotrajne slučajeve i ispitati djelotvornost istraga u tim procesima.

Treba razmotriti upotrebu instituta sporazumnog priznanja krivice u skladu sa evropskom praksom i preispitati dosadašnje slučajeve sporazumnih priznanja u najtežim slučajevima organizovanog kriminala i korupcije, kao i kaznenu politiku.

Izmjene zakonodavstva

Neophodno je unaprijediti ključne zakone u skladu sa preporukama Evropske komisije, prevashodno Zakon o tužilaštvu i Zakon o krivičnom postupku.

Treba razmotriti nadležnost SDT-a i ograničiti ih na gonjenje samo najviših državnih funkcionera, kako bi se ograničeni administrativni kapaciteti mogli efikasnije koristiti.

Potrebno je izdvojiti Specijalno policijsko odjeljenje iz Uprave policije i pripojiti ga SDT-u.

Takođe je neophodno unaprijediti kapacitete tužilačke organizacije za vođenje finansijskih istraga i efikasnije koristiti Zakon o oduzimanju imovine stečene kriminalnom djelatnošću.

Treba unaprijediti transparentnost rada Ministarstva pravde i konsultovati zainteresovanu javnost prilikom izmjena ključnih zakona, kroz institut javne rasprave prilikom izmjene ili donošenja novih zakona, posebno ključnih zakona u oblasti pravosuđa.

Jačanje institucionalne saradnje

Neophodno je unaprijediti saradnju između tužilaštva, sudova, policijskih organa i drugih relevantnih organa u lancu pravosuđa.

Trebalo bi dalje unaprijediti procese

istrage u SDT-u, posebno u smislu povećanja efikasnosti i smanjenja vremena potrebnog za istragu i podizanje optužnica. To može uključiti unapređenje koordinacije sa policijom i drugim organima, ali i korišćenje modernih forenzičkih tehnika i alata.

Poboljšanje transparentnosti i odgovornosti

Treba ojačati transparentnost rada Tužilačkog savjeta i pojedinačnih tužilaštava, i objavljivati sva relevantna dokumenta na njihovim zvaničnim stranicama.

Neophodno je unaprijediti sistem krivične, disciplinske i etičke odgovornosti tužilaca, sistem ocjenjivanja i nadzora nad pravosudnim institucijama.

Kako bi se očuvao integritet SDT-a, trebalo bi nastaviti s jačanjem mjera prevencije korupcije unutar tužilaštva. To uključuje redovne interne revizije, transparentne procedure za izbor tužilaca i jasne smjernice za etičko ponašanje.

SDT bi trebalo da nastavi da unapređuje transparentnost svog rada i komunikaciju sa javnošću. To uključuje redovno informisanje javnosti o napretku u važnim slučajevima, ali i proaktivnu komunikaciju o opštim trendovima u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Unapređenje obuka i edukacija

Obuka tužilaca i drugog osoblja treba da bude kontinuirana i da uključuje najnovije trendove u pravosuđu.

Važno je kontinuirano unapređivati stručnost i kapacitete tužilaca u SDT-u, posebno u pogledu složenih krivičnih predmeta, kao što su korupcija, pranje novca i organizovani kriminal. To može uključivati specijalizovane obuke, studijske posjete drugim zemljama, ali i angažovanje eksternih stručnjaka.

Uloga civilnog društva

Civilno društvo treba da ima veću ulogu u nadzoru rada tužilaštva.

